

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ίδρύσεως 1903

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΕΥΧΟΣ 460 • Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 2021

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοχ. Γραφείο
Θεσ/νίκης 16
Αριθμός Αδείας
020050

Αφιέρωμα στην προ του Άθω περιοχή (Δήμος Αριστοτέλη-Χαλκιδικής)

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση

του Παγχάλκιδικου Συλλόγου «**Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**»

Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ίδρύσεως 1903

Μαντώ Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49 Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323-839, κιν. 6936/950 188, φαξ 2310/326-108

Ηλεκτρ. δ/ση: www.panchalkidikos.gr

E-mail Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com

E-mail Προέδρου: ikotsanis@gmail.com

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2021

ISSN: 2585-3619

Επιτροπή Έκδοσης:

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ

Καραμύχος Ιωάννης, Φιλολόγος

Καρσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, Επίτιμος

Πρόεδρος του Παγχάλκιδικου Συλλόγου

Οικονόμου Τριαντάφυλλος, τ. Εκπαιδευτικός,

δρ. Επιστ. της Αγωγής (συντονιστής)

Παπάγγελος Ιωακείμ, δρ. Αρχαιολόγος

Παυλούδης Χρήστος, Υποναύαρχος Π.Ν. ε.α.

Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων

Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ

Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος "Ο Αριστοτέλης"

Εκδότης - Διευθυντής: Ιωάννης Τ. Κοτσάνης, Πρόεδρος

του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών, φίλων και φορέων και αποστέλλεται δωρεάν.

Σελιδοποίηση, Εκτύπωση: GRAFIS

Νέα Ραιδεστός Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310.466.776

e-mail: despoina@lithographia.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

IBAN: GR 80 0171 2330 0062 3304 0032 572

A.Φ.Μ.: 090145977 Δ.Ο.Υ.: Ζ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 46^{ου} τεύχους είναι
ο **ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ"**.

Εικόνα εξωφύλλου: Φωτο/σύνθεση (Αρχείο ΑΞ.Τ.Α.Δ.Α.)

(Αξιοποίηση Τουριστικών Ακινήτων Δήμου Αριστοτέλη)

Εικόνα οπισθόφυλλου: Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας Αγίου Όρους.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Ιωάννης Τηλ. Κοτσάνης** (Αρναία)

Αντιπρόεδρος: **Τριαντάφυλλος Οικονόμου** (Νικήτη)

Γεν. Γραμματέας: **Αστέριος Λυρτζής** (Ταξιάρχης)

Ταμίας: **Αβραάμ Παπαδόπουλος** (Βράσταμα)

Ειδ. Γραμματέας: **Νικόλαος Μπούφτας** (Αρναία)

Μέλος: **Σαραφιανός Καράβατος** (Παλιόχωρα)

Μέλος: **Ανδρομάχη Κωστοπούλου** (Κασσάνδρα)

Μέλος: **Αναστασία Σούστα-Δάφνα** (Νεοχώρι)

Μέλος: **Χρήστος Παυλούδης** (Ορμύλια)

Αναπληρωματικά μέλη

Θεόδωρος Φλώρος (Αρναία)

Άννα Εμμανουήλ (Αγ. Νικόλαος)

Θεόδωρος Τσαμούρης (Αρναία)

Εξελεγκτική Επιτροπή

Φώτιος Ταλέας (Ιερισσό)

Μαρία Μπουλάκη (Πολύγυρος)

Μαρία Λαθούρη-Πάργα (Συκιά)

Αναπληρωματικά μέλη

Αστέριος Βαμβακάς (Κασσάνδρα)

Αναστάσιος Σινάκος (Βασιλικά)

Γεώργιος Χαλκιάς (Άγιος Νικόλαος)

Αθανάσιος Χατζηπαπάς (Ν. Μουδανιά)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- **2020, 2021: Τα πεπραγμένα του παλιού χρόνου, τα καλωσορίσματα του καινούργιου. Ευχές και προσδοκίες** 1
- **Τα "αφιερώματα" του περιοδικού** 2
- **Γιαννάκης Ιωάννης - Αναστασίου Βασίλειος, Τα αρχαία Στάγειρα γενέτειρα του μεγάλου φιλόσοφου Αριστοτέλη** 3
- **Δημαράς Νίκος, Η προ του Άθω περιοχή. Οδοιπορικό στο παραλιακό μέτωπο** 7
- **Καραστέργιος Θ. Αστέριος, Από την Λιαιρινγκόβη στην Αρναία** 10
- **Καραμύχος Χ. Γιάννης, Αρναία. Νοσταλγίας το ανάγνωσμα** 13
- **Κακούρη Γλυκερία, Από την Άκανθο στην Ιερισσό...** 15
- **Μερτζιμέκης Αργ. Νικόλαος, Το μετόχι και ο πύργος της Κρούνας στην Ιερισσό Χαλκιδικής: Σύνομη ιστορική αναδρομή** 18
- **Παντελιάδου Μαίρη, Τα πανηγύρια του χωριού μου (Ιερισσό)** 20
- **Παπαγιάννη Άννα, Από την Αραβενίικεια στη Μεγάλη Παναγία** 21
- **Αυγολούπης Ι. Σταύρος, Ένα παραδοσιακό έθιμο τη νύχτα της πρωτοχρονιάς στη Μεγάλη Παναγία** 24
- **Αυγολούπη Σ. Μαρία, Ένα παραδοσιακό παραμύθι της Μεγάλης Παναγιάς Χαλκιδικής** 26
- **Καρσιώτης Θεμ. Μιχαήλ, Σιδηροκάυσια-Μαντεμοχώρια. Η Ομοσπονδία των Μαντεμοχωρίων - Το Κοινό του Μεδεμίου - Τα Μεταλλεία Κασσάνδρας** 31
- **Κωμοπόλεις και χωριά του Δήμου Αριστοτέλη** 34
- **Θεματικό πάρκο "Ο Αριστοτέλης"** 38
- **Καραστέργιου Ελένη, Αμμουλιανή... από το τότε στο σήμερα** 39
- **Λεμονιάδης Ιωσήφ, Η πόλη του ουρανού στη σκιά του Άθωνα** 41
- **Βαλασάκης Θεολ. Νίκος, Πυργαδίκια** 42
- **Τσανάκα Γ. Μαρία, Στρατονίκη** 43
- **Καραστέργιος Χρήστος, Το προϊστορικό προβοσκιδωτό της Ιερισσού** 43
- **Γιαγκιόζης Φαίδων, Μέρες Καζαντζάκη και Πεντζίκη στον Άθω** 44
- **Τσίκουλας Γιάννης, Η καλή** 45
- **Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821. Διεθνές διαδικτυακό επιστημονικό συνέδριο της ΕΜΣ** 47
- **Πατισιούρας Νικηφόρος, Ένα "Κιλελέρ", πριν το Κιλελέρ** 48
- **Αγιορείτικα νέα** 52
- **Διακρίσεις συμπατριωτών μας** 54
- **Νέα μέλη του Συλλόγου μας - Πένθη** 55
- **Οι χορηγοί μας** 56
- **Η χορηγία** 57

Φιλολογική επιμέλεια : Νίκος Κασσιανίδης

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τους 9000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα με τα κενά). Αυτό το τελευταίο παράκληση να τηρείται πιστά. Όσα κείμενα δεν φέρουν υπογραφή, συντάσσονται από τον εκδότη.

2020, 2021: ΤΑ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΧΡΟΝΟΥ, ΤΑ ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ.

ΕΥΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ.

Κατέβηκε και τούτος ο χρόνος από το παλκοσένικο της ιστορίας, επιτέλους!!! Έφυγε, σαν φιγούρα απόκοσμη, και εκείνη η ευχή «στο καλό να πάει» από τα χείλη μας δε βγαίνει!!! Εκείνο που αβίαστα βγαίνει είναι η ανάγκη μας να ρίξουμε τη χρονιά που πέρασε σε απόγκρεμο φαράγγι.

Έφυγε ο παλιός ο χρόνος και χαρήκαμε όλοι! Ασημομούρης από το γέννημά του σχεδόν, κατσούφης και αγενής, ξόδεψε μέρος από τη χαρά μας, δε σταμάτησε να γρατσουνάει τα νεύρα και να προκαλεί την υπομονή μας. Αντάριασε τις ζωές μας, που κολληρισμένες μπορεί να μην ήταν, ήταν όμως ζωές λεύτερες... όπως ανταριάζει ο δυνατός βοριάς τη θάλασσα και θολώνει τα νερά της. Έβαψε με χρώματα μελαγχολικά τις στιγμές μας, έκαμε βαρύθυμες τις μέρες μας, φρέναρε ακόμη και το κυνήγι της γνώσης σε μικρούς, αλλά και σε μεγάλους, σκόρπισε στον κόσμο μάνταλα και κλειδαριές, θρόνιασε με θράσος στις ζωές μας τα «δύο μέτρα και δύο σταθμά». Λούφαξε κακότροπα τα χαμόγελα πίσω από κακοραμμένους μπερντέδες, λαμπάδιασε όνειρα, ξεχαρβάλωσε ελπίδες, έβγαλε εισιτήριο στη χαρά και την ξενίτεψε, θάμπωσε τις γιορτές μας, άφησε άλαλες τις εκκλησιές μας, άφησε, αλίμονο, ακόμη και το Χριστό μονάχο Του στο σταυρό, μονάχο Του και στη φάτνη. Γενικά, έκανε με κάθε επιτυχία την υστεροφημία του ρετάλια... Για όλα τούτα, για τη γνωριμία που είχαμε μαζί του σαν ήρθε πέρσι την πρώτη του Γενάρη, καθόλου δε χαρήκαμε...

Ανήμποροι γίναμε να αλλάξουμε τη βαφή που πήραν ξάφνου οι ζωές μας. Αδύναμοι νιώσαμε βλέποντας τα αυτονόητα να γίνονται απότομα καημοί φθεγγόμενοι στις καρδιές μας. Άπραγοι μείναμε, μαθαίνοντας άκομψα να εκτιμούμε ως πολύτιμα και όλα εκείνα τα πρώην απλά, που έγιναν αίφνης χάρτινοι φθόγγοι υπό έλεγχο ή άχρωμα ηλεκτρονικά μηνύματα υπό επαλήθευση... Φάλτσες νότες οι πιο πολλές μέρες, που δεν μπόρεσαν να τις σιάξουν ούτε τα πιο εύηχα ακόρντα, που σκαλώναμε σιμά τους. Και κάποια στιγμή σα διεκδικήσαμε λίγες από τις στιγμές που δικαιούμαστε, πάλι με έναν κρότο υπόκωφο ο χρόνος που πέρασε μας τις έκλεψε ανελέητα. Το αναφιλητό της συγγνώμης του για όσα μας στέρησε και τις πίκρες που μας κέρασε ποτέ δε θα το ακούσουμε, αλλά και να μας το ψιθύριζε, έστω και στο φευγικό του, δύσκολα θα του χαρίζαμε συγχωροχάρτι, τουλάχιστον τώρα που βιώνουμε ακόμη τον απόηχο (ελπίζουμε) του κακού που άκαρδα στοίβαξε εμπρός μας.

Καλώς μας ήρθε ο νέος χρόνος!!! Μια προσευχή ας ψιθυρίσουμε όλοι για να ξερκίσουμε το κακό που του κληροδότησε με το ζόρι ο παλιός. Και ύστερα, ας σπεύσουμε ανάκλιντρο μεταξένιο να του δώσουμε να αναπαυτεί, μήπως και βουτήξει τα πινέλα του τελικά μόνο σε χρώματα ζωηρά, ας του προσφέρουμε κεράσματα γλυκά, μήπως και βγάλει γρηγορότερα στην ξενιτεμένη χαρά το εισιτήριο της επιστροφής, ας τον τυλίξουμε με ακριβά κασμίρια, μήπως και μας αντιδωρίσει όνειρα μελίρρυτα κι ελπίδες θεριεμένες. Μη λησμονήσουμε όλοι μας, μόλις λουφάξει η ωρυγή του ανέμου που ακόμη ηχεί κακόφωνα στα αυτιά μας, μόλις μανταλωθεί το αόρατο θεριό, να φορέσουμε στα μάτια μας την ξαστεριά, να κεντήσουμε δροσερά χαμόγελα στα χείλη, να λουλουδίσουμε τις ψυχές μας! Μη λησμονήσουμε μπόλικη αγάπη να έχουμε πρόχειρη στις τσέπες, για να την προσφέρουμε απλόχερα... τούτη την απλοχεριά μας έκλεψε άδικα ο χρόνος που έφυγε... μα να προσέξουμε να δίνουμε την αγάπη εκεί που αξίζει μοναχά! Μην ξεχαστούμε, αγκαλιές να κάμουμε πολλές, να ανταλλάξουμε κι εκείνες που θέλαμε, αλλά έμειναν μετέωρες... τούτες τις αγκαλιές μας στέρησε η περασμένη χρονιά... μα προσοχή, μη ξεγελαστούμε από την ψεύτικη ασφάλεια που υπόσχονται οι τρύπιες αγκαλιές! Μην παραλείψουμε, εκείνα τα φιλιά που πέρσι δε σαρκώθηκαν ποτέ, να τα σκορπίσουμε, σαν έρθει η ώρα, αφειδώς και τοκισμένα... σε τούτα τα φιλιά έβαλε σύρτη ο χρόνος που πέρασε κι άφησε μάγουλα και χείλη αφίλητα... μα μέλημα να έχουμε τη μαρμαρυγή των φιλιών μας να την ψιχαλίσουμε και που αξίζει, μήτε σε χείλη που κάλπικα λόγια ψευδίζουν μήτε σε μάγουλα φκιασιδωμένα!

Καλώς μας ήρθε ο νέος χρόνος, λοιπόν!!! Χρόνος τιμής στην Ελληνική Επανάσταση, στο σήμαντρο του ξεσηκωμού, που ήχησε 200 χρόνια πριν ως αντίδοτο της μακραίωνης σκλαβιάς μας. Είθε ολόψυχα να εκφράσουμε λεύτερα την αιθαλή ευγνωμοσύνη που χρωστάμε σ' εκείνους τους τρανούς αγωνιστές του 21' που έδωσαν τη ζωή τους για να πάρουμε εμείς αντιπαροχή τη λευτεριά μας. Είθε να χαιρετίσουμε άφοβα την άφθαστη δόξα των προγόνων μας, να υποκλιθούμε αβίαστα μπρος στις αυτοθέλητες θυσίες τους, να προσκυνήσουμε περήφανα το γαλανόλευκο πανί, το σκαλωμένο στο σταυροστεφανομένο κοντάρι, που 'χει στο υφάδι του τα ιδανικά μαζί και την αμάραντη πίστη μας. Είθε να βγάλουμε από τα θηκάρια του χρόνου τα λαμπρά πεπραγμένα τους ατόφια και να μην κάνουμε οι ίδιοι πλιάτσικο στη δική μας Ιστορία.

Καλώς μας ήρθε ο νέος χρόνος, λοιπόν!!! Τα καλωσορίσματα εγκάρδια είναι από όλους μας, αν και τραγουδιστά δε μας αφήσανε να του τα πούμε... και για τούτο κακία εύχομαι να μη μας κρατήσει! Όλα τα «ΕΥ» του κόσμου ευχόμαστε, ευτυχία και ευζωία, ευμάρεια και ευημερία, ευδαιμονία και ευεξία... κι όσα άλλα «ευ» εσείς επιθυμείτε... Είθε τούτος ο χρόνος εύελπς να είναι, για όλους!!! Είθε, του χρόνου που θα φεύγει, εύγλυπτο να τον ξεπροβοδίζουμε στην αιωνιότητα, γιατί θα έχουμε μπορέσει να πελεκήσουμε όμορφα τις ώρες του... είθε ευθαλής να μας αποχαιρετίσει, γιατί θα

έχουμε κάνει τους μήνες του θαλερούς... και στο μέλλον είθε να μπορούμε να λέμε για το 2021, αναπολώντας: ΕΚΕΙΝΟΣ Ο ΧΡΟΝΟΣ Ο ΤΡΑΝΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ!!!

ΚΑΛΗ ΚΑΙ ΣΥΝ ΘΕΩ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΗ ΧΡΟΝΙΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Σ.Σ. Το κείμενο συνέταξε για λογαριασμό του Δ.Σ. η Αρχαιολόγος και δρ. Αρχιτεκτονικής κ. Μίνα Καϊάφα-Σαροπούλου.

ΤΑ «ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ» ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Το Δ.Σ. με προσήλωση στους σκοπούς του Συλλόγου, όπως αρχικά διατυπώθηκαν στο πρώτο καταστατικό και υιοθετήθηκαν από τις τροποποιήσεις που ακολούθησαν, μεριμνά με κάθε τρόπο για την προβολή και ανάδειξη της Χαλκιδικής μας, που είναι πράγματι ένα στολίδι όχι μόνο της Μακεδονίας, όχι μόνο της Ελλάδας, αλλά και του κόσμου ολάκερου.

Αυτή υλοποιείται με τρόπο μεθοδικό. Πέρα απ' τα μεγάλα έργα και τις δράσεις, πραγματοποιείται με αναφορές σε ανθρώπους και τόπους, με αναδίφηση της ιστορίας, της παράδοσης και του πολιτισμού, με προβολή του ανείπωτου κάλλους και του τουριστικού προφίλ της, έχοντας ως όχημα τον ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟ ΛΟΓΟ, το περιοδικό μας, που κυκλοφορεί εδώ και 12 χρόνια κάθε τρίμηνο ανελλιπώς, σε 2.500 αντίτυπα κάθε φορά, με χορηγίες εκλεκτών συμπατριωτών μας, προσφέρεται δωρεάν και θεμελιώνει αυτό που η καθημερινή λαϊκή γλώσσα διαλαλεί: **σαν τη Χαλκιδική δεν έχει.**

Για τον λόγο αυτόν έχουν γίνει κατά καιρούς ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ σε πρόσωπα, προϊόντα, ιστορικά γεγονότα, επετείους και τελευταία σε περιοχές της Χαλκιδικής.

Το τεύχος (46ο) που κρατάτε στα χέρια σας είναι ΑΦΙΕΡΩΜΑ στην προ του Άθω περιοχή. Έχουν προηγηθεί αφιερώματα και σε άλλες περιοχές της Χαλκιδικής: Ν. Μουδανιών (τ. 42), Πολυγύρου (τ. 43), Σιθωνίας (τ.44) και Κασ-

σάνδρας (τ.45). Θα ακολουθήσουν και συμπληρωματικά αφιερώματα, αλλά και άλλα που θα αναφέρονται είτε σε ομάδες χωριών (π.χ. Ζερβοχώρια, χωριά της Καλαμαριάς, προσφυγοχώρια κλπ.), είτε σε μεμονωμένους οικισμούς, ώστε να μην μείνει τόπος χωρίς αναφορά σ' αυτόν.

Με τον τρόπο αυτόν αναδεικνύουμε, κατά το δυνατόν, το σύνολο του ιστορικού, πολιτιστικού και τουριστικού αποθέματος της Χαλκιδικής μας.

Συνολικά μέχρι σήμερα έχουν γίνει ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ: στην Ανέγερση του ανδριάντα του Αριστοτέλη στο ΑΠΘ (τ.4/2010), στα Υφαντά της Αρναίας (τ.6/2011), στα Χριστουγεννιάτικα έλατα του Ταξιάρχη (τ.5/2011), στην Απελευθέρωση της Χαλκιδικής το 1912 (τ.12/2012), στον Τουρισμό της Χαλκιδικής (τ.19/2014), στο Άγιον Όρος (τ.25/2015), στον Αριστοτέλη τον Σταγειρίτη (τ.27/2015), στην Ελιά και στο λάδι της Χαλκιδικής (τ.37/2018), στα 40 τεύχη του περιοδικού (τ. 40/2019), καθώς και στις προαναφερόμενες περιοχές.

Τα αφιερώματα θα συνεχισθούν. Το επόμενο τεύχος θα είναι ΑΦΙΕΡΩΜΑ στην επέτειο των 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821 στη Χαλκιδική, ενώ ένα μεθεπόμενο θα αφιερωθεί στο μέλι και τη μελισσοκομία της Χαλκιδικής, με χορηγό τον ξακουστό συνεταιρισμό της Νικήτη και έπεται συνέχεια.

Το Δ. Σ.

ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΤΟ 1821

Η οργανωτική επιτροπή του Παγχαλκιδικού Μαθητικού Διαγωνισμού που οργανώνει ο Σύλλογός μας, ύστερα από έγκριση του Υπουργείου Παιδείας, στα πλαίσια του εορτασμού της Εθνικής Επετείου για τα 200 χρόνια από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ να παρατείνει τον χρόνο παράδοσης των εργασιών των μαθητών και μαθητριών που θα λάβουν μέρος στον διαγωνισμό μέχρι 30/6/2021,

λόγω των προβλημάτων που δημιούργησε η πανδημία στα σχολεία.

Υπενθυμίζουμε ότι οργανωτική επιτροπή αποτελείται από

τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Παγχαλκιδικού Συλλόγου και τους Διευθυντές της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Χαλκιδικής.

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΣΤΑΓΕΙΡΑ ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ*

Αρχιτέκτων Μηχανικός

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Ιχθυολόγος Τ.Ε. - Μυδοκαλιεργητής

Ο αρχαιολογικός χώρος των Σταγείρων βρίσκεται σε μια παράκτια τοποθεσία και σε απόσταση 400 μέτρων περίπου νοτιοανατολικά από την σημερινή κοινότητα της Ολυμπιάδας.

Η πόλη ιδρύθηκε περίπου το 650 π.Χ. από Ίωνες αποίκους της νήσου Άνδρου, ενώ λίγο αργότερα εγκαταστάθηκαν και Χαλκιδείς άποικοι. Την ίδια περίοδο οι Άνδριοι ίδρυσαν τρεις ακόμη αποικίες στην ευρύτερη περιοχή, την Άργιλο (περιοχή Ασπροβάλας), την Άκανθο (περιοχή Ιερισσού) και τη Σάνη (περιοχή Ν. Ρόδων).

Τα Στάγειρα πρέπει να γνώρισαν μεγάλη ακμή, στην κλασική κυρίως περίοδο, χάρη των επιδείξεων ίσως πολιτικών ελιγμών που επιχείρησαν οι Σταγειρίτες μεταξύ των αντίπαλων στρατοπέδων Αθήνας και Σπάρτης. Αργότερα προσχώρησαν στο Κοινό των Χαλκιδέων, στην συνομοσπονδία δηλ. όλων των πόλεων της Χαλκιδικής, που είχε έδρα την Όλυνθο.

Το 349 π.Χ. η πόλη των Σταγείρων πολιορκήθηκε και καταλήφθηκε από το βασιλιά της Μακεδονίας Φίλιππο Β', ο οποίος λίγα χρόνια αργότερα, συναίνεσε στην επανίδρυση της, χάρη του Αριστοτέλη, που ήταν δάσκαλος του γιού του Αλεξάνδρου. Ωστόσο η δολοφονία του Φιλίππου (336π.Χ.), η απομάκρυνση του Αριστοτέλη από την Μακεδονία και η εγκατάστασή του στην Αθήνα (335π.Χ.), καθώς και ο άωρος θάνατος του Μ. Αλεξάνδρου (323π.Χ.), φαίνεται να σηματοδότησαν την αρχή της οριστικής παρακμής της, η οποία έκτοτε δεν κατάφερε να ανακτήσει την παλιά της αίγλη. Στην εποχή του Στράβωνα (63π.Χ.-23μ.Χ.) τα Στάγειρα ήταν ερειπωμένα. Η τελευταία μαρτυρία για ανθρώπινη εγκατάσταση στην περιοχή τοποθετείται στον 10ο αιώνα μ.Χ. και αναφέρεται σε έναν μικρό μεσαιωνικό οικισμό, στον οποίο ανάγονται και τα οικοδομικά κατάλοιπα του βυζαντινού διατειχίσματος, του βυζαντινού πύργου και κάποιων άλλων ερειπίων

στην κορυφή του βόρειου λόφου.

Σύντομο ιστορικό ανασκαφών

Οι πρώτες ανασκαφικές προσπάθειες στα Στάγειρα έλαβαν χώρα το 1968, με πρωτοβουλία του τότε εφόρου αρχαιοτήτων, Φώτιου Πέτσα και είχαν γενικότερο ανιχνευτικό χαρακτήρα. Από την ίδια εποχή σώζονται εμφανή ίχνη καταστροφών, που προκλήθηκαν από έργα διέλευσης και διαπλάτυνσης της επαρχιακής οδού Θεσσαλονίκης - Άγιου Όρους, η οποία περνούσε μέσα από τον αρχαιολογικό χώρο των Σταγείρων.

Η συστηματική ανασκαφική διερεύνηση του χώρου, διενεργήθηκε κατά τα έτη 1990 - 1999 από την τότε ΙΣΤ' Εφορεία Αρχαιοτήτων, με υπεύθυνο των ανασκαφών τον αρχαιολόγο κ. Κ. Σισμανίδη. Παρά το μικρό χρονικό διάστημα της έρευνας, (περιοριζόταν σε λίγους μήνες κάθε χρόνο), τα αποτελέσματά της κρίνονται ιδιαίτερα εντυπωσιακά.

Σήμερα ο επισκέπτης των Σταγείρων, μπορεί να περιηγηθεί σε ένα καλαίσθητα διαμορφωμένο αρχαιολογικό χώρο και να απολαύσει εκτός από τα "εύκοσμα" και εμβληματικά χερσαία τείχη, πολλά και ενδιαφέροντα στοιχεία από τον ιστό της πόλης, όπως βουλευτήριο, αγορά, ιερά, οικία, καθώς και το ταφικό μνημείο του Αριστοτέλη. Πρόκειται για ένα μοναδικό αφιδωτό οικοδόμημα, ελληνιστικών χρόνων, που σύμφωνα και με τον ανασκαφέα του χώρου κ. Σισμανίδη, και τα τεχνοδομικά του χαρακτηριστικά, πρέπει να ταυτίζεται με το **μνημείο - ηρώο¹ του Αριστοτέλη**. Η εικόνα της πλημμελούς εργασίας και της άτεχνης κατασκευής του ηρώου-μνημείου, πέρα από την αιτιολογημένη επίσπευση των εργασιών για την ολοκλήρωση του, επιβεβαιώνει και την εποχή της υλοποίησής του, η οποία αντανάκλα παραστατικότατα την περίοδο που έχει ήδη ξεκινήσει η παρακμή και γενικότερα η οικονομική καθίζηση της πόλης.

* Ο Ιωάννης Γιαννάκης είναι υπεύθυνος αναστηλωτικών εργασιών αρχαιολογικού χώρου Αρχαίων Σταγείρων.

1. Κ. Σισμανίδη, «Ο τάφος του Αριστοτέλη στα αρχαία Στάγειρα», Πανελλήνιο Επιστημονικό Συμπόσιο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών «Αριστοτέλης παιδεία, πολιτισμός, πολιτική» 18,19,20-11- 2016, Θεσσαλονίκη. Θεσσαλονίκη 2018, 253-270.

** Η εικόνα της πλημμελούς εργασίας και της άτεχνης κατασκευής του ηρώου-μνημείου, πέρα από την αιτιολογημένη επίσπευση των εργασιών για την ολοκλήρωση του, επιβεβαιώνει και την εποχή της υλοποίησής του, η οποία αντανάκλα παραστατικότατα την περίοδο που έχει ήδη ξεκινήσει η παρακμή και γενικότερα η οικονομική καθίζηση της πόλης.

Οι αναστηλωτικές εργασίες ξεκίνησαν το 1994 με τα ευρωπαϊκά προγράμματα Β' ΚΠΣ και ολοκληρώθηκαν με το ΕΣΠΑ (2011-2014), με υπεύθυνο ενός από τους υπογράφοντες αυτό το κείμενο του Αρχιτέκτονα - Μηχανικό Ιωάννη Γιαννάκη.

Ο Αριστοτέλης στα Στάγειρα

Στην πόλη των Σταγείρων το έτος 384 π.Χ. γεννήθηκε ο μέγιστος των φιλοσόφων, ο Αριστοτέλης. Σε ηλικία 18 ετών μεταβαίνει στην Αθήνα, όπου για 20 σχεδόν χρόνια φοιτά στην Ακαδημία του Πλάτωνα. Μετά από τον θάνατο του δασκάλου του, το 347 π.Χ. μεταβαίνει στην Άσσο της Μικράς Ασίας, μάλλον απογοητευμένος από την διαδικασία της διαδοχής, καθώς τη διεύθυνση της Ακαδημίας αναλαμβάνει αυτόκλητα ο συγγενής (ανιψιός) του Πλάτωνα και υποδεέστερος κατά τη φιλοσοφική κατάρτιση, Σπεύσιππος. Στη Μ. Ασία ιδρύει τη δική του φιλοσοφική σχολή, επεκτείνοντας τη δράση του και στη Μυτιλήνη. Εκεί γνωρίζεται και συνεργάζεται με το φιλόσοφο Θεόφραστο, με τον οποίο συμπορεύεται τόσο στη Μακεδονία όσο και στην Αθήνα. Ο Αριστοτέλης το διάστημα αυτό και για 3 - 4 χρόνια βρίσκεται ταυτόχρονα και στην αυλή του "τυράννου" των Αταρών και φίλο του, Ερμεία. Συμπράττοντας όχι μόνο στο να καταστεί η "τυραννία" του Ερμεία δικαιότερη, αλλά επιφέροντας και ευμάρεια στην πατρίδα του. Το διάστημα μάλιστα αυτό παντρεύεται την Πυθιάδα, που ήταν ανιψιά και θετή κόρη του Ερμεία.

Ο Φίλιππος, ως φίλος και σύμμαχος επίσης του Ερμεία, γνωρίζει προφανώς για την παραμονή και την πολυσχιδή δράση του Αριστοτέλη στη Μικρά Ασία, και για το λόγο αυτόν τον καλεί στη Πέλλα το 342 π.Χ.

Ο Αριστοτέλης, ενώ έρχεται (όπως είναι γνωστό) ως παιδαγωγός του Αλέξανδρου, φαίνεται ότι παραμένει στη Μακεδονία μέχρι το θάνατο του Φιλίππου Β' το 336 π.Χ., επηρεάζοντας τον κραταιό άνακτα στη διαμόρφωση της εθνικής του πολιτικής.

Την εποχή αυτή, η ιδέα της δημιουργίας του «**κοινοῦ των Ελλήνων**», της ενοποίησης δηλαδή όλων των Ελλήνων έναντι των Περσών, που είχε ήδη διατυπωθεί και λίγο παλαιότερα, (Δημάρατος, Ισοκράτης², Λυσίας κ. λ. π.) δεν αποτελεί άγνωστη έννοια για το Φίλιππο.

Δεν απέχει όμως και από όσα πρεσβεύει ο Αριστοτέλης.

Διαβάζουμε στα «Πολιτικά» του: «**Το Ελληνικόν όμως γένος, ... και θυμικόν έντονον και οξειάν την διάνοιαν έχει, διό ακριβώς και ελεύθερον διατελεί και βέλτιστα πολιτεύεται και εάν ετύγχανεν ενιαίου πολιτικού βίου³, ηδύνατο παντός του ανθρωπίνου γένους να άρχει.**» («Πολιτικά» βιβλίο VII κεφ. VI παρ.2. σελ. 664).

Επίσης, η πολιτική φιλοσοφία του Αριστοτέλη, ως λογικός στοχασμός είναι μια νέα αντίληψη, ιδιαίτερα χρήσιμη για τη λήψη ορθών πολιτικών αποφάσεων. Σημαντικότερη και απαραίτητη προϋπόθεση, για την άσκηση μιας πολυδιάστατης, εθνικά στοχευμένης, και ενωτικής πολιτικής, όπως είναι αυτή, που επιχειρεί να υλοποιήσει ο Φίλιππος.

Ο Φίλιππος μετά τη νικηφόρο μάχη της Χαιρώνειας (338π.Χ.), παρόλο που ήταν ο απόλυτος άρχων, δεν επιδιώκει την επιβολή της κυριαρχίας του, τιμωρικώς και με τη χρήση βίας. Ούτε με αναγκαστικούς φόρους ή άλλου είδους υποτέλειες. Επιδιώκει την άσκηση μιας πολυδιάστατης και εθνικά ενωτικής πολιτικής, καθώς θέτει υπό την "ηγεμονία" του, την ιδέα της δημιουργίας του «**κοινοῦ των Ελλήνων**». Την ενοποίηση δηλαδή όλων των Ελλήνων έναντι των Περσών.

Ο ευφυής βασιλιάς, εκτός από τη δύναμη των όπλων και της διπλωματίας, τα οποία γνωρίζει και χρησιμοποιεί άριστα, φαίνεται να αξιοποιεί και άλλα μέσα και τεχνικές, όπως την πολεοδομία και γενικότερα την **αρχιτεκτονική** (που δεν αποκλείεται να αποτελούν εισηγήσεις του Αριστοτέλη), για την εξυπηρέτηση των εν λόγω πολιτικών του επιδιώξεων.

Όπως προκύπτει από τα ανασκαφικά δεδομένα του αρχαιολογικού χώρου των Σταγείρων, ο Αριστοτέλης, ως φορέας και υποστηρικτής αυτών των ιδεών συνεργάζεται, συμβουλεύει, πείθει και εξασφαλίζει την συγκατάθεση του Φιλίππου, όχι μόνο για την αναδόμηση της πατρίδα του, των Σταγείρων, αλλά και για την έναρξη μιας γενικότερης εθνικής πολιτικής (έστω και πειραματικά), προκειμένου να επιτευχθεί η **συνένωση** του "γένους" των **Ελλήνων**.

Το καλαίσθητο τείχος των Σταγείρων, το οποίο ανακατασκευάζεται την περίοδο αυτή, όταν φτάνει

Αρχαία Στάγειρα

2. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν, οι διαχρονικά διατυπωμένες ρητορικές αναφορές του Ισοκράτη, όσο και οι αντίστοιχοι περιεχομένου επιστολές του, προς τον Φίλιππο.

3. Σε πιο απλά ελληνικά: αν ήταν ενωμένο πολιτικά.

στην ευαίσθητη περιοχή των **ιερών και της διοίκησης**, βλέπουμε ότι με ιδιαίτερη τόλμη και επιδεξιότητα να **ελίσσεται** καταργώντας, περιορίζοντας, αλλά και αναδεικνύοντας χρήσεις και λειτουργίες, που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τους βασικούς θεσμούς εξουσίας της πόλης, όπως είναι η **θηρησκεία και το κράτος**. (βλ. ει-κόνες)

Οι επεμβάσεις αυτές (δια των τειχών), καθώς δεν υφίστανται **εδαφοτεχνικοί** και **αμυντικοί** λόγοι που να τις επιβάλουν, ενδεχομένως αποβλέπουν στον ανα-σχεδιασμό και την αναδιάταξη του χώρου, με απώτερο στόχο την επιρροή στις κυρίαρχες δομές και στους μη-χανισμούς λειτουργίας της **πόλης - κράτους**.

Από τα παραπάνω διαφαίνεται ότι ο σκοπός των ποικίλων δομικών παρεμβάσεων δεν ήταν πλέον, ούτε η κατάκτηση, ούτε η επανίδρυση, πολύ δε λιγότερο η οχύρωση της πόλης, αλλά η **μετάλλαξη** κάποιων θεσμικών κέντρων εξουσίας, για τον λειτουργι-κότερο και αποτελε-σματικότερο έλεγχο τους.

Όλα αυτά, έχουν προφανέστατα την **έγκριση**, την **τεχνική και οικονομική υποστήριξη** του Φιλίππου και υλοποιούνται πιθανότατα με τον **σχεδιασμό**, την **καθοδήγηση** και την φυσική **επίβλεψη** του Αριστοτέλη. Τα έργα αυτά των Σταγείρων, πρέπει να ξεκινούν μετά τη μάχη της Χαιρώνειας και να ολοκληρώνονται ή να σταματούν βίαια, μετά το θάνατο του Φιλίππου (φθινόπωρο 336π.Χ.).

Άρα, ο αρχαιολογικός χώρος των Σταγείρων πέρα από γενέθλια πόλη του Αριστοτέλη, αποκτά μια πρόσθετη υπεραξία καθώς τα ίχνη της συμπόρευσης του Αριστοτέλη και του Φιλίππου είναι απτά, ορατά και δι-άχυτα στο χώρο.

Το τέλος του Αριστοτέλη

Ο Αριστοτέλης μετά από το θάνατο του Φιλίππου, εγκαταλείπει τη Μακεδονία (Πέλλα και Στάγειρα) μεταβαίνει στην Αθήνα και δημιουργεί τη δική του φιλοσοφική σχολή, το Λύκειο-Περιπατητική σχολή. Ξέρουμε ότι κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Αθήνα, μέχρι το 323 π.Χ.(13 χρόνια περίπου) εκτός από τη διδασκαλία, συγγράφει, συμπληρώνει, αναμορφώνει το φιλοσοφικό-πολιτικό του έργο και είναι ο μοναδικός φιλόσοφος που ασχολείται επί παντός του

επιστητού. Ο Αριστοτέλης μετά τον άωρο θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου (323π.Χ.), αντιλαμβανόμενος τον επικείμενο κίνδυνο που διατρέχει η ζωή του στην Αθήνα, εγκαταλείπει το κλεινόν άστυ, και μεταβαίνει στην Χαλκίδα. Σε ένα απόμακρο γονικό αγρόκτημα, για να ανα-στοχαστεί και «εν ηρεμία» ίσως, να ξανά-φιλοσοφήσει (ώριμος πλέον, πολυπαθής και πολυμαθής) την μοίρα των λαών και των ανθρώπων...

Μετά από ένα χρόνο, πεθαίνει σε ηλικία 62 ετών, από στομαχικές διαταραχές.!!! (322π.Χ.)

Οι κάτοικοι των Σταγείρων εκτιμώντας την γενικό-τερη προσφορά του συμπατριώτη τους προς την πατρί-δα, μεταφέρουν την τέφρα-οστά του Αριστοτέλη από τη Χαλκίδα και τα εναποθέτουν σε βωμό-μνημείο που κατασκευάζουν σε κεντρικό σημείο της πόλης τους. Η τιμή αυτή, σύμφωνα με τους ειδικούς, αποδίδεται κυ-ρίως σε επ-οικιστές,

ήρωες και νομοθέ-τες μιας πόλης. Αυτά ήταν τα έσχατα, αλλά και τα ύψιστα τιμη-τικά χαρακτηριστικά που αποδόθηκαν στο μεγάλο Σταγειρίτη φιλόσοφο, από τους συμπολίτες του.

Η Ολυμπιάδα σή-μερα

Ο οικισμός της Ολυμπιάδας βρίσκεται στην Β.Α. πλευ-ρά της Χαλκιδικής, στη νότια πλευρά του Στρυμονικού κόλπου. Το όνομά της το έλα-

βε σύμφωνα με την παράδοση, από την Ολυμπιάδα τη μητέρα του Μέγα Αλέξανδρου, την οποία ο βασιλιάς Κάσσανδρος εξόρισε στα αρχαία Στάγειρα και κατ' άλλους στο νησί Κάπρος, το οποίο βρίσκεται απέναντι ακριβώς από τον οικισμό.

Ο πρώτος πυρήνας του οικισμού της Ολυμπιάδας δημιουργήθηκε το 1924 από πρόσφυγες που έφτασαν εδώ, μετά τον ξεριζωμό του 1922, από την Αγία Κυριακή της Μικράς Ασίας. Πριν την εγκατάσταση των προσφύγων στην περιοχή αυτή, υπήρχε ένα μικρό λιμάνι φορτοεκφόρτωσης ξυλείας, και μερικές καλύβες των οποίων οι κάτοικοι, μετά την άφιξη των προσφύγων του '22, μετοίκησαν στα σημερινά ορεινά "Στάγειρα".

Η Ολυμπιάδα είναι ένα πανέμορφο χωριό 600 κατοί-κων, χτισμένο κατά μήκος μιας αμμώδους παραλίας που απλώνεται στο μυχό ενός φυσικού λιμανιού και παισι-ώνεται από καταπράσινα βουνά και μαγευτικούς κολλί-σκους υπέροχα συνδυασμένους, που προσελκύνουν πλή-θος επισκεπτών από την Ελλάδα και όλο τον κόσμο.

Πορεία του τείχους

Οι κάτοικοι της Ολυμπιάδας έχοντας το μοναδικό προνόμιο να ζουν και να δραστηριοποιούνται δίπλα στον εμβληματικό αυτό χώρο των αρχαίων Σταγείρων, καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για μια ισόρροπη ανάπτυξη, σεβόμενη απόλυτα τη σημαντικότητα του μνημείου και του τοπίου. Η Ολυμπιάδα προσπαθεί και συνδυάζει την ατμόσφαιρα του χωριού με τις ανάγκες του σήμερα, διαθέτοντας πλήρη τουριστική υποδομή. Στην περιοχή υπάρχουν 3 ξενοδοχεία δυναμικότητας 120 κλινών και πολλά ενοικιαζόμενα δωμάτια με δυναμικότητα άνω των 400 κλινών. Απευθύνεται κυρίως στον επισκέπτη που προτιμά ήσυχες διακοπές, φύση, παρθένα, καθαρή θάλασσα και παραλίες, μακριά από την βοή του μαζικού τουρισμού.

Η φιλόξενη κοινότητα της Ολυμπιάδας, είναι ο καταλληλότερος τόπος διακοπών για όσους έχουν μικρά παιδιά, διότι έχει

πολλές παραλίες με νερά αβαθή, ενώ διαθέτει παράλληλα πλήθος άλλων παραλιών οργανωμένων και μη, για όλες τις απαιτήσεις και προτιμήσεις. Στην περιοχή υπάρχουν ακόμη πολλαπλές δυνατότητες εναλλακτικών

διακοπών και πολυμορφικών δραστηριοτήτων.

Η Ολυμπιάδα σήμερα βρίσκεται μπροστά σε μια τεράστια αναπτυξιακή προοπτική που ανοίγεται με την δρομολογούμενη δημιουργία του «Διεθνούς Αριστοτελικού Πνευματικού Κέντρου» σε χώρο 300 στρεμ. πλησίον του οικισμού και σε κοντινή απόσταση από τα Αρχαία Σταγείρα.

Ένα έργο που αποτελεί όραμα δεκαετιών για όλους τους κατοίκους, και που επανεκκίνησε ο Σύλλογος «Αριστοτέλειος Πολιτεία», (ένας σύλλογος που ιδρύθηκε το 2017 με κύριο σκοπό την ίδρυση αυτού του Κέν-

τρου), φτάνοντας σήμερα με την επικυρωμένη πλέον σύμπραξη από κοινού, του Δήμου Αριστοτέλη, του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, και την αρωγή του συλλόγου «Αριστοτέλειος Πολιτεία» να είναι προς τροχιά υλοποίησης.

Την μοναδικότητα του φυσικού κάλους και τη σημαντικότητα των νέων αρχαίο-δομικών αποκαλύψεων, συνδυάζει και η σχετική προμελέτη του Έργου, η οποία έχει την τεθλασμένη και εμβληματική πορεία του τείχους, με τον έντονο συμβολισμό και το προδιαγεγραμμένο περιεχόμενο της, ως κυρίαρχο γεωμετρικό άξονα πάνω στον οποίο αναπτύσσεται και δομείται το κτιριολογικό πρόγραμμα του "Αριστοτελικού" Κέντρου.

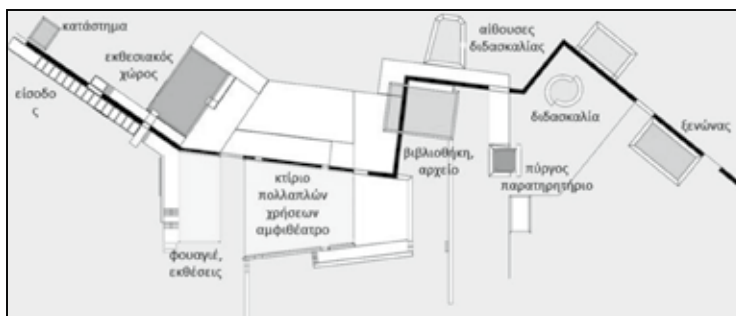
Έτσι την σημαντικότητα του αρχαιολογικού χώρου των Αρχαίων Σταγείρων, γενέτειρα του Αριστοτέλη, με

διάχυτα τα ίχνη της συμπόρευσης του με τον Φίλιππο, έρχεται να αξιοποιήσει αυτό το εμβληματικό παγκόσμιας σημασίας και ακτινοβολίας έργο, η δημιουργία του οποίου προβλέπεται να δημιουργήσει νέες τεράστιες προοπτικές όχι μόνο

για την Ολυμπιάδα, τον Δήμο Αριστοτέλη και την Χαλκιδική, αλλά και όλη την ευρύτερη περιοχή.

Ένα έργο αντάξιο του Μέγιστου των Φιλοσόφων Αριστοτέλη, του ανθρώπου που το Πανεπιστήμιο του ΜΙΤ στην Αμερική τον ανακήρυξε το 2004 ως την ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ στην ιστορία της Ανθρωπότητας!!!

Ευελπιστούμε όλοι, ότι με την ολοκλήρωση του Διεθνούς Αριστοτελικού Πνευματικού Κέντρου θα έχουμε τη δυνατότητα να απολαμβάνουμε με υπερηφάνεια και πρόσθετες "εικόνες" αυτογνωσίας και συγκίνησης.

Αρχιτεκτονική πρόταση Αριστοτελικού Πνευματικού Κέντρου

ΔΩΡΕΕΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Α. Εις μνήμην **Αστερίου (Άρη) Κυρούδη** επίλεκτου μέλους του συλλόγου μας και Νικολάου Καλαϊτζή οι συμμαθητές του. Ελένη, Ζηνοβία, Νατάσα, Ρούλα, Δήμητρα, Νίκος, και Γιάννης πρόσφεραν στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο το ποσό των 400 (τετρακοσίων) ΕΥΡΩ, μικρή οικονομική συμμετοχή για την έκδοση του 46ου τεύχους του Παγχαλκιδικού Λόγου. Για την απώλεια των αγαπημένων τους φίλων και συμμαθητών εκφράζουν την βαθιά τους θλίψη.

Β. Εις μνήμην **Νικολάου Γιαννέλη** επίλεκτου μέλους του συλλόγου μας, η σύζυγός του Ελέν προσφέρει στον Παγχαλκιδικό σύλλογο το ποσό των 500 (πεντακοσίων) ΕΥΡΩ, οικονομική συμμετοχή για την έκδοση του 46ου τεύχους του Παγχαλκιδικού Λόγου.

Γ. Εις μνήμην **Σταμούλας Καμπνού** από τον Ταξιάρχη, η κόρη της Αναστασία Καμπνού επίλεκτο μέλος του συλλόγου μας, πρόσφερε οικονομική ενίσχυση 45 (σαράντα πέντε) ΕΥΡΩ.

Το Δ.Σ. ευχαριστεί θερμά για τις δωρεές.

Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΑΘΩ ΠΕΡΙΟΧΗ. ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟ ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΜΕΤΩΠΙΟ.

(Από την Ολυμπιάδα και τα Αρχαία Στάγειρα μέχρι την Ουρανούπολη)

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΑΡΑΣ

Δημοσιογράφος (ΕΣΗΕΜ-Θ)

Κατηφορίζοντας από το Πάρκο του Αριστοτέλη (στα σημερινά Στάγειρα) προς το Στρατώνι μέσα από την καταπράσινη οργιώδη βλάστηση σκεφτόμουν πόσο δίκιο είχε ο μέγας Σταγειρίτης φιλόσοφος, όταν αξιολογούσε ως κορυφαία τα στοιχεία του περιβάλλοντος για τον άνθρωπο και όταν έλεγε πόσο “ωφέλιμοι είναι ορισμένοι φυσικοί πόροι για την υγεία και την ευζωία της πόλεως και των πολιτών”.

Ανάμεσα σε αυτά είχε αναδείξει ως σπουδαιότερα τον αέρα και το καθαρό νερό, πιστεύοντας ότι “συνεισφέρουν τα μέγιστα στην υγεία των ανθρώπων, η οποία αποτελεί την προϋπόθεση της ευδαιμονίας”.

Παίρνω βαθιές ανάσες με αρώματα από αριές, δρύες, κουμαριές, ρείκια και θυμάρια, αφήνοντας το μυαλό μου να ταξιδεύει σε άλλες εποχές και φτιάχνοντας μαγικές εικόνες ευδαιμονίας ανάμεσα σε “αγκαλιές” παρθένων δασών και δαντελένιων ακτών.

Αφήνω δεξιά κάτω το Στρατώνι, που έχει μεγάλο μερίδιο στην αναπτυσσόμενη πορεία αυτού του τόπου και προχωρώ προς Ολυμπιάδα. Ένας μετά τον άλλο οι μικροί κόλποι με τις πάλλευκες αμμουδιές συνηγορούν στο να παραμείνω τυλιγμένος στην αχλύ του μύθου με τις εικόνες του απλόχερα προικισμένου ιστορικού αυτού τόπου.

Σε λίγο βλέπω δεξιά μου τα ερείπια των Αρχαίων Σταγείρων, που σταδιακά αποκαλύπτονται, εμπλουτίζοντας το βαρύτιμο ιστορικό υλικό.

Και ιδού τώρα η **Ολυμπιάδα**. Εξομολογούμαι ότι την πρώτη φορά που αντίκρισα την όμορφη αυτή κωμόπολη ένιωσα κάτι σαν παραισθήση. Ή αυτό που λέμε “ντε ζαβού”, σαν να είχα ξαναδεί αυτή την περιοχή ή να είχα ξαναζήσει εδώ. Αισθάνθηκα μια οικειότητα, μια ηρεμία σε έναν τόπο που σε θέλει, μια διάχυτη ευχαρίστηση γύρω μου.

Κατευθύνθηκα σε ένα παραλιακό ταβερνάκι, όπου πραγματικά επιβεβαίωσα την οικεία αίσθηση με την υπέροχη φιλοξενία και την φιλική συμπεριφορά των αν-

θρώπων, που μας σέρβιραν το θεϊκό τσιπουράκι.

Ατένιζα τον Στρυμονικό κόλπο ως απέναντι στο Οφρύνιο (Τούζλα), βλέποντας ενδιάμεσα το νησάκι Καυκανάς. Έτσι σιγουρεύτηκα για τους λόγους, που η περιοχή προστατεύεται από το πρόγραμμα Natura 2000, σε συνδυασμό με την ύπαρξη και ελαφρών υποδομών, που λειτουργούν το καλοκαίρι για τουρίστες, όπως ξενοδοχεία, κάμπινγκ και μερικές οργανωμένες παραλίες.

Η Ολυμπιάδα ιδρύθηκε το 1923 από Μικρασιάτες πρόσφυγες, οι οποίοι ήλθαν από την Αγία Κυριακή του Αιγαίου της Μικράς Ασίας, την πατρίδα του Μενέλαου Λουντέμη. Αναφορικά με την ονομασία του οικισμού, η παράδοση αναφέρει ότι οφεί-

λεται στην Ολυμπιάδα, μητέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, η οποία είχε εξοριστεί στα Αρχαία Στάγειρα, ενώ κατά άλλη εκδοχή την είχαν στείλει στο νησάκι Κάπρος (σημερινός Καυκανάς). Ο πολιτιστικός σύλλογος της Ολυμπιάδας αναβιώνει έθιμα των προσφύγων με σημαντικότερη εκδήλωση την διήμερη γιορτή του μυδιού, μαζί με το πανηγύρι της Αγίας Κυριακής στις 7 Ιουλίου. Επίσης οργανώνονται και θεατρικές εκδηλώσεις έξω από τον αρχαιολογικό χώρο των Σταγείρων κάθε Αύγουστο. **Στην πλατεία της Ολυμπιάδας έχει στηθεί άγαλμα του Αριστοτέλη** καθώς ο οικισμός βρίσκεται σε μικρή απόσταση από την πατρίδα του, τα Αρχαία Στάγειρα. Τα τελευταία χρόνια καταβάλλονται συστηματικές προσπάθειες για την ίδρυση και λειτουργία ενός **Κέντρου Αριστοτελικών Μελετών**, για την πραγματοποίηση του οποίου έχει υπογραφεί από το 2020 προγραμματική συμφωνία μεταξύ τριών επισήμων φορέων: του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και του Δήμου του Αριστοτέλη και με τη συνδρομή του Συλλόγου Αριστοτέλεια Πολιτεία. Πρόκειται μελλοντικά για ένα υπερσύγχρονο πνευματικό κέντρο σε έκταση 300 στρεμμάτων, αφιερωμένο στον μεγάλο φιλόσοφο. Το Κέντρο θα έχει ως αντικείμενο τη μελέτη και την προβολή του αριστοτελικού έργου και τη

Παραλίες μετά την Ολυμπιάδα

διάδοσή του σε όλο τον κόσμο με παράλληλη συμβολή στην τουριστική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Επιδίωξη είναι η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού και η φιλοξενία αντίστοιχων διοργανώσεων του πανεπιστημίου, η συνεργασία σε πολιτιστικές και επιστημονικές εκδηλώσεις, η διοργάνωση προγραμμάτων δια βίου μάθησης, διεθνών θερινών σχολείων και δημοτικού ανοιχτού πανεπιστημίου, η προβολή εκπαιδευτικού υλικού σχετικά με το Αριστοτελικό έργο, η φιλοξενία αθλητικών και καλλιτεχνικών δράσεων και η οργάνωση περιηγήσεων και ξεναγήσεων στον αρχαιολογικό χώρο.

Φτάνοντας **στο Στρατώνι των μεταλλείων** εντυπωσιαζόμαστε από την πολεοδομική του εικόνα με κάθετους και παράλληλους δρόμους, όπως επίσης και με την κίνηση στις γειτονιές.

Έχει περισσότερους από 1.200 κατοίκους (σύμφωνα με την απογραφή του 2011) και η ίδρυσή του ως οικισμού τοποθετείται στα τέλη του 19ου αιώνα. Έχει άμεση σχέση με την μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή, που αποτελεί την βασική πλουτοπαραγωγική πηγή του χωριού.

Ο πληθυσμός αυξήθηκε σημαντικά λόγω των προσφύγων που κατέφυγαν εδώ μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. Το 1932 το χωριό υπέστη εκτεταμένες καταστροφές από τον σεισμό που είχε επίκεντρο στον κόλπο της Ιερισσού. Στα αμέσως επόμενα χρόνια ανοικοδομήθηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου.

Η περιοχή κατοικείται από τα αρχαιότερα χρόνια και η μεταλλευτική δραστηριότητα στο Στρατώνι και στη γύρω περιοχή ανάγεται στο 600 π.Χ., περίπου.

Τώρα σχεδιάζεται διάνοιξη και αναβάθμιση του λιμανιού, προκειμένου να γίνεται ευκολότερη η διακίνηση μεγάλων φορτίων ορυκτών από την περιοχή.

Ο φυσικός πλούτος και η γραφικότητα του Στρατωνίου απεικονίζονται εντυπωσιακά στο σημείο, όπου βρίσκεται η παλιά αρχοντική κατοικία της οικογένειας Μποδοσάκη, που είχε την εκμετάλλευση των μεταλλείων στο δεύτερο μισό του 20ού αι.

Το οδοιπορικό συνεχίζεται. **Η αρχαία Άκανθος, η σημερινή Ιερισσός** είναι ο παλαιότερος και μεγαλύτερος οικισμός του Δήμου Αριστοτέλη με 3.455 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011.

Η Ιερισσός αποτελεί την έδρα του Δήμου Αριστοτέλη και θεωρείται ιστορικά ως συνέχεια της αρχαίας Ακάνθου, η οποία υπήρξε αποικία των Ανδρίων από τον 7ο αιώνα π.Χ και σπουδαία πόλη της Μακεδονίας, όπως

αναφέρεται από τους ιστορικούς και αναδεικνύεται από την αρχαιολογική έρευνα.

Ο σημερινός οικισμός κτίστηκε εξ αρχής όταν ισοπεδώθηκε ο παλιός, μετά τον πολύνεκρο σεισμό των 7,1 Ρίχτερ του 1932, που είχε το επίκεντρό του κοντά στη θάλασσα.

Η σύγχρονη Ιερισσός είναι μια όμορφη και σύγχρονα δομημένη παραλιακή πόλη, με πλούσια ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά.

Στην είσοδο της, από Στρατώνι, ξεχωρίζει ο Πύργος της Κρούνας και μέσα στον οικισμό συναντάμε το Κέντρο Πολιτισμού, ενώ λίγο πιο έξω, απέναντι από το λιμάνι, βλέπουμε τα τείχη της Αρχαίας Ακάνθου.

Παρά το γεγονός ότι η Άκανθος φημιζόταν για το κρασί της, οι νεότεροι Ιερισσιώτες ασχολούνται με την αλιεία, τη ναυπηγική, το εμπόριο, την κατασκευή έργων

στο Άγιο Όρος και με τον τουρισμό.

Η Ιερισσός είναι σημαντικό λιμάνι της Βόρειας Ελλάδας, με αξιόλογο αλιευτικό στόλο. Εξάλλου τα ψάρια του κόλπου της Ιερισσού είναι φημισμένα σ' όλη την Ελλάδα για τη νοστιμιά τους.

Οι Ιερισσιώτες θεωρούνται διαχρονικά σπουδαίοι караβομαραγκοί, συνεχίζοντας μια παμπάλαια τέχνη από γενιά σε γενιά. Τα καρνάγια της Ιερισσού είναι από τα παλιότερα στην Ελλάδα.

Οι περισσότεροι επισκέπτες περνούν από την Ιερισσό είτε για να μεταβούν στο Άγιο Όρος, είτε για να απολαύσουν τις αμμουδιές της. Έχει το πλεονέκτημα να διαθέτει παραλίες, βραβευμένες με γαλάζια σημαία, καθώς και γραφικά καφέ και όμορφες ταβέρνες μέσα στον οικισμό και στον παραλιακό πεζόδρομο, που την καθιστούν μοναδικό τόπο διακοπών.

Συνεχίζοντας φτάνουμε στα Νέα Ρόδα, που θεωρούνται ως ο μεγαλύτερος οικισμός των προσφύγων που έφτασαν στη βόρεια Χαλκιδική μετά την Μικρασιατική καταστροφή. Το όνομά του οικισμού δηλώνει και την καταγωγή των κατοίκων: Τα Ρόδα της Προποντίδας.

Περίπου 40 οικογένειες αποφάσισαν να εγκατασταθούν, μετά από πολλές περιπλανήσεις, στην θέση «**Πρόβλακας**», που σημαίνει πριν από το αυλάκι, δηλαδή πριν από την Διώρυγα του Ξέρξη, το καλοκαίρι του 1923.

Τα πρώτα εκείνα χρόνια οι κάτοικοι των Νέων Ρόδων ασχολήθηκαν κυρίως με τη γεωργία και την αλιεία.

Στις μέρες μας χάρη στις υπέροχες παραλίες η περιοχή έχει αναπτυχθεί τουριστικά. Πάνω από 1.200 αν-

Ο τόπος όπου είχε ανοιχτεί η διώρυγα του Ξέρξη το 480 π.Χ.

θρωποι μένουν εδώ όλο το χρόνο και, όπως είναι φυσικό, γίνονται πολύ περισσότεροι τους καλοκαιρινούς μήνες. Η μικρή απόσταση από την Ιερισσό (6 χλμ.) βοηθά στην ταχύτερη ανάπτυξη της περιοχής και οι τουριστικές υποδομές είναι άρτιες.

Η διώρυγα του Ξέρξη. Όπως αναφέρεται σε σχετικό σημείωμα του Δήμου Αριστοτέλη, εντυπωσιακή αναμένεται να είναι η σχεδιαζόμενη ψηφιακή εικονική αναπαράσταση της Διώρυγας του Ξέρξη, στηριγμένη στα αρχαιολογικά δεδομένα, με δυνατότητες διάδρασης σε πραγματικό χρόνο με το κοινό.

Η Διώρυγα του Ξέρξη είναι το μεγαλύτερο τεχνικό έργο που έγινε κατά την αρχαιότητα στην Χαλκίδα. Κατά τους Μηδικούς πολέμους, και συγκεκριμένα το 480 π.Χ., σύμφωνα με τον Ηρόδοτο ο βασιλιάς των Περσών Ξέρξης θέλησε να οδηγήσει τον πολυπληθή στόλο του από την Ακανθο στη Θέρμη (όπως ονομαζόταν τότε η Θεσσαλονίκη), αποφεύγοντας τον επικίνδυνο περίπλο του Άθωνα για να μην έχει την τύχη του στόλου του Μαρδόνιου, μια δεκαετία πριν. Έτσι, διέταξε και άνοιξαν μια διώρυγα που εκτεινόταν από τα σημερινά Νέα Ρόδα μέχρι την Τρυπητή και συνέδεε τον κόλπο της Ιερισσού με τον Σιγυγικό κόλπο, όπου βρισκόταν οι πόλεις Ασσα, Πυλώρος, Σίγγος και Σάρτη που ήταν ήδη υποταγμένες στους Πέρσες.

Προχωρώντας φτάνουμε στην **Τρυπητή**, το λιμανάκι, που αποτελεί την μια πλευρά του πορθμείου για να φτάσουμε στην **Αμμουλιανή**, το πανέμορφο νησί, που έχει εξελιχθεί σε έναν από τους κορυφαίους τουριστικούς προορισμούς στη Βόρεια Ελλάδα.

Τα 2 ναυτικά μίλια που χωρίζουν τον κεντρικό οικισμό της Αμμουλιανής από το λιμανάκι της Τρυπητής καλύπτονται σε λιγότερο από 15 λεπτά με φέρυ μπόουτ.

Με έκταση που δεν ξεπερνάει τα 4,5 τετρ. χιλιόμετρα, χαμηλούς λόφους, ελαιόδεντρα, αλλά πολλές, όμορφες παραλίες με κρυστάλλινα, γαλαζοπράσινα νερά, το νησάκι της Αμμουλιανής εντυπωσιάζει τον επισκέπτη.

Σύμφωνα με τις τοπικές καταγραφές, μέχρι το 1925 ήταν μετόχι της μονής Βατοπεδίου του Αγίου Όρους. Στις αρχές του 1925 το νησί παραχωρήθηκε σε πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία και συγκεκριμένα από νησιά της Προποντίδος (Γαλλιμή, Πασαλιμάνι, Σκουπιά).

Προερχόμενοι από τις περιοχές αυτές που γειτόνευ-

αν με την Κωνσταντινούπολη έφεραν μαζί τους τον πολιτισμό, τα ήθη και τα έθιμά τους. Έχοντας γνώση της θάλασσας, ασχολήθηκαν κυρίως με την αλιεία και κατάφεραν σε λίγα χρόνια να διακριθούν στον τομέα αυτό.

Σήμερα ο τουρισμός είναι μια από τις βασικές ασχολίες των κατοίκων της Αμμουλιανής, αφού κάθε χρόνο το νησί δέχεται χιλιάδες επισκέπτες από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό. Οι τουριστικές υποδομές -ενοικιαζόμενα δωμάτια, ξενοδοχεία, ταβέρνες, καντίνες στις παραλίες, ομπρέλες, ξαπλώστρες, χώροι κατασκήνωσης κ.ά.- αναβαθμίζονται συνεχώς.

Η Ουρανούπολη είναι το τέλος της τουριστικής μας διαδρομής. Θα μας άρεσε να όφειλε το όνομά της στο γεγονός ότι αποτελεί την «πύλη» προς την μοναστική πολιτεία με μια ουράνια οπτική, αλλά τελικά μαθαίνουμε ότι το πήρε από την αλεξανδρινή πόλη που ίδρυσε

το 315 π.Χ ο Αλέξανδρος, γιος του Αντιπάτρου και αδελφός του Κασσάνδρου.

Η πόλη αυτή κτίστηκε πάνω στα ερείπια της Σάνης, αποικίας των Ανδρίων, την οποία κατέστρεψε εκ θεμελίων ο Φίλιππος ο Β'. Σωζόμενα νομίσματα της φέρουν την επιγραφή «ΟΥΡΑΝΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ» και άλλα «ΟΥΡΑΝΙΔΩΝ

ΠΟΛΕΩΣ» και παράσταση της Ουρανίας Αφροδίτης.

Το καλοκαίρι τα δεκάδες καταλύματα γεμίζουν από επισκέπτες, όπως και οι γύρω παραλίες. Κανείς δεν παραλείπει να δει τα ερείπια της **φημισμένης Μονής Ζυγού, που τελευταία έχει αναδειχθεί με μια πολύ επιτυχημένη ανασκαφή**, σε απόσταση μόλις 2 χλμ. από την Ουρανούπολη, η οποία καλύπτεται εύκολα και ευχάριστα με τα πόδια. Εδώ είναι και το φυσικό όριο με τη μοναστική κοινότητα του Άθωνα.

Από το μικρό λιμάνι του **πύργου του Προσφορίου** ξεκινούν τα караβάκια, στα οποία επιβιβάζονται οι άνδρες προσκυνητές (αφού προηγουμένως εφοδιαστούν από το γραφείο προσκυνητών με το Διαμονητήριο, δηλαδή τη σχετική άδεια) για να φθάσουν στο επίγειο του Αγίου Όρους, την Δάφνη.

Η ευρύτερη περιοχή αποτελεί πρόκληση όχι μόνο για διακοπές, αλλά και για σύντομες εκδρομές-αποδράσεις, συνδυάζοντας την φυσική ομορφιά, την ζεστασιά της φιλοξενίας και την διάχυτη αίσθηση της απόλαυσης των χαρισμάτων ενός τόπου με μακρά ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά, που ανυψώνει την ανθρωπινή φύση μέσα σε ένα πανέμορφο περιβάλλον αγιοσύνης και ευλαβείας.

Η Ουρανούπολη με τον Πύργο της

ΑΠΟ ΤΗΝ ΛΙΑΡΙΓΚΟΒΗ ΣΤΗΝ ΑΡΝΑΙΑ

Αναδρομή στο Χθες και αναφορά στο Σήμερα

ΑΣΤΕΡΙΟΣ Θ. ΚΑΡΑΣΤΕΡΓΙΟΣ

τ. Δήμαρχος Αρναίας

ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΧΘΕΣ

Γραπτές μαρτυρίες για την 'Λιαρίγκοβη' έχουμε μετά τον 14ο-15ο αιώνα. Η περιοχή φέρεται να ήταν μετόχι της Μονής Κωνσταμονίτου του Αγίου Όρους και οι ειδικοί ισχυρίζονταν μέχρι το 2005, ότι ο οικισμός έχει δημιουργηθεί στα μέσα του 16ου αιώνα από τους καλλιεργητές του μετοχίου, σε κάποια περίοδο παρακμής της μονής. Η καταστροφή όμως του μητροπολιτικού ναού του Αγίου Στεφάνου Αρναίας (κάηκε ολοσχερώς στις 5 Σεπτεμβρίου 2005) και η αρχαιολογική έρευνα που ακολούθησε, επιφύλαξε μεγάλες εκπλήξεις και ξαναγράφει την ιστορία του τόπου από την αρχή!

Η αρχαιολογική σκαπάνη αποκάλυψε κάτω από το δάπεδο του ναού, την ύπαρξη τριών προγενέστερων ναών. Ενός παλαιοχριστιανικού του 5ου αιώνα, ενός Βυζαντινού του 10ου και ενός μεταβυζαντινού του 15ου-16ου αιώνα! Η αναπάντεχη αυτή ανακάλυψη, πιστοποιεί την αδιάλειπτη οικιστική παρουσία στη θέση αυτή, **τουλάχιστον 1000 χρόνια πρωτότερα**. Σημειώνεται ότι η μονή Κωνσταμονίτου ιδρύθηκε τον 11ο αιώνα.

Σε ότι αφορά το όνομα 'Λιαρίγκοβη', έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς πολλές και ποικίλες απόψεις. Προσωπικά θεωρώ επικρατέστερη την άποψη του Παντελή Κοντογιάννη ότι, είναι τούρκικης προέλευσης και σημαίνει 'σχισμένη πεδιάδα'.

Ας ξεκινήσουμε όμως το συναρπαστικό και ενδιαφέρον ταξίδι μας με κάποια χρονολογική σειρά.

Το **1363 μ.Χ.** εμφανίζεται οικισμός στην σημερινή θέση της Αρναίας, σε ένα χρυσόβουλο του Ιωάννη Ε' του Παλαιολόγου, όπου αναφέρεται ως μετόχι της Αγιορείτικης μονής Κωνσταμονίτου (...το δε εις την Ραλήγγοβην μετόχιον εις όνομα τιμώμενον του Αγίου Στεφάνου). Πρόκειται για την πρώτη αναφορά στη Λιαρίγκοβη με παραφθορά όμως της λέξης.

Από τα μέσα του **16ου** αιώνα και μέχρι την επανόσταση του 1821, η 'Λιαρίγκοβη' αποτελεί βασικό μέλος της αυτοδιοικούμενης Ομοσπονδίας των 'Μαντεμοχωρίων' και από κάποιους μελετητές αναφέρεται ως πρω-

τεύουσα τους. Γιά την εποχή αυτή υπάρχουν μαρτυρίες πως μετοίκησαν από την **Φούρκα** της Ηπείρου, αρκετές από τις σημερινές οικογένειες της.

Το **1793** ο πρόξενος της Γαλλίας στη Θεσσαλονίκη **E. COUSINERY**, ταξιδεύοντας προς το Άγιον Όρος, διανυκτερεύει στην 'Λιαρίγκοβη'. Στις ταξιδιωτικές του πληροφορίες και εντυπώσεις που δημοσίευσε, δίνει πολλές χρήσιμες πληροφορίες για τις συνθήκες ζωής των κατοίκων της. Την περιγράφει ως ένα μεγάλο χωριό με 400 σπί-

1921. Γλέντι στην κεντρική πλατεία της Λιαρίγκοβης με φόντο τον ιστορικό πλάτανο σε νεαρή ηλικία. (Αρχειό Αστ. Καραστεργίος)

τια, όπου ο πληθυσμός του είναι εξ ολοκλήρου Ελληνικός. Χαρακτηριστικά αναφέρει: (Η ευμάρεια μέσα στην οποία ζουν οι κάτοικοι της Λιαρίγκοβης, δεν προέρχεται μόνο από την καλλιέργεια των αγρών τους. Κατασκευάζουν τάπητες-κιλίμια- για τους οποίους χρησιμοποιούν το μαλλί του τόπου. Όλες σχεδόν οι οικογένειες ασχολούνται με την εργασία αυτή και τα προϊόντα της βιοτεχνίας αυτής έφθαναν και πουλιότανε

ως τη Ρουμελία (ROMELIE) και ιδίως στα Μοναστήρια).

Το **1821**, η 'Λιαρίγκοβη' μαζί με όλα τα 'Μαντεμοχωρία', συμμετέχει στον γενικό ξεσηκωμό. Σε αντίποινα πυρπολείται από τους Τούρκους και καταστρέφεται ολοσχερώς. Μετά την καταστροφή, ο οικισμός αρχίζει να ξανακτίζεται στην ίδια θέση από το 1822 και μετέπειτα.

Το **1838 ο Fallmerayer** (ο γνωστός για τον ανθελληνισμό και τις απαράδεκτες θεωρίες του, για δήθεν σλάβικες επιρροές επί των Ελλήνων) στον δρόμο του για το Άγιον Όρος, διανυκτερεύει σε πανδοχείο (χάνι) στην Λιαρίγκοβη. Γράφει λοιπόν στις ταξιδιωτικές του εντυπώσεις : (Η Λαρεγκόβη, όπου διανυκτερεύσαμε το τρίτο βράδυ.... είναι ακόμη πιο όμορφο και πλούσιο χωριό....ο οικισμός αριθμεί κάπου **τετρακόσιες κατοικίες**... υπάρχει ένα πανδοχείο υπό κατασκευή ακόμη, αλλά άριστης για τα Μακεδονικά δεδομένα υποδομής...) κλπ.

Το **1887**, ο Ν. Σχοινάς στις οδοιπορικές του σημειώσεις αναφέρει: (Η κωμόπολις οικείται υπό 350 οικογενειών χριστιανικών, οικοσών εις 277 οικίας, ως τινές εισί και διόροφοι, και έχει οδούς λιθοστρώτους, εκκλησίαν επ'ονόματι Αγ. Στεφάνου....έχει σχολεία ήτοι Ελληνικόν, δη-

μοτικών και νηπιαγωγείων. Πολλοί οικία επί μικρά πληρωμή δέχονται ξένους προσφέρουσαι και τροφή. Οι μεν των ανδρών μετέρχονται κυρίως τον αγωγέα, οι δε λοιποί καταγίνονται εις την αρβυλοποιϊαν και την βαφικην, οι δε γυναίκες ασχολούνται εις την κατασκευήν ωραίων ταπήτων εκ μαλλίου. Εις την κατά Σάββατον τελουμένην εβδομαδιαίαν αγοράν συνέρχονται εξ όλων των περίξ χωρίων και εκ Νιγρίτης έμποροι αμπάδων.)

Στα χρόνια αυτά να σημειωθεί, εδρεύει στην Λιαρίγκοβη και «Ο Ταχυδρομικός του Αγίου Όρους Σταθμός».

Στην περίοδο του Μακεδονικού αγώνα **1904-1908** οι Μακεδονομάχοι της Λιαρίγκοβης, ήταν από τους πρώτους που ζώστηκαν τα άρματα. Ξεχωριστή ήταν η δράση της οικογένειας **Γερογιάννη. Οι αδελφοί Θεοχάρης Χ. Γερογιάννης ιατρός και Μαυρουδής Χ. Γερογιάννης συνταγματάρχης**, είναι οι ιδρυτές του Κεντρικού Μακεδονικού Συλλόγου στην Αθήνα, που βοήθησε ποικιλότητα τον αγώνα, στέλνοντας πολεμοφόδια και έμπυχο υλικό στην Μακεδονία.

Το **1911**, η ιστορία του τόπου σημάδεύεται από τον ερχομό στην έδρα της Επισκοπής (τότε) μιας ξεχωριστής φυσιογνωμίας, ενός φωτισμένου ιεράρχου, του αείμνηστου **Σωκράτη Σταυρίδη**, ο οποίος για 33 συναπτά έτη ιεραρχίας, με την προσωπικότητα και το έργο του, συνέβαλε τα μέγιστα στην πνευματική, πολιτιστική και οικονομική άνθηση του τόπου μας και άφησε βαθύ το αποτύπωμά του, που είναι ορατό ίσαμε σήμερα.

Συγκεκριμένα ιδρύονται με δική του πρωτοβουλία και φροντίδα: Το **1913** ο «Όμιλος Φιλομούσων Λιαρίγκοβης ο ΑΠΟΛΛΩΝ». Το **1918** η «Ένωση Ελληνίδων Λιαρίγκοβης» με παραρτήματα στο Παλαιοχώρι και στο Νεοχώρι (προωθούν ιδιαίτερα την υφαντική τέχνη). Το **1926** το «Σωματείο Μαραγκών Λιαρίγκοβης». Επίσης με δική του προσωπική δαπάνη αγοράζονται τα πρώτα μουσικά όργανα της φιλαρμονικής κ.ά.

Στις **2 Νοεμβρίου 1912**, γίνεται η απελευθέρωση της από τους Τούρκους.

Από την περίοδο αυτή και μετά η Λιαρίγκοβη, είναι το κεφαλοχώρι της περιοχής. Εκτός από μοναδικό εμπορικό, εκπαιδευτικό και διοικητικό κέντρο στην ΒΑ Χαλκιδική, ξεχωρίζει και για την πνευματική και πολιτιστική δράση και ανάπτυξη της.

Το **1914** ιδρύεται το τριτάξιο ημιγυμνάσιο, ενώ παράλληλα λειτουργούν το δημοτικό και το νηπιαγωγείο.

Από το **1918**, αναφέρεται ως Κοινότης Λιαρίγκοβης και από το **1924** που εμφανίζεται πλέον η Χαλκιδική ως ιδιαίτερος Νομός, γίνεται έδρα της δεύτερης Επαρχίας του. Έτσι έχουμε Επαρχία Χαλκιδικής με έδρα τον Πολύγυρο και Επαρχία Λιαρίγκοβης με έδρα την Λιαρίγκοβη.

Η κωμόπολη διατηρεί το όνομα της μέχρι το **1928**. Τότε, η επιτροπή που συστάθηκε για την μετονομασία των χωριών, έχοντας υπ' όψιν τις δύο αρχαίες πόλεις ΑΡΝΑΙ και ΑΥΓΑΙΑ που οι ειδικοί οριοθετούν στην περιοχή (λόφο του Αη-Λιά), κρατώντας το ΑΡΝ από το ΑΡΝΑΙ και το ΑΙΑ από την ΑΥΓΑΙΑ, μετονόμασε την Λιαρίγκοβη σε **ΑΡΝΑΙΑ**.

Το **1932** ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 3000 κατοίκους και είναι ο πολυπληθέστερος οικισμός της ΒΑ Χαλκιδικής. Είναι η χρονιά του φονικού σεισμού της Ιερισσού (26 Σεπτε. 6,9 ρίχτερ), ο οποίος έπληξε και την Αρναία.

Από το **1936** ο οικισμός διαθέτει μόνιμο αποχετευτικό σύστημα και ιδιωτικό δίκτυο ηλεκτροφωτισμού. Οι κάτοικοι της είναι μελισσοτρόφοι, ξυλουργοί, βιοτέχνες, χαλέμποροι, ζωέμποροι, ράφτες, παπουτσήδες, κτηνοτρόφοι, υλοτόμοι και αγρότες. Κυρίαρχη ασχολία των γυναικών της Αρναίας παραμένει η πατροπαράδοτη τέχνη της υφαντικής. Η Αρνώτισσα υφάντρα δημιουργεί και μεγαλουργεί, μέ-

χρι και το **1995**, που η βιομηχανοποίηση οδηγεί τον κλάδο σε μαρασμό. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει για τους 'παπουτσήδες' της Λιαρίγκοβης. Η κατασκευή χειροποίητων παπουτσιών στον τόπο αυτό, έζησε περιόδους μεγάλης ακμής. Δεν είναι τυχαίο που σε πανελλήνιο επίπεδο η **Λιαρίγκοβη** ξεχωρίζει για την παραγωγή και ποιότητα των παπουτσιών που παράγει (μαζικά), μαζί με την **Λαμία**, την **Δημητσάνα**, και την **Βισόκα** (Όσσα). Λειτουργούσαν τότε (μέχρι και το 1960) 31 οικιακές οικοτεχνίες, που απασχολούσαν πάνω από 100 τεχνίτες και βοηθούς.

Το **1946** από Κοινότητα γίνεται Δήμος και συνεχίζει να πρωταγωνιστεί στην περιοχή ως έδρα της δεύτερης επαρχίας του Νομού, έδρα της Μητροπόλεως και όλων σχεδόν των βασικών δημοσίων υπηρεσιών.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Το **1998** με τον νόμο 'Καποδίστριας', στον δήμο Αρναίας ενσωματώνονται οι οικισμοί Παλαιοχωρίου, Νεοχωρίου, Στανού και Βαρβάρας Το **2010** με το νόμο 'Καλλικράτης', συνενώνεται με τους δήμους Μ. Παναγίας και

1924. Η Λιαρίγκοβη, με επικεφαλής το Δεσπότη Σωκράτη γιορτάζει στην κεντρική πλατεία, τα 100 χρόνια από τον θάνατο του Λόρδου Μπάρον. (Αρχείο: Αστ. Καραστέργιος)

Ακάνθου στον νέο δήμο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ, με έδρα την Ιερισσό και η Αρναία παραμένει ως 'Ιστορική έδρα' του νέου δήμου.

Το ορεινό του οικισμού, η προσήλωση προς την παράδοση συνέβαλαν στο να διατηρήσει ο οικισμός τον ιδιαίτερο χαρακτήρα και το πλούσιο παραδοσιακό αρχιτεκτονικό του απόθεμα. Σταθμός για την σημερινή του εικόνα και μετεξέλιξη, αποτελεί η 10ετία του 1990.

Το 1982 ο Δήμος εντάσσεται στον οικιστικό νόμο και ο οικισμός αποκτά πολεοδομικό σχέδιο. Οριοθετείται ο παλιός οικισμός, καθορίζονται χρήσεις γης και καθορίζονται περιοχές επέκτασής του.

Το 1986 μετά από ενέργειες του Δήμου και την αμέριστη συμπαράσταση και βοήθεια της τότε Υπουργού Μελίνας Μερκούρη, ο οικισμός χαρακτηρίζεται **ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΤΟΠΟΣ** και έκτοτε προστατεύεται.

Την ίδια χρονιά (1989) ο Δήμος, μετά από πολυετή αγώνα και μύρια προβλήματα, με την αμέριστη συμπαράσταση και βοήθεια πάλι της Υπουργού Μελίνας Μερκούρη, εγκαινιάζει και λειτουργεί ως δημαρχείο το "Παλιό Σχολείο" (έτος κτίσεως 1871). Έκτοτε, το πλέον εμβληματικό κτίριο του οικισμού, υποδειγματικά αναστηλωμένο, αποτελεί το τοπόσημο και σέμνωμα του τόπου. Ταυτόχρονα ο Δήμος χρηματοδοτεί σωστικές εργασίες

(μέχρι του ποσού των 500.000 δρχ.), και έτσι σώζονται αξιόλογα σπίτια, που είχαν εγκαταλειφθεί από τους ιδιοκτήτες τους (οικίες: Χαριστού, Καλίτση, Ματζάνου κ.ά.). 'Το νερό αρχίζει να μπαίνει στο αυλάκι'.

Το 1990 οργανώνεται από τον Δήμο το **1ο ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΑΡΝΑΙΑΣ**, που αποτελεί σταθμό και τον Φαροδείκτη του οικισμού.

Η μηχανή της ανάπτυξης ξεκινά!!! Η Αρναία μεταμορφώνεται και ξεχωρίζει!!! Με φροντίδα του Δήμου, κηρύσσονται διατηρητέα μιά σειρά αξιόλογων αρχιτεκτονικά σπιτιών.(οικίες: Δημ. Μήτσιου, Β. Μαντζάνου, Λυσίμαχου Σαραφιανού) κ.ά.

Προγράμματα όπως το **Leader, Χολομώντας -Ομβριανός** κ.ά., βρίσκουν εφαρμογή και βοηθούν να σωθεί ένα μεγάλο κομμάτι από την αξιόλογη πολιτιστική και αρχιτεκτονική κληρονομιά της Αρναίας.

Ιδιώτες παρακινούνται και αναστηλώνουν τα σπίτια τους και τα σώζουν ή τα μετατρέπουν σε παραδοσιακούς ξενώνες. Ο Δήμος αγοράζει το **1990-91** δύο θαυμάσια αρχοντικά τα αναστηλώνει και τα μετατρέπει σε ξενώνες

(οικίες Μήτσιου).

Ακολουθεί τα επόμενα χρόνια, η 'Εξωτερική Στερέωση-Αποκατάσταση και Ανάδειξη του ναού και του **καμπαναριού του Αγίου Στεφάνου**, του Δημοτικού Σχολείου, και πολλών κτιρίων ιδιωτών ενώ συνεχίζονται και οι κηρύξεις ως διατηρητέων των οικιών **αφών Αλεξάνδρου, Γάκη, Δημοτικό Σχολείο** κ.ά.)

Θλιβερό σταθμό για τον τόπο, αποτελεί η καταστροφή του μητροπολιτικού κεντρικού ναού του **Αγίου Στεφάνου** από πυρκαγιά (5 Σεπτ. 2005). Με την αναστήλωσή του από τις στάχτες η αρχαιολογική σκαπάνη, όπως σημειώθηκε πιο πάνω αποκάλυψε έναν μεγάλο θησαυρό.

Η υποδειγματική του αναστήλωση καθώς και η προστασία και προβολή των αρχαιοτήτων που βρέθηκαν στα θεμέλια και είναι ορατά κάτω από το **γυάλινο δάπεδο** του, τον κατατάσσει, νομίζω, δικαιωματικά ως το

Αρναία. Παραδοσιακό πλακόστρωτο σοκάκι με αναστηλωμένα τα περισσότερα σπίτια

σημαντικότερο μνημείο του τόπου. Σήμερα είναι ο μόνος εν λειτουργία ναός της Ελλάδος, όπου κάποιος μπορεί να δει και ψηλαφήσει την συνέχεια της ορθοδοξίας από τον 5ο αιώνα έως σήμερα.

Ο **Άγιος Στέφανος**, σε συνδυασμό με το **Ιστορικό-Λαογραφικό Μουσείο** και το **Μουσείο Υφαντικής**, αποτελούν τα κορυφαία αξιόλογα αξιοθέατα του οικισμού. Μικρή απόδειξη είναι το γεγονός ότι ο Αγ. Στέφανος επιλέγεται από πολλούς-

εκτός περιοχής- για γάμους και βαφτίσεις, σε συνδυασμό και με την φυσική ομορφιά του **Άλσους της Αγίας Παρασκευής** και της κατάλληλης υποδομής που υπάρχει.

Τα Μ.Μ.Ε., εξάλλου, τηλεόραση-ραδιόφωνο, εφημερίδες κ.ά. έντυπα, εγχώρια και διεθνή, καθημερινά υμνούν την Αρναία ως '**Αρχόντισσα της Χαλκιδικής**'.

Ο **Μανώλης Ρασούλης**, φιλοξενούμενος μια νύχτα στο 'Αρχοντικό Αλεξάνδρου' την κάνει τραγούδι και την προβάλλει πανελλαδικά (Η σύμπτωση).

Το **CNN** το μεγάλο παγκόσμιας εμβέλειας κανάλι, σε πανελλήνια έρευνα του, την χαρακτηρίζει ως το **τρίτο πιο όμορφο χωριό της Ελλάδας**.

Η **ΑEGEAN** σε όλο τον στόλο των αεροπλάνων της επιλέγει εικόνες της, για να προβάλλει την **'ΟΝΕΙΡΙΚΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ'**, την γη του Αριστοτέλη, σε πτήσεις εσωτερικού και εξωτερικού και την περιγράφει με ύμνους στο περιοδικό των πτήσεων της, στο **BLUE**.

συνέχεια στη σελίδα 46

ΑΡΝΑΙΑ. ΝΟΣΤΑΛΓΙΑΣ ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ

Φιλολόγος – ποιητής

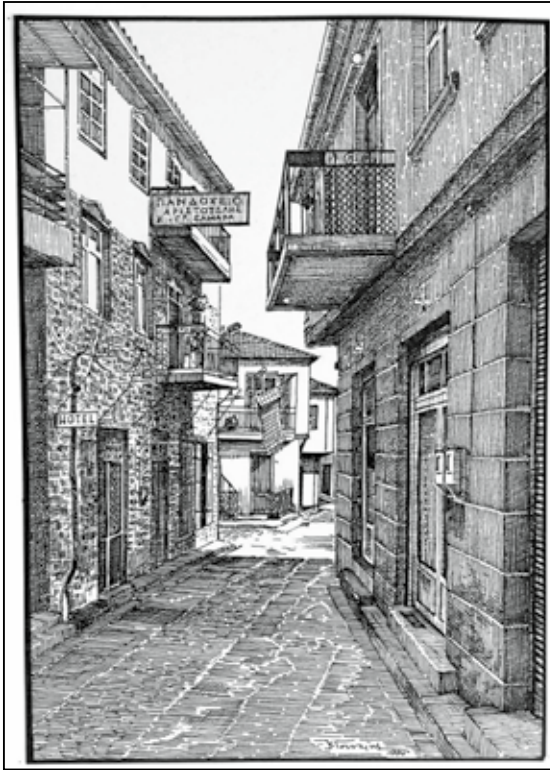
... Τώρα μέτοικος στη Σαλονίκη
στροφιλίζομαι στο ρυθμό της
και στην ανάσα μιας δεύτερης πατρίδας.
Στης πρωτινής πατρίδας μου το φως
θα ήθελα να ζω.

Της πρωτινής πατρίδας μου το φως
παντού με ακολουθεί.

(«Μέτοικος» από την ποιητική μου συλλογή «Απολογισμός»)

Την ιστορική πορεία της Αρναίας αφήνω να ξεδιπλώσουν πρόσωπα καταξιωμένα στη συνείδηση των συμπατριωτών μου για την επιστημονική τους τεκμηρίωση και κατάρτιση. Θα περιοριστώ λοιπόν σε ένα επιτακτικό πωγύρισμα καθώς η μνήμη μου υπαγορεύει να ποτίσω τις ρίζες της που ... θέλουν νερό και λίπασμα / και της ψυχής την εφηβεία ... το οξυγόνο θέλουν της νοσταλγίας / και θα μείνουν απείραχτες («Ίχνη στο χρόνο»).

Ο τόπος, ο χρόνος και τα πρόσωπα συνθέτουν τα κύρια χαρακτηριστικά της μνήμης, που η γενιά μου τα βίωσε στη ρεαλιστική τους διάσταση. Για αυτό και ο απόηχός τους άφησε τη σφραγίδα του στις ψυχές μας και η επιστροφή στο χρόνο, όσο ζοφερός κι αν υπήρξε, συνδέεται άρρηκτα με το διαχρονικά ανέγγιχτο φυσικό περιβάλλον, αντανακλώντας αναμνήσεις νοτισμένες από τη χλωρίδα και τους βουκολικούς της ήχους σε μια αδιάσπαστη χρονική συνέχεια. Η φιλτραρισμένη της εικόνα είναι αυτή ενός πολύπαθου παρελθόντος και μιας πολυεπίπεδης λαϊκής παράδοσης, όπως αυτή αποτυπώνεται στα δημοτικά της τραγούδια, στην υφαντική της τέχνη, στη ντοπιολαλιά της, στη βαθειά της θρησκευτικότητα και στο ενδιαφέρον πυκνοδομημένο οικιστικό της σύστημα, που αποπνέει το άρωμα του παρελθόντος (ένας κό-

Κώστα Γούναρη
Ένα από τα Είκοσι σχέδια από την Αρναία,
Θεσσαλονίκη 1991
(Αρχείο Δημήτρη Κοσμά)

μπος στο λαιμό με παιδεύει, καθώς σεργιανώ τις οδικές της νεροσυρμές).

Μια πολυφωνική χορωδία, μια χρωματική πανδαισία κι ένας μεθυστικός του παραδείσου λειμώνας είναι η είσοδος στη σκιάφιλη Αρναία, όπου σε υποδέχονται οι ανθισμένες καστανιές του Χολομώντα.

Αγαθών προθέσεων οι συμπατριώτες μου με έναν καλοπροαίρετο σκωπτικό λόγο, αποδέχονται σε προσωπικό επίπεδο τα πειράγματα και τα κάθε είδους ευφυολογήματα αποδεικνύοντας μια θυμόσοφη και καλώς εννοούμενη αριστοφανική διάθεση. Φιλόξενοι και δοτικοί μοιράζονται τις έγνοιες, τις χαρές και τις λύπες τους. Στις ταπεινές γειτονιές γράφουν την ιστορία και κτίζουν το κοινωνικό τους προφίλ.

Το τραχύ του κλίματος, εξαιτίας του αείχλωρου ορεινού όγκου του Χολομώντα, διαμόρφωσε το δωρικό τους χαρακτήρα και την τηλεγραφική, σχεδόν συνθηματική τους επικοινωνία με λέξεις οξυγώνιες, χωρίς την προσποιητή αβρότητα των «καθώς πρέπει». Ηρεμοί βιώνουν την καθημερινότητά τους στον ευλογημένο αυτό τόπο, που η φύση τον κέντησε με όλη της τη δεξιοτεχνία.

Αγαπημένες φωνές πεφιλημένων μου συμμαθητών το καλωσόρισμα στο κατώι των σπιτιών. Θλιμ-

μένα χαμόγελα πίσω από του βασιλικού τον ολοπράσινο θύσανο, κρεμασμένα στα περβάζια, με υποδέχονται. Κι αναγνωρίζω πρόσωπα που «έφυγαν» και με αργό, βασανιστικό ρυθμό σε μαστιγώνουν: Γιάννης, Ειρήνη, Άννα, Δέσποινα, Χρήστος, Άγγελος, Στέργιος ...

Γρήγορα περάσματα από του νου τις ρωγμές ξυπνούν μνήμες αβάσταχτα νοσταλγικές που διεγείρουν το συναίσθημα. Το καμπαναριό του Αγ. Στεφάνου επιβλητικό με το παλαικό του ρολόι και το μοναδικό του ηχητικό κάλεσμα αποτελεί τον προπομπό στην πορεία για την αγιορείτικη μοναστηριακή πολιτεία. Το αρχοντικό του Αλεξάνδρου με το Δημαρχείο και το ναό των Αγ. Αναργύρων αγκαλιάζουν το παλιό χοροστάσι που κουβαλάει ανεξίτηλες μνήμες από την κοινωνική ζωή του τόπου. Στη μοναξιά της υπαίθρου ο Προφήτης Ηλίας στην κορυφή του ομώνυμου λοφίσκου με την δρυόφιλη Αγ. Παρασκευή στήνουν διάλογο και καρτερούν την ημέρα της αποκλειστικής τους θρησκευτικής αίγλης.

Εικόνες παρελαύνουν καταγιστικά στο νου μου καθώς αναμοχλεύω το παρελθόν. Είναι στιγμές που έχω την αίσθηση πως η αναβίωση καθημερινών σκηνών με συνοδεύει με τις ανάσες και το μεθυστικό άρωμα των λουλουδιών καθώς και του νόστου την επιστροφή.

Και είναι τα μοβ ιτσούδια της πρωινής τους έγερσης που μας έφερναν γονυπετείς προσκυνητές στον Επιτάφιο της Μ. Παρασκευής, στολισμένο με τα ματσάκια της παιδικής μας ευλάβειας. Το απροσπέλαστο τείχος του χιονιού, οι παγωμένες ριπές του Χολομώντα, τα κρεμασμένα σπαθιά των κρυσταλλιδων στις στέγες και η λευκή, απόλυτη σιωπή των δρόμων που έφτιαχναν τις πιο όμορφες καρτ-ποστάλ των Χριστουγέννων. Το πανηγύρι της Αγ. Παρασκευής που άνοιγε το σεντούκι των αναμνήσεων για τους απανταχού απόδημους και τις καρδιές στα δημοτικά τραγούδια που το βιολί και το κλαρίνο τα απογείωνε.

Οι μικρές αλάνες στις γειτονιές όπου το παιχνίδι έβρισκε την πιο γνήσια έκφρασή του. Οι κλεφτές ματιές και τα μισά χαμόγελα των κοριτσιών που έστηναν το πιο ρομαντικό, ερωτικό σκηνικό των μαθητικών μας χρόνων καθώς και τα λευκώματα που κυκλοφορούσαν χέρι με χέρι, με τις καρδούλες, τις ανομολόγητες αγάπες και τους αφελείς ορισμούς.

Οι παγωμένες αίθουσες του πέτρινου Σχολείου όπου η μάθηση, ευλογημένη στα χείλη των δασκάλων και των καθηγητών μας, σφυρηλατούσε τον χαρακτήρα μας. Η επιδέξια χρήση της σαΐτας του αργαλειού, που στα ισόγεια των σπιτιών τη συνόδευε το τραγούδι της αγάπης, της ξενιτιάς, του γάμου, υφαίνοντας κόμπο – κόμπο την παράδοση με τις επιτοίχιες «μπάντες» που με τη θεματολογία τους τροφοδοτούσαν για χρόνια τη φαντασία μας. Τα καφενεία των αδερφών Καφε-

τζή, Μπάφκα, Μανασσή και Κοτσάνη στην κεντρική πλατεία, όπου η εκτόνωση των κουρασμένων ανθρώπων έβρισκε διέξοδο στην μικροπολιτική, το φανατισμό και το κουτσομπολιό. Ο υπεραιώνόβιος πλάτανος που με το νερό των σπλάχνων του δρόσιζε τους βιαστικούς ταξιδιώτες των πράσινων λεωφορείων στην οδική Οδύσσεια για τη Θεσσαλονίκη.

Τα ροζιασμένα χέρια των γονιών μου όπου οι βαθιές ανάσες τους έμοιαζαν προσευχές, ενώ στο κρεμασμένο καρφί το λερό πουκάμισο του πατέρα, ποτισμένο στην υγρασία των υπογείων στοών των μεταλλείων του Μποδοσάκη, το ψηλαφούσε η έντονη μυρωδιά της φλαμουριάς και ο ψυχρός άνεμος, κατεβασιά από τα «Ισιώματα». Οι πλατείες του Βαράνου (σήμερα Γερογιάννη) και Καρί-Παζάρ(ι), γειτονικά οικιστικά ξέφωτα, με τα μικρομάγαζα και τις βραδινές συνάξεις των γυναικών για την καθιερωμένη ανασκόπηση της ημέρας.

Σήμερα τα πατρογονικά μας σπίτια, μετά την παρεμβατική αποκατάστασή τους από τον χαρισματικό τεχνολόγο, πολιτικό μηχανικό, πρώην Δήμαρχο, κ. **Στέργιο Καραστέργιο** διατηρούν την αρχική τους αρχιτεκτονική ταυτότητα που αναδεικνύει με επιτυχία η εξωτερική χρωματική επιλογή, η αμμοβολή των τοίχων και η διαφύλαξη όλων των στοιχείων που συνδέονταν με την καθημερινή τους πρακτική.

Ο Δήμαρχος του δήμου "ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ", κ. **Στυλιανός Βαλιάνος**, γέννημα και θρέμμα της Αρναίας, αφουγκράζεται την ανάσα του τόπου και με τις περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες, τις νομικές του γνώσεις και την εμπειρία του από την θητεία του στην Περιφέρεια πασχίζει να προβάλλει τη μοναδικότητα του τόπου που το CNN, όχι τυχαία, αξιολογεί ως έναν από τους τρεις πρώτους οικισμούς της χώρας μας. Θα ήταν κρίμα από δική μας ολιγωρία να ατονήσει αυτό το πλεονέκτημα. Ο κ. **Δημήτρης Κύρου**, μέσα από τη σκόνη των αρχείων και τον αδιαμφισβήτητα καλώς εννοούμενο τοπικισμό του, φέρνει στο φως την ιστορία της Αρναίας δίνοντάς μας και το μέτρο σύγκρισης με τη σημερινή πραγματικότητα.

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον αναμένεται το πολυσέλιδο βιβλίο - ξεναγός στο πολιτιστικό παρελθόν και παρόν του κ. **Παντελή Ζωγράφου**, που η μουσική αναβίωση των δημοτικών τραγουδιών της Αρναίας βρήκε στο πρόσωπό του τον ιδανικό της εκφραστή.

Ας μου συγχωρηθεί ο αυτοπεριορισμός στη θεματική μας επιλογή. Αυτό δε σημαίνει κανενός είδος απαξίωση των υπολοίπων διαμερισμάτων του Δήμου. Είναι η νοσταλγία του μέτοικου που με κάνει να επιστρέφω στις ρίζες μου.

Κλίνω ευλαβικά το γόνυ στα άγια χώματα της γενέτειράς μου με την ευχή να γνωρίσει την πληθυσμιακή ακμή των παλιότερων χρόνων και να αποκτήσει τις υποδομές που θα προσελκύουν το ενδιαφέρον των τουριστών και όχι μόνο.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΚΑΝΘΟ ΣΤΗΝ ΙΕΡΙΣΣΟ...

Ταξίδι στον χρόνο... Μια πόλη, μια ιστορία...

ΓΛΥΚΕΡΙΑ ΚΑΚΟΥΡΗ

Φιλολόγος

Άκανθος, Κάστρο της Ερισσού, Ιερισσός. Μια αρχαία πόλη, ένα βυζαντινό χωριό, μια σύγχρονη κωμόπολη.

Όσες μορφές κι αν πήρε με το πέρασμα των χρόνων, η Ιερισσός παραμένει για μας, τα παιδιά της, μια πόλη ιερή, ξεχωριστή, με τη δική της ιστορία, τη δική της ταυτότητα, την ιδιαίτερη σφραγίδα της στον πολιτισμό του τόπου μας.

Ήρεμη, γοητευτική, απλώνεται σε ημικλινές έδαφος μέχρι την επίπεδη παραλία, όπου από τη φωλιά του κόλπου της, το γαλάζιο του Αιγαίου συναντά τα γκρίζα περιγράμματα της Θάσου και της περιοχής της Καβάλας, για να ενωθεί με το γαλάζιο του ουρανού. Η σπουδαία γεωγραφική θέση της ίσως να αποτέλεσε την αρχή της μακραίωνης και ενδιάφερουσας ιστορίας της.

Ιστορία

Η προϊστορική εποχή της πόλης μαρτυρείται από τον Πλούταρχο και τα ευρήματά της πιστοποιούν την ύπαρξή της, όπως το κεντρικό τμήμα μιας ανθρωπόμορφης μαρμάρινης στήλης, τύπου Menhir, που απεικονίζει πιθανή παράσταση πολεμιστή. Η στήλη αυτή είναι το αρχαιότερο έργο γλυπτικής στη Χαλκιδική.

Στην ανατολικότερη από τις τρεις χερσονήσους της Χαλκιδικής, στη χερσόνησο του Αγίου Όρους, στις πλαγιές των λόφων Ν.Α του Ακάνθιου κόλπου, ιδρύθηκε περίπου το 650 π. Χ. η αρχαία Άκανθος, και συγκεκριμένα στη θέση μιας βαρβαρικής πόλης με το όνομα «Πόλις, η Ακτή του Δράκοντος». Έχει τεκμηριωθεί ότι Θράκες και Ανδρείοι ήταν εκείνοι, που την εποίκησαν πρώτοι.

Σύμφωνα με την παράδοση την διεκδικούσαν για αποίκηση οι Άνδριοι και οι Χαλκιδείς. Ο Χαλκιδεύς ήταν πιο γρήγορος στο τρέξιμο από τον Άνδριο, αλλά ο Άνδριος που λεγόταν Ακανθος, έξυπνα σκεπτόμενος πέταξε το δόρυ του και έτσι κατοχύρωσε την περιοχή «*με αιχμή δόρατος των παιδιών της Άνδρου*». Άλλοι ισχυρίζονται ότι ονομάστηκε Ακανθος από την χλωρίδα του τόπου, που ήταν γεμάτη αγκάθια και άλλοι ότι ήταν οχυρωμένη με πολύ ισχυρά τείχη σαν τον ακανθόχοιρο.

Αναφέρεται ότι στο σημείο που βρίσκεται το παρεκκλήσι του Αγίου Δημητρίου, υπήρχε πόρτα του τείχους της αρχαίας Ακάνθου. Ο Θουκυδίδης λέγει ότι ήταν πόλη «*αξιόχρεως*», δηλαδή αξιόλογη και ο Ξενοφών ότι ήταν

«*μεγίστη των περί την Όλυνθον*» σε πληθυσμό και σπουδαιότητα. Η θέση της ήταν σημαντική, γιατί δέσποζε δύο θαλασσών-Στρυμονικού κόλπου και Σιγγιτικού-και είχε εμπορική κίνηση μεγάλη.

Μαρτυρείται από τον Ηρόδοτο ότι παρέμεινε σ' αυτήν ο Ξέρξης, επιβάλλοντας την φιλοξενία του στρατού του. Έθαψε εκεί τον Αρταχάη, που επιστάτησε στην κατασκευή της διώρυγας, άντρα από τους ευγενέστατους των Περσών, στον οποίο από τότε πρόσφεραν θυσίες οι

Ακάνθιοι κατά ένα χρησμό. Όταν ο Ξέρξης αναχώρησε για τη Θέρμη, διαμέσου Παιονίας και Κρηστωνίας, δέχτηκε επίθεση κατά των σιτοφόρων καμήλων του από τα λιοντάρια, τα οποία κατασπάρασαν μόνο αυτές, όχι τους ανθρώπους ούτε άλλα υποζύγια.

Αρχαία Άκανθος

Την ύπαρξη λιονταριών εμφανίζουν και τα νομίσματα της Ακάνθου, όπως και την ύπαρξη βοδιών, που διακρίνονταν για τα υπερμεγέθη κέρατά τους. Επίσης, φημίζονταν οι Ακάνθιοι κύνες ως ταχύτατοι. Μια παροιμία «*Ακαλάνθης κύων*» ή «*Ακαλανθίς*» λεγόταν για κάποιο έργο που άρχιζε με ζήλο και το άφηναν ημιτελές.

Τα ερείπια της αρχαίας πόλης αναγνωρίζονται δίπλα στη σημερινή Ιερισσό. Η αρχαία Άκανθος εξέδωσε αθρόονοτα νομίσματα. Τα πρώτα νομίσματα κόπηκαν πριν το 500 π.Χ. Ενδεικτικό της σπουδαιότητας του νομισματοκοπείου, της αξίας του νομίσματος και της ισχύος της πόλης, αποτελεί αφενός το γεγονός ότι το βαρύτερο ασημένιο αρχαιοελληνικό νόμισμα της αρχαϊκής περιόδου προέρχεται από την Ακανθο, και αφετέρου, ότι τα ασημένια νομίσματά της βρέθηκαν σε θησαυρούς σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο (Σικελία, Αίγυπτο, Συρία, Αφγανιστάν).

Το 424 π.Χ. ο Βρασιδίας δημηγόρησε στον λαό της Ακάνθου και τον έπεισε να γίνει σύμμαχος των Λακεδαιμονίων, διότι οι Ακάνθιοι ήταν φόρου υποτελείς στους Αθηναίους και μάλιστα αναγράφονται επί των πινάκων των Ελληνοταμιών των ετών 440-432 π.Χ. στη μερίδα του «*Θρακίου φόρου*». Αλλά στη συνθήκη του 420 π.Χ. μεταξύ Λακεδαιμονίων και Αθηναίων, αφήνονται αυτόνομοι.

Η πόλη εξακολουθούσε να ακμάζει μέχρι το 200 π.Χ., όταν ενωμένοι ο στρατός και ο στόλος του Αττάλου και των Ρωμαίων την κατέλαβαν. Κατά τους χρόνους του Αυγού-

στου ήταν σε σχετική ακμή. Η Άκανθος φημιζόταν για τον οίνο και το άλας. Λέγεται ότι οι τέττιγες ήταν άφωνοι και ότι εκ τούτου προέκυψε η παροιμία «*Ακάνθιος τέττιξ*». Αναφέρεται με το ίδιο όνομα και κατά τους Βυζαντινούς χρόνους.

Η πόλη όχι μόνο διατηρήθηκε κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους, αλλά ως ρωμαϊκή κοινότητα παρουσίασε εκ νέου ανάπτυξη σε οικονομικό και εμπορικό επίπεδο. Η ρωμαϊκή Άκανθος αναφέρεται στις πηγές της περιόδου ως *Civitas*, που σε πολιτικό και διοικητικό επίπεδο προσδιορίζει έναν αυτόνομο οργανωμένο συνεταιρισμό πολιτών, που διαθέτει μια ύπαιθρο χώρα προς εκμετάλλευση, ένα αστικό κέντρο με αναπτυγμένες τη διοικητική και εμπορική λειτουργία και με ισχυρή πολιτιστική ακτινοβολία.

Την πρωτοχριστιανική περίοδο σώζεται η παράδοση ότι διδάξε στην Άκανθο ο Απόστολος Παύλος και ο πρώτος γνωστός Επίσκοπος Ιερισσού μαρτυρείται ο Άγιος Μακάριος τον 4ο αι. μ. Χ. Η πρώτη θεμελίωση του Χριστιανισμού στην περιοχή επιβεβαιώνεται ανασκαφικά από την ανακάλυψη ενός από τους αρχαιότερους και του μεγαλύτερου ως τώρα, παλαιοχριστιανικού ναού στη Χαλκιδική, τύπου βασιλικής. Ο Στέφανος Βυζάντιος τον 6ο αιώνα μ.Χ. την αναφέρει ως: «*Άκανθος, πόλις Θράκης ακάνθαις πεφραγμένη, ὑπὲρ τὸν Ἄθω*».

Μεταξύ 7ου και 9ου αι. μ.Χ. σημειώνεται μια δημογραφική συρρίκνωση που προκάλεσε την αραιώση της ενδοαστικής οικιστικής ζώνης, αλλά και ένας περιορισμός ορισμένων λειτουργιών που μέχρι τότε αναπτυσσόταν στην πόλη. Ωστόσο, η μελέτη των οδών επικοινωνίας του 7ου και 8ου αι. δείχνουν την εξέλιξη της πόλης σε σημαντικό κέντρο λόγω της προτίμησης της εποχής για τις θαλάσσιες οδούς σε σχέση με τις επισφαλείς χερσαίες, ενώ ο οικισμός δέσποζε και στο τοπικό χερσαίο δίκτυο ως σημαντικός κόμβος.

Τον 9ο αιώνα συναντάται με το όνομα «*Κάστρο της Ιερισσού*». Λόγω της γειννίας με την μοναστική πολιτεία του Αγίου Όρους πήρε την ονομασία «*Ιερισσός*» με Ι κεφαλαίο και δασεία λόγω της ιερότητας του χώρου. Το θρησκευτικό αίσθημα των κατοίκων ήταν εμφανές.

Τα αρχαιολογικά ευρήματα αποδεικνύουν ότι υπήρχε συνεχής κατοίκηση από την αρχαιότητα μέχρι και τον 12ο αιώνα, με χαρακτηριστική εντατική εμπορική και βιοτεχνική δραστηριότητα.

Κατά τον 11ο-12ο αιώνα η κοινότητα της Ιερισσού διαγράφει φθίνουσα πορεία. Οι Αθωνικές μονές αποκτούν τον πλήρη έλεγχο του κάστρου και των παραγωγικών δραστηριοτήτων του χωριού. Ο οικισμός, βέβαια, πληρούσε κάποια διαχρονικά κοινωνιολογικού και ιστορικού χαρακτήρα, κριτήρια, όπως η παρουσία κρατικών και εκ-

κλησιαστικών αρχών και η μόνιμη διαμονή εκπροσώπων του ανώτερου κοινωνικού στρώματος. Εξάλλου, η μεγαλύτερη πληθυσμιακή του πυκνότητα, σε σχέση με τους γειτονικούς οικισμούς, τον αναδεικνύει σε κέντρο της ευρύτερης περιοχής.

Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας η Ιερισσός είναι ένα από τα δώδεκα Μοντεμοχώρια της Χαλκιδικής, τα οποία γνώρισαν οικονομική άνθιση και έτυχαν ευνοϊκής μεταχείρισης από τον Σουλτάνο λόγω των μεταλλείων αργύρου και μολύβδου της ευρύτερης περιοχής.

Το 1796 μαρτυρείται σχολείο στην ιστορική κωμόπολη, όπως και το 1839.

Κατά την επανάσταση του 1821 συμμετείχε στον απελευθερωτικό αγώνα πληρώνοντας ακριβά το τίμημα με τη σφαγή 400 παλικαριών. Πολλοί Ιερισσιώτες μετέβησαν στη νότια Ελλάδα, για να συνεχίσουν τον αγώνα, κατέφυγαν στα Ψαρά και πολέμησαν στο πλευρό των Ψαριανών. Σπουδαίοι αγωνιστές του 1821 είναι ο Αθανάσιος Βλαχομιχάλης και ο Κωνσταντίνος Βλαχομιχάλης, ενώ ο προύχοντας Αστέριος Πέτρου πολέμησε ως οπλαρχηγός και έδωσε την παρουσία του στον αγώνα του Γένους.

Στον Μακεδονικό Αγώνα ξεχώρισε για το στρατηγικό του μυαλό ο Ιερισσιώτης καπετάν Πώργης Παγκλής. Ο καπετάν Παγκλής τιμήθηκε και από το Δήμο Νιγρίτας με ανδριάντα στη μέση της πλατείας για την προσφορά του στην απελευθέρωση της Νιγρίτας στις 23 Οκτωβρίου 1912.

Η Ιερισσός εντάσσεται στο νέο ελληνικό κράτος με την απελευθέρωσή της από τον ελληνικό στόλο στις 2 Νοεμβρίου 1912, ο οποίος κατέπλευσε στον κόλπο της με το θρυλικό θωρηκτό Αβέρωφ. Λίγο αργότερα καταφτάνει ο ουλαμός του τάγματος Κρητών, που είχε απελευθερώσει τη Χαλκιδική, και ο 1ος λόχος του 20ού Συντάγματος Στρατού, οι άντρες του οποίου φιλοξενήθηκαν στα σπίτια των Ιερισσιωτών μέχρι τον Φεβρουάριο του 1913.

Στις 26 Σεπτεμβρίου του 1932 η Ιερισσός δέχεται χτύπημα από τον Εγκέλαδο. Ο οικισμός αριθμούσε 2218 κατοίκους τότε. Οι πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές ήταν στη συνοικία του Κάστρου και στη συνοικία του Αλαδιάβα. Τα σπίτια ήταν λιθόκτιστα, τα περισσότερα θεμελιωμένα σε παλαιότερες θεμελιώσεις της κλασικής εποχής ή των ρωμαϊκών χρόνων. Λόγω του ισχυρού σεισμού καταστράφηκαν 650 σπίτια, σκοτώθηκαν 83 άτομα και τραυματίστηκαν πάνω από 300. Μεγάλη βοήθεια πρόσφεραν τα καράβια του Αγγλικού στόλου, που εκτελούσαν γυμνάσια στο Αιγαίο πέλαγος. Κατασκευάστηκαν ξύλινα σπίτια στη θέση «*Ηφαιστος*» για τη στέγαση των αστέγων και το 1934 άρχισε η ανοικοδόμηση του χωριού στη σημερινή του θέση,

26 Σεπτ. 1932. Φονικός σεισμός 6,9 ρίχτερ καταστρέφει την Ιερισσό. (Αρχείο: Χρήστος Καραστέργιος)

που, όπως αποδείχτηκε από τις ανασκαφές, είναι κτισμένο πάνω στο αρχαίο νεκροταφείο της Ακάνθου.

Παραδόσεις

Κάτω από τις επιδράσεις του Αγιορείτικου ασκητισμού, τη βαριά κληρονομιά του Σταγειρίτη φιλοσόφου Αριστοτέλη και της μακρόχρονης ιστορίας της, η Ιερισσός έχει να παρουσιάσει πλούσια λαογραφία και παράδοση.

Ένας από τους Ολύμπιους θεούς, που τιμήθηκε ξεχωριστά στην αρχαία Ακάνθο, είναι ο Απόλλωνας. Προς τιμήν του γίνονταν οι Δαφνηφορίες. Οι νεότεροι Ακάνθιοι διατήρησαν το έθιμο από τον Απόλλωνα και το μετέφεραν στους μεταχριστιανικούς χρόνους, και την Κυριακή των Βαΐων τελούσαν τη Δαφνηφορία. Χρονιάρες νύφες πήγαιναν δάφνες στην εκκλησία.

Η Ιερισσός διεκδικεί τη δημιουργία κάποιων τραγουδιών, που αναφέρονται σε γεγονότα και περιστατικά που συνέβησαν στον τόπο. Μάλιστα, ο Θούριος του Ρήγα Φεραίου έχει μελοποιηθεί, κατόπιν επιθυμίας του ίδιου, με βάση ένα παλιό ιερισσιώτικο τραγούδι, που αναφέρεται στον Λάμπρο Κατσώνη.

Επίσης, ξεχωρίζουν δυο τραγούδια, που είναι αλληγορικά και θεωρούνται ιερά, «Ο ήλιος και Παννάκης» και του «Καγκελλευτού χορού», τα οποία αναφέρονται στην Επανάσταση του 1821 και η κόρη που αγαπάει ο Ιερισσιώτης σύμφωνα με τους στίχους του τραγουδιού είναι η πολυπόθητη Ελευθερία. Ο καγκελλευτός χορός χορεύεται στο Μαύρο Αλώνι την τρίτη ημέρα του Πάσχα. Το έθιμο έχει τις ρίζες του στην Επανάσταση της Χαλκιδικής το '21, καθώς οι Τούρκοι είχαν υποσχεθεί γενική αμνηστία έχοντας στο νου τους προφανώς να ταπεινώσουν τους Έλληνες και να τους ξεκάνουν με ύπουλο τρόπο. Οδήγησαν στο Αλώνι 400 παλικάρια και τα υποχρέωσαν να χορέψουν κάτω από τα τούρκικα χατζάρια ως ένδειξη υποταγής. Σύμφωνα με την παράδοση αντιστάθηκε κάποιος νέος πετώντας τα σπαθιά, ακολούθησαν κι άλλοι, και ξεκίνησε η σφαγή.

Πα τον καπετάν Παγκλή και τη συμβολή του στον Μακεδονικό Αγώνα έχει, επίσης, συντεθεί ανάλογο λαϊκό τραγούδι, που προβάλλει τον θαυμασμό του λαού στο πρόσωπό του.

Πλούσια είναι τα δημοτικά και τα λαϊκά τραγούδια της Ιερισσού, τραγουδισμένα από τους ντόπιους. Σε κάθε γιορτή και πανηγύρι η ορχήστρα των λαϊκών οργανοπαϊχτών δίνει το στίγμα της, όπως στο Πανηγύρι του Προφήτη Ηλία κάθε 20 Ιουλίου, που γιορτάζεται σε μια δασώδη τοποθεσία έξω από το χωριό, και στο Γενέσιο της Θεοτόκου κάθε 8 Σεπτεμβρίου, όπου εορτάζει η πόλη με λιτανεία της εικόνας, μοίρασμα σταφυλιών και φαγητού, τρα-

γούδια και χορούς.

Η σύγχρονη Ιερισσός

Σήμερα, η Ιερισσός είναι μια όμορφη παραλιακή κωμόπολη, με πληθυσμό 3.455 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, με πλούσια ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά. Αποτελεί την έδρα του Δήμου Αριστοτέλη. Είναι σημαντικό λιμάνι της Βόρειας Ελλάδας με αξιόλογο αλιευτικό στόλο. Τα ψάρια της Ιερισσού είναι φημισμένα σε όλη την Ελλάδα για τη νοστιμιά τους. Οι κάτοικοι ασχολούνται με την αλιεία, το εμπόριο, τη ναυπηγική, την κατασκευή έργων στο Άγιον Όρος και τον τουρισμό.

Τα καρνάγια της Ιερισσού είναι από τα παλιότερα στην Ελλάδα με σπουδαίους караβομαραγκούς, όπως το δάσκαλο της παραδοσιακής ναυπηγικής τέχνης, τον Δημήτρη Παπαστεριανό.

Στο κέντρο της κωμόπολης λειτουργεί από το 2005 το

«Κέντρο Πολιτισμού», όπου μπορεί κανείς να δει με τη βοήθεια ειδικών γυαλιών στερεοσκοπικά ντοκιμαντέρ με θέματα το «Άγιον Όρος» και τη «Θαλάσσια ζωή».

Στην Ιερισσό δραστηριοποιούνται πολλοί πολιτιστικοί και περιβαλλοντολογικοί Σύλλογοι, με σκοπό την αναβάθμιση και την αξιοποίηση των μνημείων και της ομορφιάς του τόπου, όπως η πολιτισμική ομάδα «Κύτταρο», ο πολιτιστικός σύλλογος «Κλειγένης», ο μουσικοχορευτικός σύλλογος «Καγκελευτός», ο σύλλογος των

«Φίλων του Περιβάλλοντος», ο σύλλογος «Γυναικών της Ιερισσού», ο μουσικογυμναστικός σύλλογος «Ακανθος», καθώς και επαγγελματικοί σύλλογοι και σωματεία. Μεγάλη είναι η συμβολή στα δρώμενα του τόπου του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Ιερισσιωτών Θεσσαλονίκης, ο οποίος εδρεύει στη Θεσσαλονίκη.

Η Ιερισσός διαθέτει παραλίες κατάλληλες για κολύμβηση και βραβευμένες με γαλάζια σημαία, καφέ, ταβέρνες, πολλά καταλύματα και ξενοδοχεία.

Η απλότητα, το φιλόξενο και οικογενειακό περιβάλλον, η ηρεμία και η ομορφιά της θάλασσας, σε συνδυασμό με τις πολιτιστικές και κοινωνικές δράσεις, τα μνημεία, την πλούσια ιστορία και τις παραδόσεις, συνθέτουν την ιδιαίτερη ταυτότητα αυτής της ξεχωριστής και σπουδαίας κωμόπολης, που γειτνιάζει με το Περιβόλι της Παναγίας.

Της Ιερισσού Χαλκιδικής.

Πηγές:

Καραστέργιος Μ. Χρήστος, «Είδαμεν ζώην... ελευθέραν, 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Ιερισσού», Εκδόσεις Διά βίου, 2013

Μαρίνος Π. Πιάνης, «Ιερισσός... Αιώνιο ταξίδι στους δρόμους της Παράδοσης και του Πολιτισμού», Θεσσαλονίκη 2001

Τσουκαλά-Κουφού Άννα, «Ιερισσός (Ακάνθος)», ετήσια εικονογραφημένη επιθεώρηση, τεύχη 1 και 2, Ιερισσός 1985 και 1991

Καρνάγιο και Λιμάνι Ιερισσού.
Μολύβι 19x21 (Αρχείο: Βάγιας Παντελιάδου)

ΤΟ ΜΕΤΟΧΙ ΚΑΙ Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΚΡΟΥΝΑΣ ΣΤΗΝ ΙΕΡΙΣΣΟ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ: ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Δρ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΡΓ. ΜΕΡΤΖΙΜΕΚΗΣ
Αρχαιολόγος

Ο πύργος της Κρούνας βρίσκεται ένα χιλιόμετρο περίπου βορειοδυτικά της Ιερισσού, στην αριστερή όχθη χειμάρρου και αμέσως νότια του ασφαλτόδρομου. Περιβάλλεται από λιθολογημένο τειχόκαστρο και διατηρείται σε ύψος περίπου δέκα μέτρων, καθώς του λείπει τουλάχιστον ένας όροφος. Ο πύργος είναι τετραγωνικής κάτοψης, εξωτερικών διαστάσεων 8X8 μ. Η απόληξη των τοίχων έχει καταρρεύσει, το σημερινό ύψος κυμαίνεται από 11,5 έως 13,5 μ. περίπου (Εικ. 1). Πρόκειται για τον πύργο του μετοχίου που κατείχε στην περιοχή η αθωνική μονή Χελανδαρίου μέχρι και τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, ο οποίος θα πρέπει να θεωρηθεί κτίσμα του 15ου αιώνα. Το κτήμα αυτό μαρτυρείται, μάλλον, από τη βυζαντινή περίοδο. Το όνομά του φαίνεται να σχετίζεται με την «Σκάλα της Κορώνης» η οποία αναφέρεται σε έγγραφο του 1320 και βρισκόταν στο προς βορρά γειτονικό λιμάνι «Κλεισούρι». Το 1320 το τοπωνύμιο είναι γνωστό ως «Κορώνη» και σήμερα ως «Κρούνα». Στα οθωμανικά έγγραφα του 15ου - 17ου αιώνα συναντάται ως «Κορούνα», «Κορόνα», «Κουρούνα», «Κρούνη» ενώ από τον 18ο αιώνα επικρατούν το «Κουρούνα» και «Κρούνα». Σε οθωμανικό κατάστιχο του 1478, αναφέρεται ότι το τσιφλίκι με το όνομα «Πύργος Κορόνα» βρισκόταν στην περιοχή της Ιερισσού και αποτελούνταν από ένα νοικοκυριό. Στους οθωμανικούς φορολογικούς καταλόγους του 1481, το μετόχι της Κρούνας, αναφέρεται ως ιδιοκτησία της αγιορειτικής μονής Χελανδαρίου. Το 1536 οι Χελανδαρινοί μοναχοί βρέθηκαν σε δυσάρεστη θέση όταν στο μετοχιακό συγκρότημα της Κορούνας σκοτώθηκε ένας εργάτης ονόματι Γεώργιος Καλαμαράς. Στο ιεροδικείο των Σιδηροκαυσίων αποδείχθηκε ότι δεν σκοτώθηκε με υπευθυνότητα των μοναχών, αλλά από δική του απροσεξία, όταν έπεσε στην προσπάθειά του να σελώσει το άλογό του.

Εικ. 1 (Φωτ. Ν. Μερτζιμέκης - 2000)

Μετά το 1542 και μέχρι τον Ιούλιο του 1573, λόγοι μάλλον οικονομικής φύσεως ανάγκασαν τη Χελανδαρινή αδελφότητα να πουλήσει το μετόχι. Το 1572 το μετόχι της Κορούνας αποτελεί μέρος των περιουσιακών στοιχείων του Σιδηροκαυσίτη γαιοκτήμονα Πόπ Βλάντ, ο οποίος το ίδιο έτος το πουλά στον συγχωριανό του Ανδρέα, γιο του Ντεϊάν. Ένα χρόνο αργότερα, τον Ιούλιο του 1573, ο προαναφερθείς Ανδρέας πουλά το μετόχι, στο οποίο αναφέρεται ότι υπήρχαν πύργος, οικία, στάβλος, αχυρώνας και αλώνι, στον ηγούμενο της μονής Χελανδαρίου Σεραφεΐμ (Εικ. 3). Στα περιουσιακά στοιχεία των μοναχών του μετοχίου καταγράφονται επίσης τέσσερα βαρέλια για κρασί, δύο τσάπες και δύο δικέλλια.

Από τα προαναφερθέντα προκύπτει ξεκάθαρα ο αγροτικός χαρακτήρας του μετοχίου, αποτελούσε δηλαδή για τα σημερινά δεδομένα ένα είδος οργανωμένης αγροικίας. Παραμένει άγνωστο πόσα χρόνια έμεινε στα χέρια των Χελανδαρινών μοναχών αυτή τη φορά το μετόχι της Κορούνας. Σημειώνουμε πως δεν αναφέρεται στα οθωμανικά φορολογικά κατάστιχα του 1598 και 1607. Το 1666 καταγράφεται ως περιουσιακό στοιχείο του μουσουλμάνου Μεχμέτ αγά. Το 1672 σημειώνεται ότι στο μετόχι ανήκει και ένας νερόμυλος με μία μυλόπετρα. Τον Απρίλιο του 1679 το μετόχι βρίσκεται στην κατοχή των μουσουλμάνων αδελφών Μεχμέτ και Μουσταφά, υιών του Χαλίλ αγά, οι οποίοι το πουλούν στον εβραίο Ιωσήφ, γιο του Αβραάμ. Η επόμενη αναφορά γίνεται στα 1719, όταν το μετόχι εκ νέου αποτελεί Χελανδαρινή ιδιοκτησία με ένα λιβάδι, ένα αμπέλι, μία στάνη προβάτων και ένα νερόμυλο. Ένα χρόνο αργότερα παραχωρείται άδεια στους μοναχούς να επιδιορθώσουν το κτίριο, το υπόγειο και τον όροφο, την «αγροικία», το προαύλιο, τον αχυρώνα, τον πύργο, τον στάβλο και το κελάρι. Λίγα χρόνια αργότερα, το 1727, κατάφεραν να πάρουν άδεια για την αντικατάσταση των κεραμιδιών και την ανέγερ-

ση νέας εισόδου του μετοχίου. Το 1758 οι μοναχοί αιτούνται την ανακαίνιση τεσσάρων αγροικιών, χωρίς να τους δοθεί όμως η σχετική άδεια. Στις 30 Ιουλίου 1760 οι Χελανδαρινοί έβαλαν υποθήκη το μετόχι Κουρούνα και έλαβαν 200 γρόσια, με την προϋπόθεση ότι όταν η μονή επιστρέψει το παραπάνω ποσό, τότε θα της επιστραφεί το μετόχι. Στις 29 Οκτωβρίου 1762 ο Χασάν-πασάς βεβαιώνει ότι, όπως είχε συμφωνηθεί, εισέπραξε ακέραια όσα δαπάνησε για το χελανδαρινό μετόχι Κουρούνα και παραιτείται από κάθε μελλοντική αξίωση σε βάρος της μονής. Τρία χρόνια αργότερα, το 1765, σε φερμάνι του σουλτάνου Μουσταφά Γ', που αφορά τα αγιορειτικά μετόχια στη Χαλκιδική, το μετόχι αναφέρεται ως «...κατεστραμμένον μετόχιον Κορώνα...». Στις 8 Νοεμβρίου 1798 ο γερό-Γεώργης από την Ιερισσό με επιστολή του προς τους επιτρόπους της μονής Χελανδαρίου αναφέρεται σε προβλήματα σχετικά με τη βοσκή

χελανδαρινών ζώων στην Κουρούνα (Εικ. 2). Το 1821, με τα γεγονότα της Επανάστασης στη Χαλκιδική, ο πύργος του μετοχίου πυρπολήθηκε και φαίνεται ότι δεν ξαναχρησιμοποιήθηκε. Το 1872 υπογράφεται συμφωνητικό μεταξύ της μονής Βατοπεδίου και ιδιώτη για μίσθωση του μετοχίου της Κουρούνας για μία πενταετία. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι «... Ανατίθεται τό υπό την εξουσίαν μας έν μέρος Μετοχίου τό Κουρούνα καλούμενον χωράφια καί τζαΐρια χιλανδαρινά, προς τόν κύριον Γεώργιον Δημητρίου Παρθενιώτη... όπως διευθύνει

Εικ. 2 (Φωτ. Ν. Μερτζιμέκης - 2000)

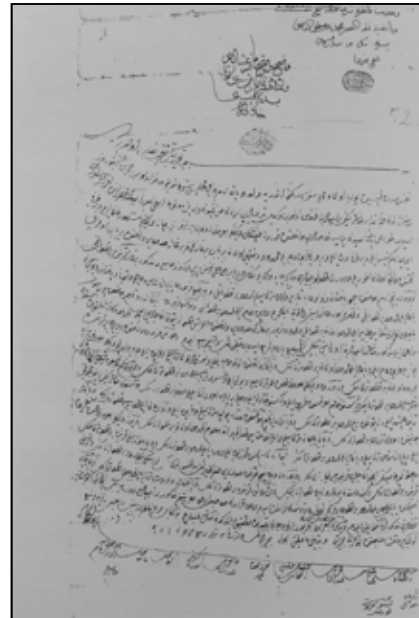
αυτό και βούλεται και θέλει επί μίαν ολοκληρίαν πενταετίαν από σήμερα...». Κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα το Χελανδάρι κατείχε μόνο ένα εκτάριο περιμετρικά του πύργου, ένα λιβάδι και ένα αμπέλι. Από τα προαναφερθέντα λοιπόν φαίνεται πως το μετόχι της Κρούνας ανήκε στη μονή Χελανδαρίου από το 14ο αι. Επίσης πως κατά τη διάρκεια του 16ου και 17ου αι. για άγνωστους σε εμάς λόγους το μετόχι πέρασε με διαδοχικές αγοραπωλησίες σε διαφορετικούς ιδιοκτήτες από την περιοχή των Σιδηροκαυσίων και τέλος το 1719 εκ νέου επανέρχεται στα περιουσιακά στοιχεία της Χελανδαρινής αδελφότητας. Οι ανασκαφικές έρευνες έχουν αποδώσει αποσπασματικά στοιχεία για την κατοίκησή του, χωρίς να διατυπώνονται ακριβείς χρονολογικές εκτιμήσεις. Τα ευρήματα περιλαμβάνουν κυρίως αποθηκευτικά αγγεία του 16ου – 19ου αι. που τεκμηριώνουν τον αγροτικό χαρακτήρα του μετοχίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

* L. Petit – B. Korablev, *Actes de l'Athos V, Actes de Chilandar, Amsterdam 1975.*

* Η. Κολοβός, *Χωρικοί και μοναχοί στην οθωμανική Χαλκιδική, 15ος - 16ος αιώνες.*

* Όψεις της οικονομικής και κοινωνικής ζωής στην ύπαιθρο και η μονή Ξηροποτάμου, αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2000.

Εικ. 3. – Χοτζέτι αγοραπωλησίας του μετοχίου (Α. Fotic, 302)

* A. Fotic, *Zveta Gora i Chilandar u Osmanskom tsarstvu XV-XVII vek, Beograd 2000.*

* Β. Αναστασιάδης, *Αθωνικά Σύμμεικτα 9, Αρχείο της Ι. Μ. Χιλανδαρίου, Αθήνα 2002*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΥΣ

Ευχαριστούμε θερμά τον ΔΗΜΟ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ για την προσφορά φωτογραφικού υλικού που δημοσιεύουμε στο παρόν τεύχος (Τις φωτογραφίες αντλήσαμε από την ιστοσελίδα του Δήμου). Επίσης ευχαριστούμε τους: Νίκο Αυγερινό (Αντιδήμαρχο Δήμου Αριστοτέλη), Δούκα Βασίλη (Μ. Παναγιά), Αστέριο Καραστέργιο (Αρναία), Χρήστο Καραστέργιο (Ιερισσός), Ιωάννη Λάμπρου (Νεοχώρι), Δημήτριο Λουζικιώτη (Στρατονίκη), Στέλιο Ρήγα (Αρναία) και Βάγια Παντελιάδου (Ιερισσός) για τις φωτογραφίες που μας έστειλαν για το ίδιο τεύχος.

Σημείωση: Οι φωτογραφίες που δεν έχουν ονοματεπώνυμο είναι από την ιστοσελίδα του ΔΗΜΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ.

ΤΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ (ΙΕΡΙΣΣΟΣ)

ΜΑΙΡΗ ΠΑΝΤΕΛΙΑΔΟΥ

τ. Εκπαιδευτικός

Μνήμες γλυκιές νοσταλγικές
τα πανηγύρια του χωριού μου.
Μες την ψυχή μου έχουν τις ρίζες τους
και σημαδέψανε το νου μου.

Θυμάμαι μέρες γιορτινές, ολόχαρες
που φάνταζαν μοναδικές, στα παιδικά μας μάτια,
και τις μικρές μας τις λαχτάρες ταξιδεύανε
στου κόσμου τα μεγάλα μονοπάτια.

Την τρίτη μέρα της Λαμπρής
μ' όλους μαζί τους χωριανούς, τα μπαϊράκια ακολου-
θούσα.
Στου Μαύρου τ' αλώνι εκεί ψηλά
μέσα από τη μυσταγωγία, του καγκελευτού χορού
νόμαζα, πως τον κόσμο κατακτούσα.

Στου Άγιου Παύλου τη γιορτή ανήμερα,
καθώς απ' το ξωκλήσι του, χαρούμενη γυρνούσα,
θαρρείς, ακόμη νιώθω μεσ' τη φούχτα μου
τη γλύκα απ' τα ξυνόμηλα, δώρο ακριβό στη μάνα μου,
που στο μαντήλι μου σφιχτά, δεμένα τα κρατούσα.

Και εκεί, στη δίψα του χρυσού μεσοκαλοκαιριου
το πανηγύρι τ' Αϊ Λιά μας προσκαλούσε
και με τις ψαλμωδίες τις γλυκιές τ' απόβραδου
με το κρασί της πίστης μας μεθούσε.

Και ύστερα, ακούγονταν κλαρίνα και βιολιά.
Κι έφτανε η ψυχή μας στα ουράνια,
καθώς το γλέντι άρχιζε, στην όμορφη πλαγιά
κάτω από τα γέρικα, βαθύσκιωτα πλατάνια.

Και με τα πρώτα του Σεπτέμβρη τα χαμόγελα
τη γέννηση της Παναγίας, ευλαβικά και με κατάνυξη
γιορτάζαμε
και ακολουθούσε σαν προσκύνημα, στην πίστη μας
σαν ύμνος, στην αγαπημένη μας παράδοση
το πιο λαμπρό, του φθινοπώρου πανηγύρι.

Μνήμες γλυκές λυτρωτικές
τα πανηγύρια του χωριού μου.
Στη θύμησή μου ζωντανεύουνε
και ανασταίνουν την ψυχή μου.

Το επόμενο τεύχος

Το επόμενο τεύχος (47ο) θα κυκλοφορήσει τέλος Μαΐου με αρχές Ιουνίου 2021.

Οι συνεργασίες, αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή, ας κατατεθούν μέχρι 10 Μαΐου 2021 το αργότερο
και, παράκληση, να μην υπερβαίνουν τους 9.000 χαρακτήρες (χτυπήματα με τα κενά).

ΕΚΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Από το Ίδρυμα Αγάπης –Οίκος Ευγηρίας Αρναίας λάβαμε μια σημαντική
επιστολή- έκκληση για οικονομική βοήθεια προς το Γηροκομείο Αρναίας.

(Η επιστολή αυτή αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του Συλλόγου [ranchalkidikos .gr](http://ranchalkidikos.gr))

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγχαλκιδικού παρακαλεί όλα τα μέλη και τους φίλους
που είναι σε θέση και θέλουν, να συμπαρασταθούν (έστω και στο ελάχιστο) οικονομικά
το Γηροκομείο, προκειμένου να συνεχιστεί η σημαντική αυτή λειτουργία του.

Ο λογαριασμός του Ιδρύματος που μπορείτε να καταθέσετε την τυχόν αρωγή σας είναι
GR 2101103260000032629605240, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Κατάστημα Αρναίας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΑΒΕΝΙΚΕΙΑ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΑ

ANNA ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ
Φιλολόγος

Γεννήθηκα στη Γερμανία και μπορεί να μην είμαι γέννημα, είμαι όμως θρέμμα του τόπου μου. Τόπος μου η Μεγάλη Παναγία, τόπος όμορφος, λατρεμένος, που κάποιος τον απίθωσε θαρρείς στην αγκαλιά του Χτίκελα, εκεί σε μια γωνιά του νότιου τμήματος της βορειοανατολικής Χαλκιδικής, λίγα μόλις χιλιόμετρα μακριά από τη θάλασσα, να σεργιανάει τα χρόνια και τους καιρούς της ιστορίας του· μιας ιστορίας που μετρά αιώνες πίσω, όπως μαρτυρούν μεμονωμένα αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφικές έρευνες στην περιοχή.

Σαν ανηφορίσει κάποιος αργά-αργά τον δρόμο για τον Προφήτη Ηλία και φτάσει στον περίβολό του, θα βρει διάσπαρτα στον χώρο, χνάρια αλλοτινών καιρών, ενδείξεις οικιστικής παρουσίας, που πιστοποιούν τη δράση ανθρώπων που έζησαν κάποτε εκεί. Αλλά και πηγαίνοντας μια βόλτα προς τα Κοιμητήρια μέσα από το κατάφυτο δάσος με τις βελανιδιές, τούτης της

Η Μεγάλη Παναγιά

συνέχειας στον τόπο και στον χρόνο, θα γίνει κοινωνός συναντώντας το νεκροταφείο με τους θολωτούς τάφους, όπου αναπαύονται γαλήνια πρόγονοι από τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους. Κλείνοντας λίγο τα μάτια μπορεί να τους δει να σεργιανούν στον οικισμό που ανακαλύφθηκε εκεί, να κάνουν τις καθημερινές δουλειές τους, να έχουν πιάσει το κουβεντολόι, να σιγοτραγουδούν και να προσεύχονται λίγο πιο πέρα, στον πρωτοχριστιανικό κοιμητηριακό ναό με τον περύτεχο διάκοσμο. Μπορεί ακόμη μέσα στην ησυχία του δάσους, μαζί με το κελήδισμα των πουλιών, να αφουγκραστεί φωνές, γέλια και τον ήχο της περπατησιάς τους πάνω στα ξερά φθινοπωριάτικα φύλλα. Κι αν πάλι αποφασίσει να σεργιανίσει κοντά σε κάποιο από τα πολλά καστέλια, τα οποία πιθανολογείται ότι κρύβονται στα οικοδομικά λείψανα που βρίσκονται σπαρμένα εδώ κι εκεί γύρω από το χωριό και οριοθετούν τον χώρο, ίσως τρομάξει από κραυγές πολεμικές και άλλες αγωνίας ή θριάμβου, από μάχες με κουρσάρους και Άραβες πειρατές. Στη νίκη των κατοίκων σε μια τέτοια μάχη, εικάζεται από πολλούς σύμφωνα με την παράδοση, ότι μπορεί να οφείλεται η ονοματοδοσία

της περιοχής, χωρίς όμως να υπάρχουν ιστορικά στοιχεία γι αυτό.

Αραβενίκεια, λοιπόν, το πρωτινό όνομα του τόπου μου, γραμμένο σε βυζαντινά χρυσόβουλα, καλά φυλαγμένα στα μοναστήρια του Αγίου Όρους. Το 942 μ.Χ. συναντάται σε κάποιο από αυτά η πρώτη γραπτή αναφορά του και ως τον 13ο αιώνα η Αραβενίκεια αποτελεί έδρα του ομώνυμου κατεπανικίου της περιοχής, που απλώνεται μες στον βαθύσκιο Κάκαβο με τις υπεραιώνόβιες δρυς και τις οξιές τις χρυσοκίτρινες, τους σπάνιους ίτα-

μους και τα αγριοπούρναρα, δάσος αρχέγονο, παρακαταθήκη εκείνων των μακρινών μα ακριβών προγόνων που είχαν τις εστίες τους κάπου εκεί γύρω, στον Ποκρεντό, στην Τιμωτού και στα Άτουβλα -μεταξύ άλλων οικισμών- και τα ονόματά τους, μαζί με τα περιουσιακά τους στοιχεία, καταγράφονται σε έγγραφα της εποχής. Όλοι ετούτοι οι μικροί οικισμοί, μετά τον 14ο αι-

ώνα, συγκροτούν το ομώνυμο χωριό.

Από τον 15ο αιώνα το όνομα αυτό αρχίζει να παραφθείρεται, η ιστορία του τόπου όμως συνεχίζεται. Χρόνοι δίσεχτοι έρχονται, αφού οι Τούρκοι πια έχουν κυριεύσει τη Χαλκιδική. Σε απογραφή που γίνεται στα μέσα του ίδιου αιώνα, το χωριό αναφέρεται πλέον ως Ρεβενίκ, έχει σαράντα ένα σπίτια και οι κάτοικοί του είναι όλοι χριστιανοί, ενώ σε απογραφή του 1771 αριθμεί εκατόν ενενήντα ένα σπίτια. Κάποιοι περιηγητές τα επόμενα χρόνια το καταγράφουν και ως Γρεβενίκια, για να οριστικοποιηθεί μετά τον 18ο αιώνα στο γνωστό σε μας Ρεβενίκια (κατά μία ερμηνεία, όπως γράφει στο *Ημερολόγιον της Χαλκιδικής* ο π. Ν. Ηλίας, προέρχεται από το Ρεβένκιοι, που σημαίνει χωριό χτισμένο μέσα σε χαράδρες).

Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας τα Ρεβενίκια με άλλα έντεκα χωριά αποτελούν την Ομοσπονδία των Μαντεμοχωριών, που απολαμβάνει ιδιαίτερα προνόμια από τους Τούρκους, αρκεί να καταβάλλει στην Πύλη διακόσιες είκοσι οκάδες ασήμι κάθε χρόνο, και τα απαιτούμενα σιτηρά για τις ανάγκες του Μαδέμ αγά. Ενδιαφέρον έχει δε, η στάση των προγόνων μας Μαδεμοχωριτών, που σύμφωνα με τον Ούρκουαρτ, περιηγητή

της εποχής, όπως διαβάζουμε και πάλι στο *Ημερολόγιον της Χαλκιδικής*, με ιδιαίτερη σοφία, όταν πια δεν μπορούσαν να καλύψουν το ασήμι που προβλεπόταν, επειδή «ήλλαττώθη ή εκ τών μεταλλείων πρόσοδος [...] ίνα αποφύγωσι πάσαν άφορμήν έπεμβάσεως, προετίμων [...] συμπληρώσι τάς 220 όκάδας άργύρου αγοράζοντες Ίσπανικά τάληρα καί χύνοντες αυτά καί στέλλοντες [...] ώς άν παρήγοντο εκ τών μεταλλείων [...] διότι σώζοντες τήν έλευθέραν ένασκησιν τών κοινοτικών αυτών θεσμών, έσωζον συνάμα τήν έλευθεριαν τής γεωργίας καί τής έμπορίας, δι' ης [...] συνέλεγον επί τής έπιφανείας τής γονίμου εκείνης χώρας, θησαυρούς μείζονας τών πρότερον άναζητουμένων έν σπλάχνοις τής γής».

Μετά την κήρυξη της επανάστασης του 1821 και ενώ το λάβαρό της σηκώνεται και στη Χαλκιδική που διψά για λευτεριά, οι κάτοικοι των Μαντεμοχωριών, μαζί τους και οι Ρεβενικιώτες, ενώνονται με ένα από τα δύο σώματα του Εμμανουήλ Παπά και αγωνίζονται ηρωικά εναντίον των Τούρκων σε έναν αγώνα άνισο, αφού ο αντίπαλος είναι ισχυρότερος και πολυπληθέστερος. Ο Μπαϊράμ πασάς κατακαίει τα χωριά της χερσονήσου. Μαύροι καπνοί παντού στον χαλκιδικιώτικο ουρανό. Από τη μανία του δεν γλιτώνουν ούτε τα Ρεβενίκια, όπως αποδεικνύεται από έγγραφα, σύμφωνα με τα οποία οι τουρ-

κικές αρχές απαλλάσσουν από τους φόρους του 1822 συντοίς άλλους και τους κατοίκους του χωριού, καθώς λόγω της ολοσχερούς καταστροφής αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στη φορολογία του κατακτητή. Οι Ρεβενικιώτες σκορπίζονται ανέστιοι, κυρίως στις Σποράδες, απ' όπου επιστρέφουν σταδιακά μέχρι το 1830-1831 προσπαθώντας να αναστήσουν τη γενέθλια γη από τις στάχτες.

Ορόσημο για την ιστορία του τόπου αποτελεί η ανεύρεση -με θαυμαστό τρόπο- της εικόνας της Παναγίας το 1860. Το χρονικό όπως το κατέγραψε ο μοναχός Χαράλαμπος το 1906 από τις διηγήσεις ανθρώπων που έζησαν εκείνες τις ξεχωριστές στιγμές, έχει ως εξής: Ένα βράδυ η **Γερακίνα Στάμου** (κατόπιν μοναχή Μαριάμ), μια ηλικιωμένη γυναίκα, απλή, αλλά πολύ ενάρετη, την ώρα που προσευχόταν, βλέπει μπροστά της την Θεοτόκο να της λέει: «Μή φοβού τέκνον μου άλλ' ακολουθεί μοι». Αφωνη από τη λαχτάρα της, την ακολουθεί και εκείνη, αφού της υποδεικνύει το μέρος, τη στέλνει στους προύχοντες του χωριού, να τους πει να σκάψουν εκεί και να χτίσουν εκκλησία. Η γριά Γερακίνα από τον φόβο της δεν φανερώνει τίποτα σε κανέναν. Έτσι, το άλλο βράδυ παρουσιάζεται πάλι η Παναγία και με πιο επιτακτικό τρόπο αυτή τη φορά της ζητά: «νά είπης στους πρώτους του χωριού σου

νά έλθωσι νά σκάψωσιν έδώ καί νά κάμωσι εκκλησιαν εις τό όνομά μου [...] εις τήν άνασκαφήν θά εύρωσι μίαν εικόνα». Πρωί-πρωί πιάνει τους προύχοντες και τους εξιστορεί με αγωνία όσα συνέβηκαν, αλλά μάταια. Γι' αυτό η Παναγία εμφανίζεται και τρίτο βράδυ και την προστάζει τώρα να τους μνηύσει να πραγματοποιήσουν το θέλημά της, γιατί θα πέσει θανατικό σε ζώα και ανθρώπους, όπως και έγινε βέβαια, αφού κανείς δεν έδωσε σημασία στα λεγόμενά της. Της δίνει μάλιστα κι ένα χρυσό φλουρί, για να σταυρώνει τα πάσχοντα ζώα και τους άρρωστους ανθρώπους, για να θεραπευτούν. Όταν αρχίζουν να ψοφούν τα ζώα των Ρεβενικιωτών, μόνο τότε εκείνοι πιστεύουν στα λόγια της ηλικιωμένης γυναίκας, μετανοούν, αρχίζουν να σκάβουν και ω του θαύματος βρίσκουν την αγία εικόνα της (η παράδοση λέει ότι πρόκειται για μία από τις εικόνες που αγιογράφησε ο ευαγγελιστής Λουκάς)

Το Ιερό Προσκύνημα της Μεγ. Παναγίας.
(Φωτ. Δούκας Βασίλειος)

και στο ίδιο μέρος αγίασμα. Οι κάτοικοι του τόπου, μα και από τις γύρω περιοχές, με δάκρυα χαράς και ευγνωμοσύνης προστρέχουν καθημερινά στο σημείο και προσκυνούν τη χάρη της. Απειρα θαύματα ακολουθούν και σύντομα χτίζεται λαμπρός ναός, αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου που ολοκληρώνεται το 1863, ενώ γύρω στο 1870 κατασκευάζεται το περίτεχνο ξυλόγλυπτο τέμπλο του, που λέγεται ότι κόστισε 700

τουρκικές λίρες. Πολλοί οι ασθενείς που θεραπεύονται από την Παναγία, των «Ρεβενικίων το κλέος», και ακόμη πιο πολλοί οι πιστοί που προσέρχονται κατά χιλιάδες να προσκυνήσουν και να την ευχαριστήσουν όλον τον χρόνο, αλλά κυρίως την περίοδο του Δεκαπενταύγουστου, που πανηγυρίζει ο ναός. Λέγεται ότι οι προσκυνητές περνούσαν για μέρες με τα μουλάρια τους στολισμένα με πολύχρωμα υφαντά κιλίμια στη διάρκεια της γιορτής, που αργότερα συνδυάστηκε με εμποροπανήγυρη και ζωπανήγυρη. Το Ιερό Προσκύνημα, λοιπόν, γίνεται στήριγμα και παρηγοριά για το χωριό, αποκτά ξεχωριστή σημασία για τη ζωή των κατοίκων και επηρεάζει την πνευματική και οικονομική ζωή του τόπου.

Το 1878 τα έσοδα της «έν Ρεβενικίους εκκλησίας δύνανται νά διατηρήσωσι σχολεία τακτικά». Έτσι, με την οικονομική υποστήριξη του Ιερού Προσκυνηματος, από τη χρονιά εκείνη λειτουργεί Ελληνική σχολή. Αναφορά στην ύπαρξη σχολείου έχουμε και το 1887. Επιπλέον, από το αρχείο του Δημοτικού σχολείου Μεγάλης Παναγίας πληροφορούμαστε ότι, πριν την απελευθέρωση από τους Τούρκους το 1912, λειτουργεί Αστική Σχολή στα Ρεβενίκια με έξι τάξεις, ένα νηπιακό τμήμα και δύο γυμνασιακές τάξεις. Το γεγονός αυτό

αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς τα σχολεία, τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, επωμίζονται από τη μια με το βάρος της διατήρησης της ελληνικής γλώσσας και από την άλλη με τη διατήρηση και τόνωση της εθνικής ταυτότητας, αφού αποτελεί διακαή πόθο και σκοπό η απελευθέρωση της Μακεδονίας από τους Τούρκους, ενώ έχει ήδη κάνει την εμφάνισή του από το τέλος του Κριμαϊκού Πολέμου, ένας άλλος μεγάλος εχθρός του ελληνισμού, ο πανσλαβισμός.

Καθώς λοιπόν ο κίνδυνος του πανσλαβισμού είναι πλέον ορατός, Ρώσοι μοναχοί της Ιεράς Μονής Αγίου Παντελεήμονος του Αγίου Όρους εκδηλώνουν μεγάλο ενδιαφέρον, να αγοράσουν τον ναό της Παναγίας με τη θαυματοργή εικόνα της. Ο περιηγητής Νικόλαος Σχινάς, που περνά από τα Ρεβενίκια εν έτει 1887, αναφέρεται στο γεγονός αυτό: «Τὴν ἐκκλησίαν ταύτην ἦν νῦν διαμένουσι δύο ἐκ Ρωσίας καλογραῖαι διὰ παντοίων μέσων καὶ πολλῶν χρημάτων ἐζήτησαν νὰ ἀγοράσωσιν οἱ Ρῶσοι ἀλλ' ἅπαντες οἱ τῆς Χαλκιδικῆς κάτοικοι κατεξανέστησαν καὶ παρημπόδισαν τὴν ἐγκατάστασιν Ρῶσων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν». Ο ίδιος περιηγητής, ταυτόχρονα, δίνει ενδιαφέρουσες πληροφορίες για το χωριό, σημειώνοντας: «τό χωριόν [Ρεβενίκια] ἔχον ἑκατὸν ἐξήντα ὀκτὼ οἰκογενεῖας χριστιανῶν γεωργῶν καὶ μελισσοτρόφων [...] ἑπτὰ παντοπωλεῖα, δύο χάνια, βρύσες, σχολεῖον, ἐκκλησία καὶ τρία καφεῖα. Τὸ χωριόν διατρέφει αἶγας, πρόβατα καὶ χοίρους».

Με το Μακεδονικό Ζήτημα να έχει ήδη τεθεί επί τάπητος, το 1878 οργανώνεται από τη Μακεδονική Επιτροπή, η οποία εδρεύει στην Αθήνα, επανάσταση στη Μακεδονία και φυσικά στη Χαλκιδική. Με την καθοδήγηση των μητροπολιτών Κασσανδρείας, Κωνσταντίου και Ιερισσού και Αγίου Όρους, Θεόκλητου, καθώς και του προξένου της Θεσσαλονίκης, Κωνσταντίνου Βατικιώτη συγκροτούνται επαναστατικές επιτροπές στα χωριά της Χαλκιδικής και δυο σώματα ανταρτών. Στα Ρεβενίκια πρωτοστατούν ο πρόεδρος, Στ. Ιωάννου, οι Γ. Βασιλικού, Ν. Γεωργίου, Γ. Πουρούκης, Γ. και Ιωάν. Δημητρίου, Κ. Εμμανουήλ, Άγγ. Πανταζής, Δ. Παπά Μόσχου, Γ. Τσιπινιάς και Δ. Χαϊδευτός. Στα δύσκολα χρόνια που ακολουθούν εντείνεται ο αγώνας εναντίον των Τούρκων και των Βουλγάρων. Σημαντική είναι η δραστηριότητα του Κεντρικού Μακεδονικού Συλλόγου στην Αθήνα, ο οποίος στέλνει το 1906 στη Μακεδονία μαζί με άλλα ανταρτικά σώματα και αυτό του Γεωργίου Παγκλή (από το Γομάτι), με πέντε άντρες, ένας εκ των οποίων είναι ο Ν. Κ. Σέρπης από τα Ρεβενίκια. Επίσης στον κατάλογο με τους Μακεδονομάχους της Χαλκιδικής, που κατάρτισε ο οπλαρχηγός Αθ. Μινόπουλος, διαβάζουμε ότι οι Δημήτριος και Βασίλειος Τσιπινιάς «προσέφεραν καλὰς ὑπηρεσίας». Ακόμη οι Δ. Τσιπινιάς, Χαριστός και Γαλατσιάνος είναι μέλη της Επιτροπής Μακεδονικού Αγώνα και συνεργάζονται με τον μητροπολίτη Κασσανδρείας, Ειρηναίο, βοηθώντας

το έργο των ομάδων στη Χαλκιδική, η οποία απελευθερώνεται τελικά από τους Τούρκους το 1912.

Ένα μνημείο «ὑπὲρ τῶν ἐν πολέμοις πεσόντων 1912-1922», που δεν σώζεται σήμερα παρά μόνο σε φωτογραφικό αρχείο και στο οποίο καταγράφονται τα ονόματα τριάντα και πλέον παλικαριῶν του χωριού, φανερώνει τους αγώνες και τη θυσία των Ρεβενικιωτῶν από την απελευθέρωση (1912) ως τη Μικρασιατική Καταστροφή· αγώνες, στους οποίους συμμετέχουν ηρωικά, παίρνοντας δύναμη από την Παναγία τη Ρεβενικιώτισσα, αφού στο Προσκύνημά της λειτουργούνται κάθε φορά, πριν ξεκινήσουν για τον πόλεμο.

Η επίσημη αναγνώριση των Ρεβενικίων ως κοινότητα του Ελληνικού κράτους πραγματοποιείται το 1918, ενώ το 1927 η Επιτροπή Μετονομασίας αλλάζει το όνομα του χωριού σε Μεγάλη Παναγία προς τιμήν της μεγάλης προστάτιδάς του. Η θαυματοργή εικόνα της Παναγίας κλάπηκε το 1978 και δεν έχει βρεθεί ακόμη ως σήμερα παρά τις προσπάθειες, γεγονός που αποτελεί αγκάθι για τους κατοίκους.

Κάπως έτσι φτάνουμε απ' την Αραβενίικα στη Μεγάλη Παναγία. Είναι ο τόπος μου κι η ιστορία του· τόπος αγαπημένος, ξεχωριστός. Μα είναι και οι μνήμες και οι μυρωδιές του, οι άνθρωποί του, οι ανάσες τους, τα γέλια, οι χαρές και τα νυχτέρια τους· τα γλέντια και οι κυριακάτικοι χοροί στον ίσκιο των μεγάλων δέντρων της εκκλησίας του Αγ. Βασιλείου, ή στο Χοροστάσι και στη Βρυσούδα, όπου χόρευαν ξένοιαστοι όλοι μαζί ίσαμε να νυχτώσει. Είναι η πλούσια μουσική παράδοσή του κι οι οργανοπαίχτες του. Οι γλυκές, αγαπημένες φωνές, που συντροφεύουν μελωδικά με τα τραγούδια τους αρραβωνιάσματα, γάμους, γιορτές και πανηγύρια. Οι ασβεστομέντοι τοίχοι κι οι αυλές του. Τα έθιμα κι οι παραδόσεις του. Είναι στιγμές αξέχαστες, μοναδικές των παιδικών μου χρόνων ή θύμησες ακριβές αγαπημένων προγόνων, που άφησαν ανεξίτηλο το σημάδι τους στην καρδιά μου. Θύμησες ακριβές που ελπίζω ότι θα γίνουν μνήμη ζωντανή αφήνοντας το αποτύπωμά τους και σε όσους ακολουθούν, κάνοντάς τους συμμετοχούς και κοινωνούς της ιστορίας και της παράδοσης του.

Βιβλιογραφία

Βουζονίκος Γιάννης 2004. ΜΕΓ. ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΡΕΒΕΝΙΚΙΑ, Εκπολιτιστικός και Επιμορφωτικός Σύλλογος Μεγαλοπαναγιωτών Θεσσαλονίκης.

Μορφωτικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Μεγαλοπαναγιωτών Χαλκιδικιωτών Θεσσαλονίκης 2010. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Μ. ΗΛΙΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ, Δια Βίου.

Παπαβασιλείου Πάργος 2019. ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΑ ΑΡΑΒΕΝΙΚΑΙΑ, Πολιτιστικός Σύλλογος Μεγαλοπαναγιωτών Θεσσαλονίκης.

Παπαγιάννη Άννα 2001. Διαδρομές στο Παρελθόν ΜΕΓ. ΠΑΝΑΓΙΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ 1887-1978, Δια Βίου.

Οι φωτογραφίες είναι από το φωτογραφικό αρχείο του Δούκα Βασιλή.

ΕΝΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΕΘΙΜΟ ΤΗ ΝΥΧΤΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΑ

ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΑΥΓΟΛΟΥΠΗΣ
Καθηγητής Αστρονομίας Α.Π.Θ.

Μεγάλη βαρυχειμωνιά ενέσκηψε στη Βόρειο Ελλάδα τη δύσκολη χρονιά του 1948. Το χριστουγεννιάτικο χιόνι βαρύ και παγωμένο σκέπαζε βουνά, λαγκαδιές και πεδιάδες στο κουρασμένο από τον εμφύλιο πόλεμο ημιορεινό χωριό μου, τη Μεγάλη Παναγία της Χαλκιδικής. Οι λιγοστοί εναπομείναντες στην περιοχή μας αντάρτες τριγυρνούσαν στην ύπαιθρο κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες. Το χωριό ήταν περιφραγμένο με συρματοπλέγματα και υπήρχαν μόνο δύο εισοδοί, δύο κάγκελα, όπως τα αποκαλούσαν.

Η μία είσοδος βρισκόταν νοτιοανατολικά και άλλη δυτικά του χωριού. Οι εισοδοί αυτοί φυλάγονταν συνεχώς ημέρα και νύχτα από ένοπλους χωροφύλακες και κατοίκους και η είσοδος και έξοδος επιτρέπονταν με πολύ αυστηρό έλεγχο και μόνον από την ανατολή μέχρι τη δύση του Ήλιου. Όποιοι κάτοικοι, κυρίως γεωργοκτηνοτρόφοι, δεν πρόφθαναν το κάγκελο ανοικτό διανυκτέρευαν στην ύπαιθρο.

Ο νεαρός δεκατριάχρονος χοιροβοσκός Δημήτρης από το πρωί της παραμονής της Πρωτοχρονιάς κατέστρωσε το σχέδιό του να κλείσει ωρίς το κοπάδι του στην μισογκρεμισμένη πετρόκτιστη καλυβούλα του και να πάει επιτέλους στο χωριό το βράδυ της Πρωτοχρονιάς. Είχε ήδη περάσει μια εβδομάδα μοναξιάς και μόνο μια φορά αντάλλαξε λίγες λέξεις με περαστικούς και βιαστικούς αντάρτες του εμφυλίου πολέμου.

Το κρύο, η πείνα και τα μισοβρεγμένα βρώμικα ρούχα του έκαναν ακόμη μεγαλύτερη τη λαχτάρα του για την πρωτοχρονιάτικη βραδιά με τους γονείς του στο σπίτι του. Σε κάθε ανάσα από τη δύσκολη για την ηλικία του δουλειά, καθώς έκλεινε τα μάτια του νόμιζε πως έβλεπε το αναμμένο τζάκι και τα τοπικά έθιμα της φτωχικής οικογενειακής πρωτοχρονιάς και έτσι εκείνη την ημέρα ένα χαμόγελο ανθούσε στα παιδικά χείλη του.

Στην περιοχή αυτή που τριγυρνούσε με τα γουρουνία του, λόγου του υψομέτρου και της λίγο μακρινής απόστασης από τη θάλασσα, δεν υπήρχαν τότε ελιές· αλλά και κοντά στο χωριό ήταν μετρημένες. Αυτός όμως από μέρες πιο μπροστά είχε εντοπίσει σε μια ρεματιά μια αγριελιά και έτσι εκείνη την ημέρα έκοψε και λίγα κλαδιά της. Τα τοποθέτησε στον γιδοτρίχιο τορβά, που καθημερινά είχε κρεμασμένο στον ώμο, ώστε να τα πάρει μαζί του στο χωριό.

Κανόνισε τρεις περίπου ώρες πριν τη δύση του Ήλιου να βάλει το κοπάδι του μέσα στην καλύβα και να ξεκινήσει για το χωριό. Τα κλαδιά της ελιάς θα τα μοίραζε στα παιδιά της γειτονιάς του για να πουν, ανή-

μερα τα ξημερώματα της Πρωτοχρονιάς, τα κάλαντα κτυπώντας με αυτά τις πόρτες των συγχωριανών τους. Ο ίδιος δυστυχώς είχε περάσει τα δώδεκα, δηλαδή θα είχε τελειώσει το Σχολείο, αν και δεν τέλειωσε ούτε την πρώτη τάξη, και έτσι δεν δικαιούνταν να γυρίσει στο χωριό για να πει τα κάλαντα.

Θα κρατούσε όμως και ένα κλαδί με τα πιο λοχερά φύλλα για το πατροπαράδοτο οικογενειακό έθιμο. Τέτοια βραδιά σ' όλα τα σπίτια με τον ερχομό του καινούργιου χρόνου και πριν το κόψιμο της βασιλόπιτας, μαζευόταν όλη η οικογένεια μπροστά στο φλογισμένο τζάκι. Τότε ο γεροντότερος ονομάτιζε για τον καθένα ένα φύλλο ελιάς και το έβαζε πάνω στο πιο πυρωμένο κάρβουνο λέγοντας: « να τζις να πδκς όξου απ' τ' φωτιά να βγει », προκειμένου να δουν αν θα περάσει όλη η χρονιά με υγεία και χαρά για το άτομο αυτό.

Δυστυχώς, καθώς οδήγησε τα γουρουνία μέσα στην καλύβα διαπίστωσε ότι δύο απ' αυτά δε σεβάστηκαν τη βιασύνη του και ξεχάστηκαν μέσα σε μια λαγκαδιά. Στη λαγκαδιά αυτή ρέει και τώρα ένα ρυάκι με αρκετό νερό όλο το χρόνο, που τότε όμως είχε και άφθονα καβούρια και για το λόγο αυτόν η αγροτοδοασική αυτή περιοχή ονομάζεται «καβουριάκι». Απ' αυτό το ρυάκι τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή και κυρίως τη Μεγάλη Εβδομάδα μάζευαν καβούρια και ξεγελούσαν την πείνα τους οι ευλαβώς νηστεύοντες για το Πάσχα συγχωριανοί μας.

Στις πυκνοδασωμένες όχθες του λαγκαδιού αυτού κάτω από τις πυκνόφυλλες πουρναριές και κουμαριές υπήρχε λίγο χώμα ασκέπαστο από το χιόνι και έτσι τα γουρουνία εύρισκαν λίγα βελανίδια και ξερά κούμαρα. Η ώρα πέρασε ώσπου να τα βρει και να οδηγήσει τα ξεκοπαδιασμένα μέσα στην καλύβα. Ο Ήλιος έδυσε και το όνειρο χάθηκε ξαφνικά και απρόσμενα. Δεν έμεινε η παραμικρή ελπίδα να εύρισκε το κάγκελο του χωριού ανοικτό, αφού ήδη χρειάζονταν και άλλες δύο περίπου ώρες με γρήγορο περπάτημα για να φθάσει εκεί.

Πάνω στη μεγάλη κακοτυχία και στην απελπισία που βρισκόταν, αντίκρισε ξαφνικά λίγο φως στο παράθυρο της καλύβας του γνωστού συνομηλικού του Γιώργου, που βρισκόταν στον απέναντι λόφο. Τους χώριζε το μικρό αυτό λαγκάδι, το Καβουριάκι και έτσι χωρίς πολλές σκέψεις αποφάσισε να πάει να κάνει εκεί Πρωτοχρονιά, με όποιους και αν έβρισκε στην καλύβα. Δεν ήταν σίγουρος εάν θα ήταν ο αγελαδοβοσκός φίλος του Πιουράς, όπως τον αποκαλούσαν ή κάποιοι αντάρτες. Χαιρόταν μάλιστα που θα τους πήγαινε και τα φύλλα της ελιάς για το έθιμο.

Η Γεναριάτικη Πανσέληνος είχε ήδη ανατείλει και ο υπέρυθρος δίσκος της σκόρπιζε παντού την ανταύγεια του λευκού παγωμένου χιονιού. Η νύχτα ήταν ανέφελη και η σκληρή παγωνιά έκανε από νωρίς ακόμη πιο έντονη την παρουσία της. Όσο η πανσέληνος υψωνόταν διαγράφοντας την σχεδόν κατακόρυφη χειμωνιάτικη τροχιά της, τόσο το φως της δυνάμωνε και επιβεβαίωνε τη γνωστή ρήση του λαού για «το Γεναριάτικο Φεγγάρι που παρά λίγο Ήλιο μοιάζει». Ακόμη κι' αυτά τα τρεμοπαίγματα της χρυσαφένιας λάμψης των αστεριών όλο και λιγότευαν λες και από σεβασμό στη λάμψη της έκαναν δρόμο για να περάσει ανάμεσά τους.

Ο τρίχινος τορβάς του με το λιγοστό ψωμί, τις μετρημένες ελιές και τα κλαδιά της αγριελιάς ήταν ακόμη κρεμασμένος στον ώμο του κρατώντας ζωντανό το όνειρό του. Δε μπορούσε να περιμένει περισσότερο και ξεκίνησε για να βρει συντροφιά για την πρωτοχρονιάτικη βραδιά. Γνώριζε καλά τον ιδιοκτήτη της καλύβας, αλλά δε γνώριζε αν θα εύρισκε εκεί τον ίδιο.

Το αποφάσισε και τα βήματά του όσο πλησίαζε τόσο πιο γρήγορα και μεγαλύτερα γίνονταν δρασκελίζοντας βράχους και θάμνους στην κατηφορία για το ενδιάμεσο λαγκάδι. Όλα γύρω από το έντονο φεγγαρόφωτο έμοιαζαν σαν να ήταν ημέρα ρίχνοντας τη σκιά τους πάνω στο κατάλευκο χιονόστρωμα. Η αργυρόχρωμη πανσέληνος έπαιζε με τις από τον παγερό άνεμο κινούμενες συνεχώς κορυφές των ψηλών δένδρων και άλλοτε φαίνονταν και κάπου- κάπου κρύβονταν πίσω απ' αυτές κατά τους ελιγμούς τού κατηφορικού μονοπατιού προς την κοίτη του λαγκαδιού.

Απέραντη σιωπή απλωνόταν απ' άκρη σ' άκρη και μόνον κανένα κοτσούφι τρομαγμένο έσπαζε την απόλυτη γαλήνη προσθέτοντας τον ήχο των πτερύγων του στην τρομαγμένη λαλιά του, αλλάζοντας θάμνο για τη νυκτερινή δύσκολη διαμονή του. Πολύ σύντομα έφθασε σ' ένα πέραςμα της κοίτης, μπροστά σ' ένα στέρνιασμα του νερού του που, από το έντονο τρεμπόπαιγμα των σκιών των κορυφών των γύρω δένδρων εξ αιτίας της Πανσελήνου, του φάνηκε αγνώριστο.

Μια πέτρα του φάνηκε πως προεξείχε από την παγωμένη επιφάνεια της μικρής λιμνούλας. Πήδηξε πάνω της, αλλά αυτή ήταν σκιά κάποιου θάμνου και έτσι βρέθηκε ξαπλωμένος μέσα στο νερό, καθώς η παγωμένη επιφάνειά της υπέκυψε στην ορμή του πεσίματός του.

Σηκώθηκε και συνέχισε το δρόμο για τη γειτονική φωτισμένη καλύβα. Ο παγωμένος όμως αέρας πάγωσε σε δευτερόλεπτα τα βρεγμένα ρούχα του και οι κρουσταλίδες σαν μικρά σπαθάρια κρεμάστηκαν από τα στάζοντα νερά μαλλιά της κεφαλής του. Πολύ γρήγορα ένοιωσε τα ρούχα του κοκκαλωμένα και τα γόνατα του παντελονιού του να μη λυγίζουν. Ένοιωσε πως, αν ο προορισμός του βρισκόταν λίγο μακρύτερα, θα μετατρέπονταν σε άψυχη κολόνα πάγου.

Ευτυχώς, η μισογκρεμισμένη δεμένη με σύρματα

πόρτα της καλύβας υποχώρησε αμέσως καθώς έριξε το σώμα του πάνω της και βρέθηκε μπροστά στα έκπληκτα μάτια του φίλου του, ο οποίος δίπλα στο αναμμένο τζάκι είχε για παρηγοριά την αεικίνητη φλόγα της φωτιάς, που κατέτρωγε τις κατάξερές πουρναρίσιες ρίζες, που είχε στοιβαγμένες δίπλα στη γωνιά.

Πέταξε τα ρούχα του και χώθηκε ολόκληρος μέσα στο τζάκι πάνω από τη φωτιά, για να σταματήσει το κτύπημα των δοντιών του και τους γρήγορους κτύπους της κουρασμένης καρδιάς του. Έφυγε από πάνω του κάθε αίσθημα ντροπής και το μόνο που φρόντιζε ήταν η σωτηρία της ζωής του. Σε τέτοιες στιγμές η φύση διδάσκει εγρήγορη και αλληλοβοήθεια. Ο δεκατριάχρονος Γιουράς του προσέφερε ρούχα στεγνά και τον τύλιξε με μια μάλλινη τσομπανοκουβέρτα.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν αντάλλαξαν ούτε μια λέξη. Μα η νεανική καρδιά τού σκληροτράχηλου χοιροβοσκού ξαναβρήκε τους ρυθμούς της και ξαναζωντάνεψε η διάθεση για τον εορτασμό της Πρωτοχρονιάς. Δεν ήξεραν αν είχε έλθει η ώρα για την αλλαγή του χρόνου. Η τήρηση όμως της πρωτοχρονιάτικης παράδοσης στα παιδικά τους μυαλά ξύπνησε δυνατά.

«Δημήτρη, αν είχαμε κανένα φύλλο ελιάς, καλό θα ήταν να δοκιμάζαμε για την υγεία μας το πώς θα πάει αυτή στην καινούργια χρονιά, που έρχεται» είπε ο Γιούργος στον φίλο του για να προκαλέσει τη συζήτηση, αλλά και να δημιουργήσει εορτάσιμη ατμόσφαιρα.

«Έχω στον τορβά μου ένα κλαδί ελιάς. Πάρε και ρίξε ένα φύλλο και για μένα στη φωτιά, αν και για τα καλά απόψε κατάλαβα την τύχη μου. Ευτυχώς που δεν ήταν καμιά σπιθαμή βαθύτερος ο βύραγγας και θα σου έλεγα εγώ τότε, μετά από το δικό μου πήδημα στο λαγκάδι, κατά πόσο και το φύλλο της ελιάς για μένα θα πηδούσε έξω από τη φωτιά!!» συμπλήρωσε με προβληματισμό ο μικρός χοιροβοσκός.

Σάλιωσε ο Γιουράς, το φύλλο της αγριελιάς για τον επισκέπτη του και το έβαλε πάνω στο πιο κοκκινισμένο κάρβουνο φωνάζοντας δυνατά «να τ'ίν, να πδκς όξου απ' τ' φωτιά να βγεί». Το φύλλο όχι μόνο πήδηξε έξω από τη φωτιά, αλλά έκανε και δύο περιέργους κύκλους στον αέρα προτού βρεθεί στο χωμάτινο πάτωμα της καλύβας.

Αυτό το καλό σημάδι έφερε στη φτωχική καλυβούλα τη χαρά της μεγάλης χρονιάρας εορτής και υποδαύλισε τη χαρμόσυνη διάθεση για αλληλοεξιστόριση των αναμνήσεών τους. Θυμήθηκαν προπαντός και τους καλούς συγχωριανούς τους, που ανήμερα της πρωτοχρονιάς τους γέμιζαν τους τορβάδες τους με ξερά σύκα, κάστανα και ξυλοκέρατα, καθώς αυτοί κτυπούσαν τις πόρτες τους με κλαδιά ελιάς ψάλλοντες τα γνωστά κάλαντα. Θυμήθηκαν και μια χρονιά που είχε ρίξει τόσο πολύ χιόνι το βράδυ της Πρωτοχρονιάς, ώστε το πρωί για τα κάλαντα δυσκολεύονταν οι νοικοκυρές να ανοίξουν τις εξώπορτες και τα βιαστι-

κά τσομπανόπουλα με τα χοντρά κλαδιά ελιάς καθώς κτυπούσαν δυνατά τις εξώπορτες δεν άφησαν στο χωριό όρθια ετοιμόρροπη εξώπορτα...

Έτσι, με αφορμή τον καλό οiwνό για τη νέα χρονιά

με το «χοροπήδημα» του φύλλου της αγριελιάς πάνω στα πυρωμένα κάρβουνα, όλα τριγύρω μέσα στην καλυβούλα απέκτησαν απρόσμενα γιορτινό και χαρμόσυνο χρώμα...

* * *

ΕΝΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΜΑΡΙΑ Σ. ΑΥΤΟΛΟΥΠΗ

Θεολόγος, MSc Παιδαγωγικής

Ένα από τα ωραιότερα παραμύθια που άκουγα κατά την παιδική μου ηλικία από τον παππού μου στη Μεγ. Παναγία, τη δεκαετία του 80, ήταν και αυτό που περιγράφει την παραμυθένια περιπέτεια ενός Ιερισιώτη ψαρά. Πρόσφατα αυτό διακρίθηκε με τον 3ο Έπαινο

του Πανελληνίου Διαγωνισμού Πεζογραφίας «ΚΕΦΑΛΟΣ». Το Λογοτεχνικό Περιοδικό «ΚΕΦΑΛΟΣ» δημιουργήθηκε στην Κεφαλονιά με σκοπό την αναγέννηση της Επτανησιακής Λογοτεχνίας.

Κατά τη δεκαετία του 1950, που άκουγα το παραμύθι αυτό από τους γονείς μου, οι μεταφορές των προϊόντων προς πούληση στο χωριό μας γίνονταν με τα μουλάρια και τα γαϊδουράκια. Τα δοχεία για τη μεταφορά των προϊόντων ανάλογα με το είδος τους ήταν οι κάσες, τα γκιούμια, τα βαρέλια, τα τουλούμια και άλλα αυτοσχέδια δοχεία. Έτσι, για παράδειγμα, οι Άγιο-Νικολάτες κουβαλούσαν στην Αρναία, περνώντας από τη Μεγάλη Παναγία, τα σταφύλια και τα σύκα σε κάσες και το λάδι και το κρασί σε τουλούμια.

Δεν υπήρχαν επίσης τότε και οι νάιλον σακούλες, αλλά μόνον οι χάρτινες, που και αυτές όμως ήταν πολύ ακριβές, σχετικά με την αξία του προϊόντος. Για το λόγο αυτό οι αγοραστές έπαιρναν μαζί τους από το σπίτι τους κατάλληλο δοχείο για να τοποθετήσουν μέσα το προϊόν που θα αγόραζαν. Αν πήγαιναν να αγοράσουν σταφύλια ή ψάρια είχαν μαζί τους ένα βαθύ πιάτο, ενώ αν πήγαιναν να αγοράσουν λάδι ή κρασί, έπαιρναν μαζί τους ένα γυάλινο ή πήλινο δοχείο.

Τα θαλασσινά ψάρια στη Μεγάλη Παναγία μάς τα έφερναν οι ψαράδες με τα γαϊδουράκια τους από την Ιερισσό, ενώ τα λιμνίσια από την Νέα Απολλωνία. Μια μέρα λοιπόν με το γαϊδουράκι του ξεκίνησε ένας ψαράς από την Ιερισσό λίγο μετά τα μεσάνυχτα, ώστε με το ξημέρωμα να βρίσκεται στη Μεγάλη Παναγία.

Στο γαϊδουράκι του είχε δεμένες στις δυο πλευρές του σαμαριού δύο κάσες γεμάτες ψάρια, που τα είχε ψαρέψει με τη βαρκούλα του όλη την ημέρα και ήταν γεμάτος χαρά που θα έβγαζε ένα καλό μεροκάματο για την οικογένειά του.

Μια πονηρή αλεπού που όλη την ημέρα γύριζε ασταμάτητα μέσα στο χιονισμένο δάσος και δεν είχε καταφέρει να βρει λίγη τροφή, μύρισε τα ψάρια του ψαρά από πολύ μακριά. Σκέφθηκε πως ήταν η μοναδική ευκαιρία να

φάει κάτι, γιατί η κοιλιά της ήταν άδεια εδώ και πολλές ημέρες και το παγωμένο χιόνι που σκέπαζε τα πάντα δεν της έδινε ελπίδες για ζωή.

Αποφάσισε λοιπόν να ρισκάρει και τη ζωή της ακόμη για την εύρεση τροφής. Έτσι έτρεξε μέσα από τους πυκνούς θάμνους για να μην την δει ο ψαράς και αφού τον προσπέρασε ξάπλωσε στη μέση του δρόμου προσποιούμενη ότι είναι ήδη ψόφια.

Ο ψαράς τυλιγμένος με την κάπα του και κρατώντας το γαϊδουράκι του από το σχοινί περπατούσε μέσα στην παγωμένη χειμωνιάτικη νύχτα. Ξαφνικά το γαϊδουράκι του σταμάτησε και αρνιόταν να τον ακολουθήσει. Στην αρχή φοβήθηκε για κανέναν λύκο και άρχισε να φωνάζει δυνατά για να φοβηθεί ο λύκος και να φύγει.

Τότε είδε την ξαπλωμένη αλεπού μέσα στο δρόμο. Έτσι ησύχασε και πλησίασε την αλεπού. Την σκούνητξε με το πόδι του, να δει αν ήταν ψόφια ή παγωμένη. Αφού δεν διαπίστωσε κάποια κίνηση, θεώρησε ότι ήταν ήδη ψόφια και χάρηκε, διότι θα είχε και ένα καλό χρηματικό ποσό από το Δασαρχείο, όπου θα την παρέδιδε. Το Υπουργείο Γεωργίας είχε επικηρυγμένες τότε τις αλεπούδες, διότι έκαναν μεγάλες ζημιές στις γεωργικές καλλιέργειες, κυρίως στα σταφύλια, στην κτηνοτροφία αρπάζοντας τα μικρά νεογέννητα κατσικάκια και αρνάκια, αλλά και στην ορνιθοτροφία, που χώνονταν στα κοτέτσια μέσα στα χωριά και άρπαζαν τις κότες.

Μέσα στο σκοτάδι άρπαξε ο ψαράς την αλεπού με τα χέρια του και την έριξε πάνω στο σαμάρι του γαϊδάρου του ανάμεσα στις δυο κάσες με τα ψάρια. Συνέχισε το δρόμο του προς τη Μεγάλη Παναγία σκυμμένος και τυλιγμένος από το κεφάλι μέχρι τα πόδια με την χονδρή κάπα του, που ήταν φτιαγμένη στον αργαλειό από

συνέχεια στη σελίδα 46

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ "Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ"

Άγαλμα ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ και πυξίδα

ΠΕΤΡΙΝΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΗΜΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Δημοτικό Σχολείο Αρναίας (Φωτ. Αστ. Ρήγας)

Δημοτικό Σχολείο Μεγάλης Παναγίας (Φωτ. Βασ. Δούκας)

Δημοτικό Σχολείο Στρατονίκης (Φωτ. Δημ. Λουζικιώτης*)

Δημοτικό Σχολείο Νεοχωρίου (Φωτ. Ιωάννης Λάμπρου)

*Η φωτογραφία παραχωρήθηκε για αποκλειστική χρήση στο περιοδικό Π.Λ. Δεν επιτρέπεται η αναδημοσίευσή της χωρίς την γραπτή άδειά του.

ΤΟΠΙΑ, ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΚΑΙ ΧΩΡΙΑ

Δημαρχείο Αρναίας. Το καμπαναριό του Αγ. Στεφάνου

Κέντρο Πολιτισμού Ιερισσού

Μεγάλη Παναγιά (Φωτ. Βασίλ. Δούκας)

Καταράκτες Βαρβάρας

Πλατεία Παλαιοχωρίου

Γομάτι

ΤΗΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΑΘΩ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

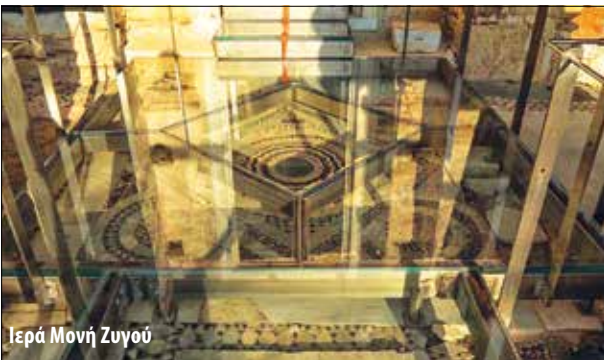
ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ, ΤΟΠΙΑ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΤΗΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΑΘΩ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Ο τάφος του Αριστοτέλη

Κλαζομενικός Αμφορέας, Άκανθος, 550-525 π.Χ.
(Αρχείο Χρήστος Καραστέργιος)

Ιερά Μονή Ζυγού

Ιερισσός, Κακούδια

Αμμουλιανή, Δρένια

Ανατολή από τον Άθωνα

Χειμωνιάτικο τοπίο στην περιοχή

Χιονισμένες ακρογιαλιές

25 ΑΙΩΝΕΣ ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ

ΣΙΔΗΡΟΚΑΥΣΙΑ-ΜΑΝΤΕΜΟΧΩΡΙΑ.

Η Ομοσπονδία των Μαντεμοχωρίων - Το Κοινόν του Μαδεμίου - Τα Μεταλλεία Κασσάνδρας

ΜΙΧΑΗΛ ΘΕΜ. ΚΑΡΤΣΙΩΤΗΣ

τ. Εκπαιδευτικός

Επίτ. Πρόεδρος του Παγχαλκδικού Συλλόγου

Μαντεμοχώρια ή Μαδεμοχώρια* ονομάζονται τα χωριά της ΒΑ Χαλκιδικής, δηλ. σχεδόν όλα τα χωριά του σημερινού Δήμου Αριστοτέλη, καθώς και μερικά άλλα, γιατί το υπέδαφος τους είναι πολύ πλούσιο σε ορυκτά, κυρίως μεικτά θειούχα μεταλλεύματα, των οποίων η εξόρυξη μαρτυρείται από τα παμπάλαια χρόνια και αποτελούν, ανέκαθεν, βασική πλουτοπαραγωγική πηγή της περιοχής και όχι μόνο.

Η λειτουργία των μεταλλείων συνεχίζεται σήμερα, με επίκεντρο τις περιοχές Στρατωνίου - Στρατονίκης, Ολυμπιάδας, και Σκουριών, όπου εργάζονται χιλιάδες εργάτες, τεχνικοί και επιστήμονες, κυρίως από τη γύρω περιοχή.

Γνωστός, επίσης, είναι και ο εργατικός συνδικαλισμός Μαντέμ Λάκκος, Σιδηρόλακκος η επίσημη ονομασία του, 3 χιλ. ανατολικά της Στρατονίκης, με τα εργατόσπιτα που είχε χτίσει η ιδιοκτήτρια εταιρία από τη δεκαετία του 1950 για τη στέγαση των εργατών. Με το άνοιγμα όμως των δρόμων και την ευρεία χρήση των μεταφορικών μέσων, ήδη από τη δεκαετία του 1960, ο οικισμός άρχισε να εγκαταλείπεται και με αυτοκίνητα πλέον, αρχικά φορτηγά, σήμερα λεωφορεία, μεταφέρονται οι εργαζόμενοι από και προς τα χωριά τους μετά το πέρας της εργασίας τους.

Η τοπική παράδοση, αλλά και ορισμένες δημοσιεύσεις ξένων ερευνητών, αναφέρονται στη λειτουργία μεταλλείων στην περιοχή από την εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου και, στη συνέχεια, των Ελληνιστικών χρόνων. Όμως, οι πρώτες γραπτές μαρτυρίες για μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή είναι του 1346 με το τοπωνύμιο «Σιδηροκαύσια», ονομασία που από το 866, αναφέρεται συνεχώς, όπως γράφει ο έγκριτος αρχαιο-

λόγος και ερευνητής δρ. Ι. Α. Παπάγγελος στην εξαιρετική μελέτη του «*Το κοινόν του Μαδεμίου*»⁽¹⁾.

Μεγάλη άνθηση γνώρισαν τα μεταλλεία που αναφέρουμε κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας και, μάλιστα, από τα πρώτα χρόνια μετά την κατάκτηση της περιοχής από τους Τούρκους (15ος αι.), μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα.

Όλη αυτή τη μακρά περίοδο τα Σιδηροκαύσια με όλες τις εγκαταστάσεις των υπογείων στοών, των φούρνων, των πλυντηρίων κλπ. ανήκαν απ' ευθείας στη δικαιοδοσία του σουλτάνου, ο οποίος όριζε

τους εκπροσώπους του για την επίβλεψη της λειτουργίας τους και καρπωνόταν τα προϊόντα, κυρίως αργύρου, που παράγονταν από την επεξεργασία των μεταλλευμάτων.

Ο τρόπος διοίκησης και εκμετάλλευσης των μεταλλείων πέρασε από διάφορες φάσεις, γράφει ο Ι. Α. Παπάγγελος, με μακροβιότερη εκείνη που το μεταλλείο και οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας εκμισθώνονταν σε φυσικά πρόσωπα με ειδικές συμβάσεις, σύμφωνα με τις οποίες οι εκμισθωτές ήταν υποχρεωμένοι να πωλούν το παραγόμενο μέταλλευμα (ασήμι) στον σουλτάνο, ο οποίος είχε και το μονοπώλιο των πολυτίμων μετάλλων.

Ως αντάλλαγμα οι κάτοικοι των Σιδηροκαυσίων είχαν την εύνοια του σουλτάνου και απολάμβαναν ειδικά προνόμια, κυρίως φορολογικά. Επίσης, δεν υφίσταντο την ασφυκτική καταπίεση των άλλων τόπων της πατρίδας μας, δεδομένου ότι στην περιοχή δεν υπήρχε οθωμανικός στρατός παρά μόνον ο Μαντέμ Αγάς με λίγους στρατιώτες και τους εισπράκτορες της δεκάτης και των άλλων φόρων, που ήταν υποχρεωμένοι να πληρώνουν όλοι οι σκλάβοι Έλληνες.

Το εργοστάσιο εμπλουτισμού μεικτών θειούχων μεταλλευμάτων στο Στρατώνι, με τις εγκαταστάσεις φόρτωσης στο λιμάνι.

* μαντέμι (το) 1 μέταλλευμα. 2 χυτοσίδηρος (τουρκ. maden). Ετυμ. Λεξ. Ν. Ανδριώτη

Αυτά ισχυαν μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα. Για την περίοδο πριν από την έκρηξη της Μεγάλης Ελληνικής Επανάστασης του 1821, ο εθνικός μας ιστορικός Κ. Παπαρρηγόπουλος στο περισπούδαστο έργο του «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους» και στο κεφάλαιο Ε' του 5ου τόμου, σελ.549, «Ειδικαί περιπέτεια, Χαλκιδική», γράφει με λεπτομέρειες τον τρόπο διοίκησης και λειτουργίας των μεταλλείων των Μαντεμοχωρίων, και σημειώνει, ότι στην εξιστόρηση των γεγονότων που αναφέρει είχε υπόψη τα όσα έγραψε ο Άγγλος περιηγητής Ούρκουαρτ⁽²⁾, ο οποίος είχε επισκεφθεί την περιοχή. Συμπληρώνει δε ότι δεν αρκέστηκε μόνο στις πληροφορίες του Άγγλου, αλλά φρόντισε «να συλλέξει και άλλας ειδήσεις δι' ανδρός επί τόπου μεταβάντος και ακούσαντος τας μαρτυρίας των πρεσβυτέρων.

Παραθέτουμε αμέσως πιο κάτω απόσπασμα από τα γραφόμενα του Παπαρρηγόπουλου σε ελεύθερη απόδοση και μονοτονικό, για ευχερέστερη ανάγνωση, μια που ο ιστορικός χρησιμοποιεί αυστηρή καθαρεύουσα. Σημειώνεται επίσης ότι οι παρενθέσεις και οι υπογραμμίσεις (bold) είναι του συντάκτη.

Γράφει, λοιπόν, ο μέγας ιστορικός: «Οι κοινότητες της Χαλκιδικής που λέγονται Μαδεμοχώρια αποτελούσαν πριν από την Επανάσταση του 1821 **Ομοσπονδία αυτόνομη**, που αποτελούνταν από 12 κώμες(μεγάλα χωριά) και, όπως λέγει ο Ούρκουαρτ (άγγλος περιηγητής), 360 χωριά. Οι 12 κώμες ήταν: **Γαλάτιστα, Βάβδος, Ραβνά** (Πετροκέρασα), **Στανός, Βαρβάρα, Διαρίγκοβη** (Αρναία), **Νοβοσέλο** (Νεοχώρι), **Μαχαλάς** (Στάγειρα), **Τσμπορος** (Στρατονίκη), **Χωρούδα** (δεν υφίσταται σήμερα), **Ρεβενίκια** (Μεγ.Παναγία) **Ιερισσός**, κάθε μια δε είχε στη δικαιοδοσία της ορισμένο αριθμό χωριών.

Επίσης κάθε μια (κώμη) έστελνε κάθε χρόνο τον αντιπρόσωπό της στην πρωτεύουσα, που ήταν ο Μαχαλάς (Στάγειρα). Οι 12 αυτοί αντιπρόσωποι, οι οποίοι είχαν και έναν γραμματέα, εξέλεγαν 4 άρχοντες που ονομάζονταν βεκιλήδες. Αυτοί οι βεκιλήδες, είχαν για ολόκληρο το έτος τη διοικητική και δικαστική εξουσία της **όλης Ομοσπονδίας**. Οι μόνοι οθωμανοί που υπήρχαν εις τα Μαδεμοχώρια ήταν ένα αξιωματικός που λεγόταν Μαδέμ αγάς και 20 περίπου στρατιώτες.

Αλλά ο Μαδέμ αγάς δεν είχε καμιά εξουσία στους Μαδεμοχωρίτες, αλλά απλά εκτελούσε όσα οι βεκιλήδες αποφάσιζαν. Όλοι δε αυτοί έμεναν, στον Μαχαλά (Στάγειρα), ο μεν Μαδέμ αγάς με τους στρατιώτες του σε πύργο, του οποίου τα ερείπια σώζονται μέχρι σήμερα, οι δε βεκιλήδες σε ξύλινο οίκημα. Και ο πύργος και το οίκημα οικοδομήθηκαν με δαπάνη της ομοσπονδίας.

Και μέχρι το 1805 τα Μαδεμοχώρια υπάγονταν κατ' ευθείαν στην Κωνσταντινούπολη (στον σουλτάνο), από όπου στέλνονταν ο Μαδέμ αγάς και οι στρατιώτες του. Στα τέλη όμως του 1806 ο διαβόητος για δύναμη και πλούτο Ισμαήλ μπέης των Σερρών, πέτυχε από την Ύψηλή Πύλη και ανατέθηκε σ' αυτόν ο διορισμός του Μα-

δέμ αγά, γεγονός που συνεχίστηκε μέχρι το 1819, χωρίς όμως να επεμβαίνει στην εσωτερική διοίκηση της **Ομοσπονδίας**. Το 1819 οι Μαδεμοχωρίτες με ενέργειές τους πέτυχαν να αφαιρεθεί από τον Ισμαήλ μπέη το δικαίωμα διορισμού του Μαδέμ αγά και να υπαχθούν και πάλι κατ' ευθείας στην Κωνσταντινούπολη, που διόρισε αμέσως άλλον Μαδέμ αγά, ο οποίος έμεινε μέχρι τον Μάιο του 1821, οπότε εξερράγη η επανάσταση στη Χαλκιδική.

Οι χωρικοί εργάζονταν (λειτουργούσαν) για δικό τους λογαριασμό τα μεταλλεία και πλήρωναν στο θησαυροφυλάκιο της Κωνσταντινούπολης ως ετήσιο φόρο 220 οκάδες καθαρό άργυρο (ασήμι). Πέρα από αυτήν την υποχρέωση κάθε οικογένεια πλήρωνε κατ' αποκοπή ένα ποσό σιτάρι και κριθάρι για την διατροφή του Μαδέμ αγά, των στρατιωτών του και των βεκιλήδων. Αυτοί ήταν οι μοναδικοί φόροι που είχαν υποχρέωση να πληρώνουν οι Μαδεμοχωρίτες.

Το χαρακτηριστικό όμως είναι, ότι ενώ με τον καιρό η παραγωγή των μεταλλείων άρχισε να μειώνεται και μάλιστα αισθητά, ίσως γιατί δεν γινόταν σωστά η κατεργασία του μεταλλεύματος ή γιατί τελείωναν τα κοιτάσματα, οι Μαδεμοχωρίτες δεν δήλωναν τη μείωση της παραγωγής στους τούρκους, για να αποφύγουν κάθε μορφή επεμβάσεως. Προτιμούσαν δηλαδή να συμπληρώνουν τις 220 οκάδες αργύρου, αγοράζοντας ισπανικά τάληρα, τα οποία έχυναν στα τοπικά χυτήρια και έστελναν την ποσότητα που είχαν υποχρέωση στην Κωνσταντινούπολη, σαν να προέρχονταν δηλαδή από την παραγωγή των μεταλλείων. Έτσι μπορεί οι Μαδεμοχωρίτες να ζημιώνονταν, αλλά έσωζαν με αυτόν τον τρόπο την ελεύθερη λειτουργία των θεσμών (Ομοσπονδία), αλλά και την ελευθερία της γεωργίας και της εμπορίας απ' τις οποίες κέρδιζαν «θησαυρούς μείζονας των πρότερων αναζητούμενων εν τοις σπλάγχχνις της γης» γράφει ο Ούρκουαρτ.

Και συνεχίζει: «Εννοείται ότι όλα αυτά άλλαξαν εντελώς λόγω της Επανάστασεως της Χαλκιδικής, η καταστολή της οποίας έφερε την καταστροφή των κωμών και των χωριών και τον διασκορπισμό των κατοίκων. Οι Μαδεμοχωρίτες αποδεκατισμένοι επέστρεψαν στα χωριά τους αργότερα, ασυγκρίτως ολιγότεροι απ' ό,τι ήταν προ της Επανάστασεως. Η **Ομοσπονδία** έπαψε να λειτουργεί και τα μεταλλεία παραχωρήθηκαν στον πασά και στον καδή της Θεσσαλονίκης, από τους οποίους στάλθηκε και Μαδέμ αγάς, που είχε πλέον εξουσία ζωής και θανάτου επί των κατοίκων. Πέραν τούτου καταργήθηκαν τα προνόμια και υποχρεώθηκαν να πληρώνουν φόρους, όπως πλήρωναν όλοι οι άλλοι σκλάβοι Έλληνες: χαράτσι, δεκάτη κλπ.»

Επιπρόσθετα ο Ι. Α. Παπάγγελος μας πληροφορεί ότι το «**Κοινόν του Μαδεμίου**»⁽³⁾, όπως ονομαζόταν η **Ομοσπονδία των Μαντεμοχωρίων** πέρα από το συμβατικό της όνομα, έλαβε ενεργό μέρος στην Επανάσταση της Χαλκιδικής ως **νομικό πρόσωπο** και γι' αυτό, ίσως, υπέστη τρομερές καταστροφές.

Ο Μαντέμ αγάς τότε με πενήντα ενόπλους εγκατέ-

λειψε το κάστρο του και φεύγοντας για Θεσσαλονίκη «διά νυκτός απώλετο ο δυστυχής με όλους τους ρηθέντας ανθρώπους του, πλην δύο...»⁽⁴⁾.

Με την καταστολή της Επανάστασης καθαιρέθηκε η υπάρχουσα διοίκηση των μεταλλείων, και αρχικώς ορίστηκε ένας επίτροπος με συμπράττοντα τον επίσκοπο Ιερισσού. Στα μέσα Ιουνίου 1821 «οι επίτροποι του Κοινού των Μαδεμίων», όπως υπογράφουν, γίνονται πέντε.

Το καλοκαίρι του 1823, όταν τα πράγματα ηρέμησαν, «οι κοτζαμπάσηδες» των 12 «κωμών» των Μαντεμοχωρίων αποδέχθηκαν⁽⁵⁾ τις φορολογικές τους υποχρεώσεις των ετών 1819-1822 και η σκλαβιά συνεχίστηκε.

Σήμερα, 200 χρόνια μετά τα γεγονότα του 1821, τα μεταλλεία, με το όνομα *Μεταλλεία Κασσάνδρας*⁽⁶⁾, συνεχίζουν τη λειτουργία τους με χιλιάδες εργαζόμενους στα εργοστάσια, στα εργοτάξια, στα συνεργεία, στις διαφορες λειτουργίες και κυρίως στις στοές του Στρατωνίου, της Στρατονίκης, και της Ολυμπιάδος, απ' όπου εξορύσσονται εκατοντάδες χιλιάδες (εικ. 2) τόνοι μεταλλεύματος που αποφέρουν πλούτο στην περιοχή και στην εθνική οικονομία.

Σύντομο ιστορικό των 130 τελευταίων χρόνων

Το 1893 παραχωρούνται τα μεταλλευτικά δικαιώματα της περιοχής από την οθωμανική αυτοκρατορία σε Γαλλο-Οθωμανική Α.Ε. η οποία είχε την έδρα της στο Παρίσι.

Το 1927 η εκμετάλλευση των μεταλλείων περιέρχεται στην Ανώνυμη Ελληνική Εταιρία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων (ΑΕΕΧΠ&Λ) και μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο η πλειοψηφία των μετοχών της Εταιρίας περιέρχεται στα χέρια του Μποδοσάκη Αθανασιάδη, περίοδος που σημειώνεται μεγάλη άνθηση στη λειτουργία και παραγωγικότητά τους.

Το 1970 επίκεντρο των μεταλλευτικών δραστηριοτή-

των είναι πλέον το Στρατώνι, όπου στην παραλία του η ΑΕΕΧΠ&Λ κατασκευάζει εργοστάσιο εμπλουτισμού (εικ. 1) και ξεκινάει η συστηματική και ποσοτική επεξεργασία μικτών θειούχων συμπυκνωμάτων σε μεγάλες ποσότητες.

Το 1972 αρχίζει η εκμετάλλευση του μεταλλείου της Ολυμπιάδος και τα προϊόντα εξόρυξης (μεικτά θειούχα με τρία συμπυκνώματα: μολύβδου-αργύρου, ψευδαργύρου και χρυσού), μεταφέρονται για επεξεργασία στο εργοστάσιο-πλυντήριο στο Στρατώνι ως το 1976, οπότε χτίζεται στην Ολυμπιάδα νέο εργοστάσιο εμπλουτισμού και τα προϊόντα έρχονται επεξεργασμένα και φορτώνονται στα πλοία για τις διεθνείς αγορές από το λιμάνι του Στρατωνίου.

Το 1995 τα δικαιώματα εκμετάλλευσης των μεταλλείων περιέρχονται στην TVX Hellas, θυγατρική της канаδικής TVX Gold.

Εικ. 2. Εργασίες εξόρυξης σε στοά των Μεταλλίων Κασσάνδρας

Το 2005 περνούν τα μεταλλευτικά δικαιώματα και το σύνολο των εγκαταστάσεων των μεταλλείων Κασσάνδρας στην εταιρία Ελληνικός Χρυσός Α.Ε., θυγατρική της Eldorado Gold, η οποία προετοιμάζει μια νέα πολύ μεγάλη επένδυση-δραστηριότητα στις Σκουριές, (τοπωνύμιο Μεγ. Παναγίας), για την εξόρυξη μεταλλευμάτων που περιέ-

χουν και χρυσό.

Σημείωση της τελευταίας στιγμής: Σήμερα, και ενώ γράφονταν οι τελευταίες λέξεις του παρόντος πονήματος, όλα τα ΜΜΕ μετέδωσαν την είδηση ότι υπεγράφη συμφωνία μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Ελληνικός χρυσός Α.Ε. για έναρξη μεταλλευτικών εργασιών στην περιοχή Σκουριές, με επένδυση πολλών εκατομμυρίων ευρώ Έτσι αρχίζει μια νέα περίοδος στην μακρόχρονη ιστορία των Μεταλλείων Κασσάνδρας. Ευχόμεθα να αποβεί «επ' αγαθώ» του τόπου, των ανθρών του και της Πατρίδας μας.

1. Ι.Α. Παπάγγελος, «Το κοινόν του Μαδεμίου», *Πρακτικά του Συμποσίου: Η διαχρονική πορεία του κοινοτισμού στη Μακεδονία*, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 257.

2. ό.π. σ. 267. Ο Ι.Α. Παπάγγελος σημειώνει: «Όσο για τις πληροφορίες του Ούρκουαρτ θα πρέπει να τις αντιμετωπίσουμε με επιφυλακτικότητα».

3. ό.π. σ. 265. «Ερευνώντας το αρχείο της μονής Χελανδαρίου είχα την τύχη να εντοπίσω και δύο επιτολές προερχόμενες από τα Μαδεμοχώρια» τις οποίες και παραθέτω. Στο τέλος των επιστολών, (έτους 1820), οι αποστέλλοντες υπογράφουν ως προερχόμενοι «Εκ του κοινού του Μαδεμίου».

4. ό.π. σ. 267

5. ό.π. σ. 268

6. Η ονομασία Μεταλλεία Κασσάνδρας εμφανίζεται για πρώτη φορά το 1893, λόγω του γεωγραφικού προσδιορισμού που είχε δοθεί τότε, στη χερσόνησο της Χαλκιδικής, ως **Καζάς** (Υποδιοίκηση) **της Κασσάνδρας**. Σήμερα συνεχίζεται να χρησιμοποιείται η ίδια ονομασία Μεταλλεία Κασσάνδρας, παρότι τα μεταλλεία δεν βρίσκονται στη χερσόνησο της Κασσάνδρας, αλλά στα ΒΑ του Νομού Χαλκιδικής, ίσως για λόγους ιστορικούς ή εμπορικούς ή ό,τι άλλο.

ΚΩΜΟΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ

(Τοπογραφία, σύντομο ιστορικό, αξιοθέατα)

Στην παρουσία μας αυτή καταγράφουμε χωριά και κωμοπόλεις του Δήμου Αριστοτέλη, στην περιοχή των οποίων είναι αφιερωμένο το παρόν τεύχος.

Παρουσιάζονται εδώ, πολύ συνοπτικά, ιστορικά στοιχεία από χωριά που απαρτίζουν τον δήμο Αριστοτέλη.* Σημειώνεται ότι δεν περιλαμβάνονται οι κωμοπόλεις Αρναία, Ιερισσός, Μεγ. Παναγία, ως έδρες τ. Δήμων και τα χωριά Αμμουλιανή, Ουρανούπολη, Ολυμπιάδα, Πυργαδίκια και Στρατονίκη για τα οποία δημοσιεύονται σε άλλες σελίδες ειδικές μονογραφίες:

Βαρβάρα

Ένα δάσος με έκταση που ξεπερνά τα 90.000 στρέμματα, μοιάζει να κλείνει στην καταπράσινη, απέραντη αγκαλιά του το τυχερό αυτό χωριό. Το όνομά του είναι Βαρβάρα και το χρωστάει στην πολιούχο Αγία Βαρβάρα προς τιμήν της οποίας κτίστηκε το 1875 η κεντρική εκκλησία, ή -σύμφωνα με τον τοπικό μύθο- σε μια παλιά βασίλισσα της περιοχής.

Ακροβατώντας στα 550 μ. ύψος, ανάμεσα στα υψώματα Δρεβενίκο και Σουγκλιάνι, ο οικισμός έχει ζωντανές γειτονιές με στενά καλντερίμια, άφθονα νερά, βρύσες. Προσφέρει εξαιρετική θέα πέρα από τον Στρυμονικό και τη Βόλβη. Ο τόπος αυτός φαίνεται να κατοικείται από τον 14 μ.Χ. αιώνα.

Σε έγγραφο του ιεροδίκη **Σιδηροκαυσίων** βρέθηκαν τα πρώτα στοιχεία, ενώ τούρκικο φερμάνι του 1762 περιλαμβάνει στην ομοσπονδία των Μαντεμοχωριών και το χωριό Βαρβάρα. Το 1821, ακολουθώντας την κοινή μοίρα των Χαλκιδικιώτικων χωριών, πυρπολήθηκε από τους Τούρκους. Συμμετείχε ενεργά στον Μακεδονικό Αγώνα με επικεφαλής τον Βαρβαριώτη οπλαρχηγό **Αθανάσιο Μινόπουλο**.

Σήμερα η Βαρβάρα έχει περισσότερους από 545 κατοίκους, οι οποίοι ασχολούνται με την κτηνοτροφία και την υλοτομία. Ο τοπικός γυναικείος συνεταιρισμός παράγει νόστιμα γλυκά του κουταλιού και τραχανά.

Το χωριό πανηγυρίζει στις 4 Δεκεμβρίου στη γιορτή

της Αγίας Βαρβάρας, μέσα στο ασύγκριτο ορεινό χειμωνιάτικο τοπίο. Μεγάλο πανηγύρι γίνεται του Αγίου Γεωργίου (δεύτερη ημέρα του Πάσχα) και διαρκεί 3 ημέρες.

Η Βαρβάρα απέχει 20 χιλιόμετρα από την Αρναία, προς τα βορειοανατολικά. Έχει γίνει γνωστή στην περιοχή και για τους δύο καταρράκτες της που βρίσκονται μέσα στο δάσος του χωριού, προς τη μεριά της Ολυμπιάδας.

Γομάτι

Επάνω στον κεντρικό οδικό άξονα που ενώνει την Αρναία με την Ιερισσό και σε απόσταση 20 χλμ. από τη Μεγάλη Παναγία βρίσκεται το Γομάτι, ένας όμορφος οικισμός που αξίζει την προσοχή σας. Από εδώ έχετε την ευκαιρία να προσεγγίσετε υπέροχες παραλίες όπως το Δεβελίκι, το Καστρί, τον Πύργο, τη Χιλιαδού, αλλά και πολλές κρυφές κοντά στο ακρωτήριο Αρκούδα, όπως το Πεταλίδι. Ο πληθυσμός του χωριού είναι 523 κάτοικοι στην απογραφή 2011.

Σ' αυτή την περιοχή, σύμφωνα με την αρχαιολόγο Ιουλία Βοκοτοπούλου, τοποθετείται η αρχαία πόλη Άσσηρα των Χαλκιδέων. Σύμφωνα με γραπτές πηγές, έως τον 9ο αιώνα το Γομάτι, ή «χώρα του Γομάτου» αποτελούσε μέρος του Αγίου Ορους και ήταν η «Καθέδρα των Γερόντων» του Αγίου Ορους, με τη μονή της Παναγίας του Γομάτου. Μεγάλο τμήμα του ανήκε στα μοναστήρια Μεγίστης Λαύρας, Ιβήρων, Διονυσίου και Ξηροποτάμου.

Σύμφωνα με μία εκδοχή, ο στρατηγός της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας Γόρματος (ή Γόματος), είχε στη δικαιοδοσία του περιοχή της Λήμνου, όπου υπήρχε το χωριό με το όνομα «Γομάτου» και αργότερα «Γομάτι». Λόγω των πειρατικών επιδρομών αρκετοί από τους κατοίκους έφυγαν από τη Λήμνο για να γλιτώσουν. Κάποιοι από αυτούς κατέφυγαν στη Λέσβο, ενώ άλλοι στη βόρεια Χαλκιδική, όπου σε μία δασώδη και δυσπρόσιτη, αλλά ασφαλή από τους πειρατές, περιοχή στην πλαγιά του Κάκαβου, έκτισαν το Γομάτι. Το παλαιό Γομάτι ή

Βαρβάρα

*Ο Δήμος Αριστοτέλη, προέκυψε, σύμφωνα με το νόμο Καλλικράτης, από τη συνένωση τριών καποδιστριακών Δήμων : 1) Του Δήμου Αρναίας, 2) του Δήμου Μεγ. Παναγίας και 3) του Δήμου Σταγειρών-Ακάνθου. Έδρα του νέου Δήμου Αριστοτέλη είναι η Ιερισσός, με δήμαρχο σήμερα τον κ. Στέλιο Βαλλιάνο.

«χώρα του Γόματου», ερείπια του οποίου διασώζονται ως τις μέρες μας, βρίσκεται σε απόσταση 4 χλμ. από τον σημερινό οικισμό. Το προστάτευαν τρεις πύργοι: του Ορφανού, του Κουνούπη και της Δεβελικίας.

Το χωριό Γομάτου συνυπήρχε με τη μονή της Θεοτόκου του Γομάτου πριν από το 942. Στα ύστερα βυζαντινά χρόνια το χωριό Γομάτου ήταν ένα από τα μεγαλύτερα του Θέματος της Θεσσαλονίκης, σύμφωνα με τη μελέτη της καθηγήτριας του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ, Αγγελικής Λαΐου. Το 1.400 μ.Χ η μονή Γομάτου έγινε μετόχι της Μεγίστης Λαύρας. Σήμερα διασώζονται μόνο τα ερείπια του πύργου του Ορφανού. Εντός αυτού κτίστηκε η εκκλησία του Αγίου Αθανασίου του Αθωνίτη. Η καταστροφή του παλιού χωριού από τον σεισμό του 1932 ήταν η αιτία για τη μεταφορά του στη σημερινή τοποθεσία, μετόχι της μονής Μεγίστης Λαύρας που απαλλοτριώθηκε από το κράτος.

Από τα βυζαντινά χρόνια μέχρι σήμερα τα βασικά προϊόντα της αγροτικής οικονομίας του Γοματίου είναι τα σιτηρά, το λάδι, το κρασί, το μέλι και το τσίπουρο. Μεγάλο μέρος του ανδρικού πληθυσμού εργάζεται στα μεταλλεία Σιδηροκαυσίων-Μαντεμοχωρίων από την εποχή της Τουρκοκρατίας μέχρι σήμερα. Η μεγαλύτερη γιορτή-πανηγύρι στο Γομάτι γίνεται στις 15 Αυγούστου, στον κεντρικό ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου.

Νέα Ρόδα

Πολλοί χαρακτηρίζουν τα Νέα Ρόδα ως τον μεγαλύτερο οικισμό των προσφύγων που έφτασαν στη βόρεια Χαλκιδική μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. Το όνομά του δηλώνει και την καταγωγή των κατοίκων: τα Ρόδα της Προποντίδας. Περίπου 40 οικογένειες αποφάσισαν να εγκατασταθούν, μετά από πολλές περιπλανήσεις, στην θέση «Πρόβλακας» (που σημαίνει πριν από το αυλάκι, δηλαδή πριν από τη **Διώρυγα του Ξέρξη**) το καλοκαίρι του 1923. Σήμερα στο χωριό κατοικούν 1179 κάτοικοι.

Τα πρώτα εκείνα χρόνια στο στενότερο σημείο της χερσονήσου του Αθωνα οι κάτοικοι των Νέων Ρόδων ασχολήθηκαν κυρίως με τη γεωργία και την αλιεία. Στις μέρες μας χάρη στις υπέροχες παραλίες η περιοχή έχει αναπτυχθεί τουριστικά. Πάνω από 1.200 άνθρωποι μένουν εδώ όλο το χρόνο και, όπως είναι φυσικό, γίνονται πολύ περισσότεροι τους καλοκαιρινούς μήνες. Η μικρή απόσταση από την Ιερισσό (6 χλμ.) βοηθά στην τα-

χύτερη ανάπτυξη της περιοχής και οι τουριστικές υποδομές είναι άρτιες.

Μέχρι το 1912 ζούσαν ευτυχισμένοι, στα Ρόδα της Προποντίδας. Τότε ήρθαν στα πράγματα οι νεότουρκοι. Σε όλα τα ελληνικά Μικρασιατικά χωριά επικράτησε ο φόβος της σφαγής και της εξορίας, με τη γνωστή κατάληξη εκείνον τον μαύρο Αύγουστο του 1922. Οι Ροδιάτες έφυγαν άρον-άρον με δύο καΐκια για Μυτιλήνη, ενώ οι περισσότεροι πέρασαν στο διπλανό νησί Αλώνη και μετά στο νησί του Μαρμαρά, από όπου μετά από 20 μέρες τους παρέλαβε το πλοίο «Προποντίς» για να τους αποβιβάσει στο Καραμπουρνάκι Θεσσαλονίκης και να καταλήξουν στην Αγία Βαρβάρα της Τούμπας, απ' όπου οι περισσότεροι διασκορπίστηκαν σε μικρές ομάδες.

Η ομάδα της Μυτιλήνης έφτασε το 1923 για διερεύνηση στην περιοχή. Τελικά επέλεξε τη θέση «Πρόβλακας». Ευνόητα ονόμασε το νέο χωριό Νέα Ρόδα. Το χωριό άρχισε να προσελκύει περισσότερους πρόσφυγες. Ενας σημαντικός αριθμός έφτασε με ιδιόκτητα καΐκια από τα Σκοπιά (αλλιώς Σκουπιά, ή η Σκοπιά), που ήταν στο νησί Αλώνη, απέναντι και πολύ κοντά στα Ρόδα.

Οι κάτοικοι ήταν κυρίως θαλασσινοί και έμποροι. **Ως ευσεβείς,**

το πρώτο που πήραν μαζί τους ήταν η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας, που σήμερα είναι η προστάτιδα και το καύχημα των Νέων Ρόδων. Μια μεγάλη ομάδα Καππαδοκών έφτασε το 1926 στα Νέα Ρόδα και ο οικισμός πήρε την οριστική του μορφή. Το Ανταβάλ (η Ανταβαλίσ, ή Αντίβαλον) της περιφέρειας Νιγδης στην Καππαδοκία ήταν η Πατρίδα της ομάδας αυτής.

Νεοχώρι

Από μακριά το Νεοχώρι μοιάζει να πολιορκείται από την πυκνή βλάστηση! Μεγάλες δασικές εκτάσεις με καστανιές, οξυές και βελανιδιές δημιουργούν ένα μοναδικό σκηνικό, ενώ ο κεντρικός ασφαλτόδρομος στριφογυρίζει διατρέχοντας τον οικισμό από τη μια άκρη ως την άλλη. Ιδρύθηκε στα 1.500 περίπου και αναφέρεται ως ένα από τα **Μαντεμοχώρια**. Το όνομά του παραμένει ίδιο εδώ και αιώνες. Οι Τούρκοι το έλεγαν «Γενίκιοϊ» (Νέο Χωριό) και οι Σλάβοι «Νοβοσέλο» (επίσης Νέο Χωριό). Μέρος των κατοίκων του χωριού έλκει την καταγωγή του από περιοχές κοντά στο Βόλο και την Κατερίνη.

Το παλαιότερο στοιχείο για την ύπαρξη του Νεοχωρίου παραμένει ένα συμφωνητικό αγοραπωλησίας

Νεοχώρι

του 1640 που φυλάσσεται στη μονή Ιβήρων του Αγίου Ορους. Το Νεοχώρι έλαβε ενεργό μέρος στην επανάσταση του 1821 υπό τον Εμμ. Παππά και τον Τ. Καρατάσο. Η μεγαλύτερη και σημαντικότερη εκκλησία είναι του Αγίου Γεωργίου που δεσπόζει στο λόφο και διαθέτει «φιάλη» και εξωτερική εξέδρα για τις μεγάλες θρησκευτικές εκδηλώσεις. Το πιο γνωστό πανηγύρι οργανώνεται στη γιορτή του Προφήτη Ηλία. Στο ίδιο ακριβώς σημείο υπήρχε παλιός ναός του Αϊ-Λιά.

Μεγάλη γιορτή οργανώνεται και του Αγίου Αθανασίου από το 1820 μέχρι σήμερα!

Οι 753 μόνιμοι κατοικοί του Νεοχωρίου ασχολούνται με την υλοτομία, την κτηνοτροφία, τη γεωργία, ενώ αρκετοί εργάζονται στα μεταλλεία, Αξίζει να αναφέρουμε την πολύ επιτυχημένη καλλιέργεια των κόκκινων φασολιών (μπαρμπουνοφάσουλα) στην περιοχή.

Παλαιοχώρι

Βρίσκεται ανάμεσα στην Αρναία και το Νεοχώρι. Είναι ένα από τα ομορφότερα χωριά του Δήμου Αριστοτέλη και σημαντικός συγκοινωνιακός κόμβος. Οι οικιστικός ιστός διατηρεί ακόμα τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά του και απλώνεται γύρω από την πλατεία με τον αιωνόβιο πλάτανο, ενώ καταστήματα και καφενεία τριγύρω συνθέτουν την εικόνα του κέντρου ενός ζωντανού χωριού.

Κτισμένο στα 550 μ. και με τους κατοίκους να ξεπερνούν τους 1500, το Παλαιοχώρι αναζητά τις ρίζες του στο βάθος των αιώνων. Δεν είναι διόλου τυχαίο ότι σε κοντινή απόσταση βρίσκεται το **κάστρο Νέπωσι**, ενώ κατά καιρούς έχουν εντοπιστεί νομίσματα, αγγεία, όστρακα και έχουν βρεθεί ερείπια από οχυρώσεις και τάφοι στην ευρύτερη περιοχή.

Η ακριβής χρονολογία της ίδρυσης του Παλαιοχωρίου δεν είναι γνωστή. Στο κάστρο Νέπωσι βρέθηκε μια πλάκα που δηλώνει ότι ο οικισμός υπήρχε πριν από περίπου 1000 χρόνια. Σύμφωνα, μάλιστα, με κάποιες ενδείξεις, το Παλαιοχώρι ήταν μία από τις 32 πόλεις της Ολυθιακής Ομοσπονδίας που καταστράφηκε το 348 π.Χ. από τον Φίλιππο Β'. Μνημονεύεται και το ξακουστό «Καστέλι». Εικάζεται ότι πρόκειται για το μεγαλύτερο κάστρο στη Χαλκιδική το οποίο θα πρέπει να καταστράφηκε, για πρώτη φορά από τους Ούννους το 540 μ.Χ. Τη θέση του, ύστερα από δύο αιώνες, πήρε «ένα μεγάλο χωριό».

Στο Παλαιοχώρι ιδιαίτερης ιστορικής και θρησκευτικής σημασίας είναι ο ναός των Παμμεγίστων Ταξιαρχών με τις υπέροχες τοιχογραφίες και το άγαλμα του Οικουμενικού Πατριάρχη Ιωακείμ Γ' του Μεγαλοπρεπούς στον προαύλιο χώρο. Εκεί υπάρχει και η, κατά την

παράδοση, θαυματουργή εικόνα του Ταξιάρχη Μιχαήλ (16ος αι., κρητικομακεδονική τέχνη) και η εικόνα της Παναγίας της Γοργοεπηκόου (μοναδικό πιστό αντίγραφο της θαυματουργής εικόνας που υπάρχει εντοιχισμένη στη μονή Δοχειαρίου του Αγίου Ορους).

Ακολουθώντας το δρόμο που οδηγεί προς τη Μεγάλη Παναγιά, θα βρείτε αριστερά σας ένα από τα ομορφότερα μοναστικά αρχονταρίκια. Αυτό της Παναγίας "χαράς των θλιβομένων", στο προαύλιο του οποίου βρίσκεται ο ναός του Αγίου Αθανασίου του Αθωνίτη. Ο ναός πανηγυρίζει στις 5 Ιουλίου.

Σύμφωνα με τον λογοτέχνη και ερευνητή Γιάννη Αναπλιώτη, στο Παλαιοχώρι έζησε από τα 22 έως τα 44 χρόνια του ο ήρωας του έργου του Νίκου Καζαντζάκη, **Αλέξης Ζορμπάς**. Θα πρέπει, επίσης, να αναφέρουμε τη διαρκή ενασχόληση των γυναικών του Παλαιοχωρίου με τα **υφαντά**, η

τεχνοτροπία των οποίων μεταδίδεται από γενιά σε γενιά, καθώς και την προσπάθεια διατήρησης του τοπικού γλωσσικού ιδιώματος με σημαντικές επιρροές από την εποχή της Τουρκοκρατίας, αλλά και πολλές ρίζες από την αρχαία ελληνική και τη λατινική γλώσσα.

Κάστρο Νέπωσι, Παλαιοχώρι

Στάγειρα

Τα Στάγειρα βρίσκονται κτισμένα στους πρόποδες του Στρατονικού όρους (Στρεμπενίκος), με υψόμετρο περίπου 500 μ. Το χωριό είναι επάνω στον κεντρικό οδικό άξονα Θεσσαλονίκης-Ουρανούπολης, έχει περίπου 350 κατοίκους, και απέχει μόλις 8 χλμ. από τη θάλασσα. Το παλιό όνομά του ήταν Καζαντζή Μαχαλάς και ανήκε στο κοινό των Μαντεμοχωριών. Οι κάτοικοι εργάζονταν στα γειτονικά μεταλλεία κατά τους βυζαντινούς χρόνους κι αυτό συνεχίστηκε κατά την Τουρκοκρατία.

Από τα Στάγειρα καταγόταν ο Διδάσκαλος του Γένους Αθανάσιος Σταγειρίτης (1780 - 1840), μεγάλος πολέμιος του Αδαμάντιου Κοραή, και ο Δημήτριος Σταγειρίτης, αγωνιστής της επανάστασης του 1821 και πληρεξούσιος Μακεδονίας στην Γ' Εθνοσυνέλευση στην Επίδαυρο και στην Δ' στο Αργος. Ο αγωνιστής του 1821, Ελευθέριος Μιχαήλ, καταγόταν από τον εγκαταλελειμμένο σήμερα, γειτονικό οικισμό Χωρούδα. Να σημειώσουμε ότι ο μεγάλος Έλληνας φιλόσοφος **Αριστοτέλης** γεννήθηκε στα **Αρχαία Στάγειρα**, περίπου 8 χλμ. βορειοδυτικά, ιστορική συνέχεια των οποίων θεωρείται ο σημερινός οικισμός.

Στην είσοδο του χωριού θα δείτε το **άλσος του Αριστοτέλη** και αριστερά το λόφο του Αγίου Δημητρίου με το συγκρότημα των **Σιδηροκαυσίων** που κτίστηκε

στην πρώτη τουρκοκρατία. Τα Σιδηροκάυσια ήταν η έδρα του μεταλλείου και σημαντικό διοικητικό κέντρο της περιοχής, με δικό του νομισματοκοπείο. Υπάρχουν και άλλα ενδιαφέροντα μνημεία όπως πύργοι, δημόσια λουτρά και το κονάκι του Μαδέμ Αγά, από την εποχή των Σιδηροκαυσίων.

Μπαίνοντας στα Στάγειρα θα σας τραβήξει την προσοχή ο ναός της Γέννησης της Θεοτόκου, μεγάλης αρχαιολογικής σημασίας, που κτίστηκε το 1814 με την βοήθεια της μονής Χελανδαρίου του Αγίου Όρους και είναι ένας από τους ελάχιστους στην Ελλάδα σε σταυροειδή ρυθμό. Αξίζει να τον δείτε και εσωτερικά γι' αυτό ζητήστε από τον ιερέα να σας ανοίξει.

Ρωτήστε για την Παναγούδα, την παλιά εκκλησία στο επάνω μέρος του χωριού που έχει κτιστεί το 1903 μέσα σε βράχο, την επονομαζόμενη και Σπηλιώτισσα. Στο χώρο αυτό γίνεται το μεγάλο πανηγύρι του χωριού στις 8 Σεπτεμβρίου. Δίπλα της υπάρχει ένας από τους πύργους της εποχής των Σιδηροκαυσίων και στη συνοικία κοντά της πολλά σπίτια είναι κτισμένα πάνω σε παλαιότερα του 15ου και 16ου αιώνα.

Στανός

Ο Στανός που απέχει 8 χλμ. από την Αρναία, προς τα νότια, είναι ένα ξεχωριστό χωριό. Χαρακτηρίζεται από την περιποιημένη όψη του, το εξαιρετικό κλίμα (υψόμετρο 520 μ.), την υπέροχη φύση που το περιβάλλει, τον μεγάλο κάμπο στα δυτικά του και... τις χαρούμενες φωνές των παιδιών! Ρωτώντας ο επισκέπτης μαθαίνει ότι βρίσκεται στο δεύτερο χωριό της Ελλάδας με τις περισσότερες πολυτεκνες οικογένειες και αριθμεί σήμερα 927 κατοίκους και κοιτώντας τις ταμπέλες στον κεντρικό δρόμο καταλαβαίνει ότι οι περισσότεροι κάτοικοι ασχολούνται με οικοδομικές εργασίες. Ως άριστοι μάστορες δεν θα μπορούσαν να αφήσουν απεριποίητα τα σπιτικά τους!

Σύμφωνα με τις τοπικές ιστορικές πηγές και προφορικές μαρτυρίες, όσον αφορά την ονομασία του Στανού υπάρχουν πολλές εκδοχές. Μια είναι ότι πήρε το όνομά του από κάποιο στρατηγό του Μεγάλου Αλεξάνδρου, τον Στανό, ο οποίος πέρασε από το χωριό. Άλλη εκδοχή είναι ότι το όνομά του οφείλεται στο λατινικό επίθετο «Stanus-a-um» που σημαίνει περιοχή που συγκρατεί το νερό για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η τρίτη εκδοχή αφορά στην ονομασία κάποιου μετάλλου που υπήρχε σ' ένα παλιό μεταλλείο στην τοποθεσία «Χάλκωμα». Σύμφωνα με την τέταρτη εκδοχή, πήρε το όνομα του από τις στάνες των ζώων που διατηρούσαν σχεδόν όλες οι οικογένειες πλάι στις κατοικίες τους. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας ο Στανός ήταν ενσωματωμένος στην κοινότητα της Αρναίας. Το 1922 έγινε ξεχωριστή κοινότητα.

Ακόμα μια ιδιαιτερότητα του Στανού είναι η τοπική πολιούχος Αγία Χάιδω, η μνήμη της οποίας γιορτάζεται κάθε χρόνο την 1η Σεπτεμβρίου. Είναι νεομάρτυρας που γεννήθηκε και έζησε εδώ στα χρόνια της τουρκο-

κρατίας. Η εκκλησία της κτίστηκε τα τελευταία χρόνια προς τιμήν της, με πρωτοβουλία του εφημέριου Χαλκιά Νικολάου και τη συνδρομή των Στανιωτών.

Στρατώνι

«Οι κάβες της Γερακινής και το Στρατώνι...»

Ν. Καββαδίας, Φάτα Μοργκάνα

Το Στρατώνι είναι ένα παραθαλάσσιο χωριό κτισμένο στο μυχό του κόλπου της Ιερισσού, με περισσότερους από 1.200 κατοίκους (σύμφωνα με την απογραφή του 2011). Η ίδρυσή του ως οικισμού τοποθετείται στα τέλη του 19ου αιώνα και έχει άμεση σχέση με τη μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή. Τα πλούσια κοιτάσματα μεικτών θειούχων μεταλλευμάτων, γνωστά ήδη από την αρχαιότητα και τους βυζαντινούς χρόνους, αποτέλεσαν τη βασική πλουτοπαραγωγική πηγή του χωριού. Από τότε άρχισαν να συγκεντρώνονται στο Στρατώνι άνθρωποι από τις γύρω περιοχές, και από άλλα μέρη της Ελλάδας, για να δουλέψουν στα μεταλλεία. Ο πληθυσμός αυξήθηκε σημαντικά λόγω των προσφύγων που κατέφυγαν εδώ μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. Το 1922 ήρθαν από την Μπάλια της Μικράς Ασίας οικογένειες προσφύγων, όπου και εκεί υπήρχαν μεταλλεία. Το 1932 το χωριό υπέστη εκτεταμένες καταστροφές από το σεισμό που είχε επίκεντρο τον κόλπο της Ιερισσού. Στα αμέσως επόμενα χρόνια ανοικοδομήθηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου.

Η περιοχή κατοικούνταν από τα αρχαιότερα χρόνια και η μεταλλευτική δραστηριότητα στο Στρατώνι και στα γύρω χωριά ανάγεται στο 600 π.Χ., περίπου. Οι ανασκαφές του 1962 έδειξαν ότι το Στρατώνι κτίστηκε στη θέση της αρχαίας Στρατονίκης. Αυτή την πόλη αναφέρει και ο Πτολεμαίος Κλαύδιος, αλλά την τοποθετεί -λανθασμένα- στο Σιγγιτικό κόλπο.

ΠΗΓΗ: Ιστοσελίδα Δήμου Αριστοτέλη

Σημείωση Διοικητικού Συμβουλίου:

Η σπάνια αποικία Ιππόκαμπων στο Στρατώνι

Πριν από 12 χρόνια μια παρέα καταδυτών εντόπισε πλήθος ιππόκαμπων σε μια συγκεκριμένη μικρή θαλάσσια περιοχή, στο Στρατώνι Χαλκιδικής. Από τότε όσες φορές και αν καταδύθηκαν οι δύτες στο σημείο, οι μικροσκοπικοί αυτοί, ιδιαίτεροι θαλάσσιοι "δράκοι" ήταν εκεί, μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής. Το γεγονός ότι ο πληθυσμός των ιππόκαμπων του Στρατωνίου παραμένει σε μόνιμη βάση στη συγκεκριμένη θαλάσσια ζώνη, αποτελεί σύμφωνα με επιστήμονες, σπάνιο και μοναδικό φαινόμενο, όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

Σημειώνουμε επίσης ότι στο Στρατώνι εκτός των Πολιτιστικών συλλόγων που λειτουργούν με σημαντική δραστηριότητα όλο το χρόνο υπάρχει και Ναυτικός Αθλητικός Όμιλος. Πρόκειται δε να ιδρυθεί και Ιστοπλοϊκός Όμιλος.

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ "Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ"

ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ χωριό των σημερινών **Σταγείρων**, σε μια καταπληκτική τοποθεσία σε υψόμετρο περίπου 500 μ., δίπλα στα απομεινάρια του Μαχαλά, της πρωτεύουσας των **Μαντεμοχωρίων**, βρίσκεται το Άλσος του Αριστοτέλη. Είναι το μοναδικό θεματικό πάρκο της Χαλκιδικής. Αξίζει να το επισκεφθείτε για να δείτε τα ενδιαφέροντα όργανα και να χαρείτε την υπέροχη θέα προς τον κόλπο της Ιερισσού. Το άλσος προϋπήρχε και η υπέροχη τοποθεσία επιλέχθηκε το 1956 για να φιλοξενήσει το επιβλητικό άγαλμα του **Αριστοτέλη**, έργο του γλύπτη Νικόλα, ώστε να τιμηθεί ο μεγάλος φιλόσοφος ο οποίος γεννήθηκε στα **Αρχαία Στάγαιρα**.

Τα πρωτότυπα διαδραστικά όργανα που φιλοξενούνται στο χώρο του άλσους τοποθετήθηκαν το 2003 από τη Δημοτική Επιχείρηση Σταγείρων-Ακάνθου και σήμερα το διαχειρίζεται η Δημοτική Ανώνυμη Επιχείρηση του Δήμου Αριστοτέλη. Πρόκειται για πειραματικά όργανα που λειτουργούν βάσει των φυσικών νόμων οι οποίοι αναφέρονται στα συγγράμματα του Αριστοτέλη και ιδιαίτερα στο έργο του «Τα Φυσικά». Με αυτή την προσθήκη, το Άλσος του Αριστοτέλη έχει γίνει αγαπημένος προορισμός για όλους τους επισκέπτες και τα σχολεία, καθώς συνδυάζει με τρόπο μοναδικό την αναψυχή, την ψυχαγωγία και την εκπαίδευση. Στον ίδιο χώρο βρίσκεται και καφέ-εστιατόριο με εκπληκτική θέα στον κόλπο της Ιερισσού και στο Άγιον Όρος. Υπολογίζεται ότι μόνο τους καλοκαιρινούς μήνες δέχεται περισσότερους από 15.000 επισκέπτες. Στο χώρο του άλσους υπάρχει ο πύργος του Μαδέμ Αγά μαζί με το κονάκι του, που αποτελούσε και το διοικητικό κέντρο των μεταλλείων της περιοχής των **Σιδηροκαυσίων**. Λειτουργεί όλες τις μέρες της εβδομάδας. Τηλ. 23760 41327

ΤΑ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Πυξίδα: Είναι τοποθετημένη μπροστά από το άγαλμα του Αριστοτέλη και συμβολίζει το ότι η φιλοσοφία του έχει φθάσει σε όλα τα μέρη του κόσμου και είναι αφετηρία της σύγχρονης επιστημονικής σκέψης, παγκόσμια και κτήμα της ανθρωπότητας. Σ' αυτήν απεικονίζονται η κατεύθυνση και η απόσταση των πιο γνωστών πόλεων στον κόσμο σε σχέση με το άλσος.

Τηλεσκόπιο: Με τα σύγχρονα τηλεσκόπια που έχουν τοποθετηθεί στα κατάλληλα σημεία, ο επισκέπτης μπορεί να εστιάσει και να απολαύσει λεπτομέρειες της φανταστικής θέας του κόλπου της Ιερισσού και της Αθωνικής χερσονήσου.

Πρίσμα: Το λευκό φως του ήλιου πέφτει πάνω στο ειδικό πρίσμα και λόγω της διαφορετικής ταχύτητας μέσα στο γυαλί της κάθε επιμέρους ακτινοβολίας από τις οποίες συνίσταται, αναλύεται στο γνωστό μας φάσμα των «χρωμάτων της ίριδας», αφού κάθε ακτινοβολία διαφορετικού μήκους κύματος εξέρχεται με διαφορετική γωνία εκτροπής.

Ηλιακό ρολόι: Το μεγάλο, οριζόντιο, ηλιακό ρολόι δείχνει τον ακριβή χρόνο στο σημείο όπου βρίσκεστε. Το κα-

λοκαίρι υπάρχει διαφορά 1 ώρα και 25 λεπτών με την τρέχουσα ώρα, ενώ το χειμώνα η διαφορά είναι 25 λεπτά. Οι καμπύλες γραμμές πάνω στην πλάκα του ρολογιού είναι για να μπορεί να προσδιοριστεί ο μήνας που διανύουμε.

Φακός: Η πινακίδα δίπλα στον φακό μας πληροφορεί ότι κάθε φωτόνιο, δηλαδή κάθε στοιχειώδες ποσό φωτεινής ενέργειας, από μόνο του έχει ελάχιστη ενέργεια, όταν όμως όλα μαζί συγκεντρωθούν σ' ένα σημείο η ενέργεια αυτή γίνεται πολύ μεγάλη.

Πεντάφωνο: Αποτελείται από πέντε μεγάλα κομμάτια γρανίτη τα οποία έχουν υπολογιστεί έτσι ώστε με την κρούση να παράγουν το καθένα μια διαφορετική ηχητική συχνότητα, μια διαφορετική νότα. Οι πέντε νότες αντιστοιχούν στην αρχαία πεντατονική μουσική κλίμακα.

Οπτικοί Δίσκοι: Πειραματιζόμενοι με τους οπτικούς δίσκους θα διαπιστώσετε ότι όταν εικόνες περνούν με μεγάλη ταχύτητα μπροστά από το οπτικό μας πεδίο, το ανθρώπινο μάτι δεν τις αντιλαμβάνεται ως διαφορετικές, αλλά δημιουργεί ένα συνεχές οπτικό σύνολο, όπως όταν βλέπουμε μια ταινία. Αυτό συμβαίνει διότι η εντύπωση της εικόνας εξακολουθεί να διαρκεί ακόμα 1/16 περίπου του δευτερολέπτου πάνω στο οπτικό νεύρο, λόγω αδράνειας. Αυτή η ιδιότητα του ματιού ονομάζεται μετείκασμα. Ο κινηματογράφος στηρίζεται ουσιαστικά στην «αδυναμία» του ματιού να δει περισσότερες από 24 φωτογραφίες το δευτερόλεπτο.

Εκκρεμές: Στο εκκρεμές οι μεγάλοι θα θυμηθούν και οι μικρότεροι θα μάθουν ότι η ενέργεια στο σύστημα που ξεκινά την ταλάντωση μεταφέρεται λόγω σύζευξης στο επόμενο σύστημα, με αποτέλεσμα το πλάτος ταλάντωσης στο πρώτο να μειώνεται και στο επόμενο να αυξάνεται.

Υδροστρόβιλος: Στο διαφανές δοχείο με το υγρό μπορούμε να δημιουργήσουμε μια δίνη με την περιστροφή του μοχλού και να κατανοήσουμε τη δυναμική του φαινομένου, ή να το παραλληλίσουμε με την περιστροφική κίνηση του αέρα που δημιουργεί τον ανεμοστρόβιλο.

Σφαίρες αδράνειας: Παίζοντας με τις σφαίρες αδράνειας εντυπωσιαζόμαστε πάντα με το φαινόμενο της μεταφοράς της ορμής, όταν κατά την κρούση των σφαιρών διατηρείται η αρχική ορμή και μεταφέρεται διαδοχικά διαμέσου όλων των σφαιρών για να φτάσει κάθε φορά στην τελευταία.

Παραβολικά κάτοπτρα: Τα παραβολικά κάτοπτρα είναι τοποθετημένα σε ευθεία γραμμή, σε αρκετά μεγάλη απόσταση το ένα από το άλλο. Αν σταθούν δύο άτομα μπροστά σε κάθε ένα από αυτά μπορούν άνετα να συνομιλήσουν, ακόμα και αν μιλούν ψιθυριστά. Αυτό συμβαίνει διότι τα μεταφερόμενα μέσω του αέρα ηχητικά κύματα ανακλώνται στο παραβολικό κάτοπτρο και η ενέργειά τους συγκεντρώνεται στο κέντρο και ο ήχος καταλήγει ενισχυμένος στα αυτιά αυτών που παίρνουν μέρος στο πείραμα.

ΠΗΓΗ: ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΔΗΜΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ

Σχετικές φωτογραφίες: Σελίδα 27

ΑΜΜΟΥΛΙΑΝΗ... ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΤΕ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΑΣΤΕΡΓΙΟΥ
Φαρμακοποιός

Η Αμμουλιανή, είναι το μοναδικό νησί της Χαλκιδικής και της Κεντρικής Μακεδονίας που κατοικείται (569 κάτοικοι στην απογραφή του 2011). Βρίσκεται στην αγκαλιά του Σιγγιτικού κόλπου και δίπλα στη χερσόνησο του Αγίου Όρους. Έχει έκταση περίπου 4,5 τ.χλμ και απέχει μόλις δύο ναυτικά μίλια από την απέναντι ηπειρωτική ακτή, την Τρυπητή. Εκεί βρίσκεται και το λιμάνι απ' όπου οι επισκέπτες μεταφέρονται στο νησί με τα φερυ-μποוט μόλις σε 15 λεπτά. Το όνομα της Αμμουλιανής ίσως προήλθε από κάποιον Ρωμαίο άρχοντα της περιοχής ονόματι Αιμύλιου ή Αιμυλιανού (Γ. Σμυρνάκης, Άγιον Όρος). Υπήρχαν κάποτε και παλάτια χτισμένα προς την Β-ΒΑ πλευρά του σημερινού λιμανιού. Λόγω αυτών των κτισμάτων ο Πausanias στα "Αττικά" αναφέρει το νησί με την ονομασία Παλάτια ή Μεγάλα Παλάτια. Εκτός από τον οικισμό που βρίσκεται πάνω στο νησί μέρος γης που βρίσκεται στο ηπειρωτικό τμήμα της χερσονήσου απέναντι ακριβώς από το νησί, καθώς επίσης και το σύμπλεγμα των νησιών ΔΡΕΝΙΑ που βρίσκονται στη ΝΑ πλευρά του νησιού, ανήκουν στην Αμμουλιανή. Ως Κοινότητα αναγνωρίστηκε το 1931 και αποσπάστηκε από τον τότε Δήμο Ιερισσού. Σήμερα είναι Δημοτική Κοινότητα και διοικητικά ανήκει στο δήμο Αριστοτέλη.

Πριν το 1924 το νησί ήταν μετόχιο της Ι. Μονής Βατοπεδίου του Αγίου Όρους. Παραχωρήθηκε τότε στην κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου για την αποκατάσταση των προσφύγων. Η πρώτη έγγραφη μαρτυρία του νησιού συναντάται στο χρυσόβουλο του Ανδρόνικου Β' Παλαιολόγου, αυτοκράτορα του Βυζαντίου το 1292. Στην Αμμουλιανή εγκαταστάθηκαν νησιώτες που προέρχονταν κυρίως από τα δύο μεγάλα νησιά της θάλασσας της Προποντίδας, τον Μαρμαρά και την Αλώνι και αντίστοιχα από τα χωριά τους Γαλλιμή και Πασαλιμάνι (Μάιος 1925). Ακολούθησαν Σκουπιώτες, Μαρμαρινοί, Κουταλιανοί κ.α. Το 1928 το νησί αριθμούσε 513 άτομα.

Τα πρώτα χρόνια του εποικισμού στο νησί ήταν πολύ δύσκολα. Μέσω της Εθνικής Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων δόθηκαν εκτός από τα οικοπέδα, λίγα κτήματα και ζώα για την ανακούφιση των πρώτων αναγκών. Τα μοναστήρια έδωσαν τις πρώτες δουλειές στους πρόσφυγες και με τον καιρό οργανώθηκε υποτυπωδώς η αλι-

εία. Αν και ο όγκος των αλιευμάτων ήταν μεγάλος, δεν υπήρχαν οι δρόμοι συγκοινωνίας με τα μεγάλα κέντρα για να τα διαθέσουν. Το πάστωμα των ψαριών, μία τέχνη προγονική, δεν έτυχε της ανάλογης εμπορικής αξιοποίησης. Έτσι πολλές οικογένειες βλέποντας τα μεγάλα προβλήματα του τόπου αναγκάστηκαν να φύγουν από το νησί. Κάποια διέξοδος στο πρόβλημα της ανεργίας δόθηκε με την αναζήτηση εργασίας στο Στρατώνι Χαλκιδικής όπου υπήρχαν μεταλλεία και στο Άγιον Όρος.

Την περίοδο 1928-1935 η Αμμουλιανή οργανώνεται πλέον σαν κοινότητα. Λειτουργεί το πρώτο ταχυδρομείο. Γίνεται έργο για άντληση νερού και κατασκευάζεται η πρώτη δεξαμενή που τροφοδοτούσε τέσσερις βρύσες σε όλο το χωριό. Από κει οι κάτοικοι έπαιρναν νερό σε δοχεία. Το 1930 κατασκευάστηκαν τρεις αποβάθρες- δύο στο νησί και μία στην Τρυπητή

Αμμουλιανή

και οργανώνονται καθημερινά δρομολόγια Αμμουλιανή-Τρυπητή-Πύργος (σημερινή Ουρανούπολη)- Άγιον Όρος. Κατασκευάστηκε μύλος για το άλεσμα του σιταριού. Η υπάρχουσα λίμνη χρησιμοποιήθηκε προπολεμικά για την παραγωγή αλατιού και δόθηκε το όνομα Αλυκή. Το αλάτι ήταν απαραίτητο για την συντήρηση των τροφίμων και το πάστωμα των ψαριών. Στα χρόνια της Γερμανικής κατοχής το αλάτι χρησιμοποιήθηκε ως μέσο ανταλλαγής για την προμήθεια σιταριού. Η παροχή ιατρικής βοήθειας γινόταν αποκλειστικά από μερικές γυναίκες που είχαν πρακτικές γνώσεις ιατρικής. Το πρώτο καιρό του εποικισμού δίδασκαν στα παιδιά αφιλοκερδώς δάσκαλοι και δασκάλες που είχαν έρθει μαζί με τους ξεριζωμένους Έλληνες από την πατρίδα. Αργότερα ακολούθησε διορισμός δασκάλων από το κράτος. Η αλιεία με την ίδρυση "συνεταιρειών" άρχισε να οργανώνεται περισσότερο και να εξελίσσεται.

Τα χρόνια περνούσαν και μαζί με τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο ήρθε η Βούλγαρο-Γερμανική κατοχή. Τα χρόνια του εμφύλιου 1946-1949 ήταν ακόμα πιο δύσκολα. Δυστυχώς ο διχασμός έφτασε και στην Αμμουλιανή. Υπήρξε απομόνωση του νησιού και η πείνα εξαθλίωσε τους νησιώτες. Μετά το 1949 όταν τελείωσε ο εμφύλιος σπαραγμός, κάθε γωνιά της πατρίδας μας, έτσι και η Αμμουλιανή, προσπαθούσε να ανασυγκροτηθεί από τα χαλάσματά της (1950-1966). Η φτώχεια, η ανεργία και η ανέχεια

οδήγησαν το νησί σε μεγάλη κρίση. Πολλές οικογένειες έφυγαν μεταναστεύοντας στην Αμερική, την Ευρώπη και την Αυστραλία.

Η τέχνη του ψαρέματος εξελίσσεται και οι ψαράδες οργανώνονται. Τον Μάη του 1972 δημιουργείται ο πρώτος αλιευτικός συνεταιρισμός. Το εμπόριο των αλιευμάτων φέρνει στο νησί την ανάπτυξη της οικονομίας και δειλά στην αρχή έχουμε την ανοικοδόμηση των πρώτων τουριστικών καταλυμάτων. Όμως κύριος μοχλός ανάπτυξης για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των νησιωτών και την ώθηση του τουρισμού ήταν η ηλεκτροδότηση του νησιού το 1974 και η κατασκευή του οδικού δικτύου.

Έρχεται λοιπόν το πλήρωμα του χρόνου και μετά απ' όλες τις αντιξοότητες και τις κακουχίες που αντιμετώπισαν οι ξεριζωμένοι νησιώτες με κόπο και υπομονή, η ζωή τους αναβαθμίζεται και το νησί τους προοδεύει και αναπτύσσεται. Έργα υποδομής, όπως η πόντιση του υποθαλάσσιου αγωγού που εξασφάλισε την υδροδότηση του νησιού, η κατασκευή βιολογικού καθαρισμού και συστήματος αποχέτευσης, η κατασκευή του ιατρείου, η ασφαλτοστρώσεις των δρόμων, η βελτίωση των συγκοινωνιών, βοηθούν στην ολόενα και μεγαλύτερη τουριστική ανάπτυξη της Αμμουλιανής. Σήμερα το νησί διαθέτει παντοπωλεία, σούπερ μάρκετ, περίπτερο, αρτοποιεία, ιχθυοπωλείο, ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια, κάμπινγκ, ταβέρνες, εστιατόρια, καφετέριες και καφενεία, μπαρ, καταστήματα με είδη λαϊκής τέχνης και είδη δώρων, λούνα παρκ, ιατρείο και φαρμακείο, που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της τουριστικής κίνησης.

Ο Ι.Ν. Αγίου Νικολάου (έτος κατασκευής 1865) στον οποίο φιλοξενείται πιστό αντίγραφο της Παναγίας της Στυλαρινής, της Πάτρισσας από την Ι. Μεγάλη Μονή

Κουτλουμουσίου του Αγίου Όρους, η Λέσχη (1896) και το παλιό δημοτικό σχολείο (1907), όπου σήμερα στεγάζεται η Κοινότητα και το Λαογραφικό Μουσείο του νησιού, που βρίσκονται στην πλατεία, καθώς και ο αρσανάς στην παραλία, δεσπόζουν αγέρωχα στο χρόνο περιμένοντας τον επισκέπτη να τα θαυμάσει.

Από την άλλη οι μοναδικές δαντελωτές παραλίες με τα καθαρά γαλαζοπράσινα κρυστάλλινα νερά! Αλυκές, Καραγάτσια, Καλοπήγαδο, Άγιος Γεώργιος, Πόρτο Άγιο, Μεγάλης Άμμος, Φάκα, Τσάσκα καθεμία μοναδική και ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς!

Η μακρόχρονη ιστορία του νησιού, το απaráμιλλο φυσικό κάλλος, τα καθαρά κρυσταλλένια νερά και η φιλοξενία των νησιωτών έχουν οδηγήσει το νησί στην κορυφή! Σήμερα η Αμμουλιανή ανήκει στους top 10 δημοφιλείς προορισμούς της Ελλάδας και όχι άδικα έχει

χαρακτηριστεί "το διαμάντι της Χαλκιδικής" και "επίγειος παράδεισος"!

Το νησί διαθέτει Πολιτιστικό και Επιμορφωτικό Σύλλογο, Αναπτυξιακό Σύλλογο, Αλιευτικό Σύλλογο, Αθλητικό Σύλλογο και Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων Δημοτικού σχολείου και Νηπιαγωγείου Αμμουλιανής.

Βιβλιογραφία

- Αγώνες και αγωνίες για την

υδροδότηση της Αμμουλιανής, Η Οδύσσεια ενός προέδρου. Μάρκος Α. Συριανός, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη 2005.

- Η ιστορία της Αμμουλιανής, Μια ιστορική μελέτη με στοιχεία κοινωνικά και πολιτιστικά. Κων/νος Χατζηγιάννου, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΜΜΟΥΛΙΑΝΙΩΤΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Θεσσαλονίκη 1997.

- ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΣΤΥΛΑΡΙΝΗ ΚΑΙ Η ΑΕΙΠΟΤΕ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΤΥΛΑΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΠΡΟΙΚΟΝΝΗΣΟ. Σοφιανού Θ. Απόστολο, Αμμουλιανή 2019.

- www.eetaa.gr · [apografes · apografi_2011_defacto](http://apografes.apografi_2011_defacto)

- Είσημη ιστοσελίδα του νησιού www.visitammouliani.gr

Καραβάκια προς Αμμουλιανή και παραλίες

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ Δ.Σ. ΓΙΑ ΠΛΗΡΩΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Το Δ.Σ. του ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ παρακαλεί τα μέλη του Συλλόγου να φροντίσουν για την καταβολή της συνδρομής τους ετών 2020 και 2021 (όσοι οφείλουν), διότι είναι πλέον η μοναδική πηγή εσόδων του Παγχαλκιδικού Συλλόγου. Υπενθυμίζουμε ότι η συνδρομή 15 Ευρώ τον χρόνο μπορεί να καταβληθεί ηλεκτρονικά στον λογαριασμό της Τράπεζας Πειραιώς IBAN **GR 8001712330006233040032572** ή στον Ταμία και σε οποιοδήποτε άλλο μέλος του Δ.Σ. (με συνεννόηση) καθώς και στους παρακάτω συνεργάτες -εισπράκτορες

Ζηνοβία Πάχτα (τηλ. 6937313294) και **Ιπποκράτη Πάχτα** (τηλ.6947145119) για Θεσ/νίκη και Αρναία.

Νικόλαο Πιτσόρλα για Πολύγυρο και τα πέριξ (τηλ.6979816851)

Χρυσοβαλάντη Μπουλούση για την Κασσάνδρα τηλ.(6944989934)

Αθανάσιο Χατζηπαππά για τα Ν.Μουδανιά τηλ (τηλ.6976762043)

Σημειώνουμε ότι σύμφωνα με ρύθμιση που έκανε το Δ.Σ. με την καταβολή 30 ΕΥΡΩ των 2 τελευταίων ετών 2020 και 2021 καλύπτονται όλες οι συνδρομές των προηγούμενων ετών.

Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ΣΤΗ ΣΚΙΑ ΤΟΥ ΑΘΩΝΑ

ΙΩΣΗΦ ΛΕΜΟΝΙΑΔΗΣ

Θεολόγος - Ιστορικός

Η ιστορία της Αρχαίας Ουρανούπολης αρχίζει τον 4ο π.Χ. αι. και συγκεκριμένα γύρω στο 315 π.Χ., όταν ο Αλέξανδρος, γιος του Αντιπάτρου και αδερφός του βασιλέως της Μακεδονίας Κασσάνδρου, χτίζει στα ερείπια της αρχαίας Σάνης, μία νέα πόλη με το όνομα "Ουρανούπολη" ή "Ουρανίδων Πόλεως", δηλαδή η πόλη των ουρανών..

Η Ουρανούπολη είναι γνωστή για τον μεγαλοπρεπή βυζαντινό Πύργο, στην είσοδο του λιμανιού της, ο οποίος είναι από τους γνωστότερους στην Ελλάδα και σήμα κατατεθέν του χωριού. Ο περίφημος "Πύργος του Προσφορίου". Ο Πύργος πήρε την ονομασία του, από το ομώνυμο βατοπαϊδινό μετόχι "του Προσφορίου", το οποίο προστάτευε από ενδεχόμενες ληστρικές επιδρομές. Ο Πύργος έχει προσκολλημένο στην ανατολική του πλευρά έναν μικρό οχυρό περίβολο, τον επονομαζόμενο μπαρμπακά, καθώς και μία μικρή πετρόχτιστη εξωτερική αυλή η οποία οδηγεί σε ένα τριώροφο κτίριο, όπου στεγάζεται μικρός αρσανάς.

Ο Πύργος του Προσφορίου στην Ουρανούπολη

Κατά τον 9ο με 10ο αιώνα μ.Χ. στην περιοχή ιδρύεται η περίφημη Αγιορείτικη μονή Ζυγού. Με την ανασκαφική έρευνα διαπιστώθηκε ότι η μονή κτίστηκε σε θέση όπου προυπήρχαν εγκαταστάσεις από τον 4ο π.Χ. μέχρι τον 6ο μ.Χ. αιώνα. Πρόκειται για το αρχαιότερο γνωστό συγκρότημα μεσαιωνικών κτιρίων αυτής της μορφής στα Βαλκάνια. Η μονή Ζυγού είναι η μοναδική Αγιορείτικη Μονή έστω και με την μορφή αρχαιολογικού χώρου που μπορούν να επισκεφτούν και γυναίκες, αφού είναι έξω από τα όρια του Αγίου Όρους.

Η σημερινή Ουρανούπολη ιδρύθηκε λίγο μετά την Μικρασιατική καταστροφή του 1922. Οι πρώτοι κάτοικοι της ήταν πρόσφυγες, προερχόμενοι από τα νησιά της θάλασσας του Μαρμαρά στη Προποντίδα. Οι πρόσφυγες έφτασαν στον χώρο της σημερινής Ουρανούπολης τους πρώτους μήνες του 1923, αφού, είχαν περιπλανηθεί σε διάφορα μέρη της Ελλάδος. Σύμφωνα με την προφορική παράδοση οι πρώτοι κάτοικοι επέλεξαν να κατοικήσουν στον τόπο αυτόν, αφενός μεν επειδή ήταν φημισμένοι ναυτικοί και ο τόπος αυτός περιβαλλόταν από θάλασσα, και αφετέρου επειδή οι δαντελωτές ακτές, καθώς και η συνύπαρξη βουνών και θάλασσας, τους θύμιζαν τις παλιές τους πατρίδες. ..

Με την Ουρανούπολη συνδέθηκε ιδιαίτερα το ζεύγος Joice και Sudney Loch, δημοσιογράφοι και συγγραφείς που

ταξίδευαν σε διάφορες χώρες του κόσμου και προσέφεραν ανθρωπιστική βοήθεια. Η κ. Λοκ καταγόταν από την Αυστραλία και ο κ. Λοκ από την Σκωτία. Το 1928 ήρθαν στην Ουρανούπολη και εγκαταστάθηκαν στον Πύργο του Προσφορίου. Σύμφωνα με διηγήσεις κατοίκων της Ουρανούπολης το ζεύγος Λοκ προσέφερε σημαντική ανθρωπιστική βοήθεια στους πρόσφυγες ιδιαίτερα στην δύσκολη περίοδο του σεισμού του 1932. Η μεγάλη τους συμβολή επίσης ήταν στο θέμα των περιφημων υφαντών που κατασκευάζονταν στον Πύργο. Ο κ. Λοκ έκανε σχέδια με βάση

μοτίβα από τοιχογραφίες του Α. Όρους και περσικά χαλιά και η κ. Λοκ έδειξε στις γυναίκες πως βάζουν το μαλλί με φυσικά χρώματα. Μετά τον θάνατο του συζύγου της το 1954, η κ. Λοκ συνέχισε μόνη της το κοινωνικό της έργο μέχρι τον θάνατό της το 1982 σε ηλικία 95 ετών.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να κάνουμε και στον περίφημο Επιτάφιο της Ουρανούπο-

λης. Ένα πραγματικό κόσμημα τέχνης και αισθητικής, αποτελούμενο από χιλιάδες πέρλες, πούλιες και μικρά λουλούδια, που συνθέτουν ένα κομμογένημα, με θεματολογία παρμένη από βυζαντινά μοτίβα, ονομαστό σε όλη την Ελλάδα. Η διαδικασία της κατασκευής του είναι επίπονη και χρονοβόρα και ξεκινάει κάθε χρόνο μετά τις εορτές του Δωδεκαημέρου. Οι γυναίκες της Ουρανούπολης, με περισσή αγάπη, μεράκι και καλαισθησία, μοχθούν κάθε χρόνο, ώστε ο Επιτάφιος να είναι έτοιμος κάθε χρόνο λίγο πριν τη Μ. Παρασκευή, κατά την οποία θα γίνει η περιφορά του στους δρόμους του χωριού.

Στην ανάπτυξη της περιοχής συνέβαλε και η απόφαση του κράτους, το 1962, να δημιουργήσει το πρώτο μεγάλο ξενοδοχείο στην περιοχή. Το ΞΕΝΙΑ Ουρανούπολης. Αυτό βοήθησε στην ανάπτυξη του τουρισμού, λόγω και της γειτνίασης με το Άγιο Όρος, κι έτσι δειλά- δειλά, άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά ο θρησκευτικός τουρισμός, σε πιο οργανωμένη μορφή. Το χωριό άρχισε να παίρνει ζωή, αφού ολοένα και περισσότεροι κόσμος μάθαινε για την Ουρανούπολη και έρχονταν από όλη την Ελλάδα, αλλά κι από το εξωτερικό να την επισκεφτεί. Αυτό είχε ως άμεσο αποτέλεσμα να δημιουργηθούν ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, εστιατόρια και τουριστικά μαγαζιά και η Ουρανούπολη

συνέχεια στη σελίδα 45

ΠΥΡΓΑΔΙΚΙΑ

ΝΙΚΟΣ ΘΕΟΔ. ΒΑΛΑΣΑΚΗΣ
Μαθηματικός

Τα Πυργαδίκια είναι κτισμένα αμφιθεατρικά, με όμορφο πολεοδομικό σχέδιο στην πλαγιά ενός λόφου, με τα σπίτια στοιχισμένα σε σειρές να βλέπουν όλα τη θάλασσα και το γραφικό λιμάνι. Ανάμεσα στα σπίτια υπάρχουν αρκετά δέντρα και πράσινη βλάστηση, που με το μπλε της θάλασσας και το άσπρο των σπιτιών δημιουργούν έναν αξιοζήλευτο πίνακα ζωγραφικής. Η πανοραμική εικόνα του χωριού θυμίζει νησί. Η απόσταση του χωριού από την Θεσσαλονίκη είναι εκατό (100) χιλιόμετρα και βρίσκεται σε ακτή ανάμεσα στην χερσόνησο της Σιθωνίας και του Αγίου Όρους.

Οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με αλιεία, γεωργία και τον τουρισμό. Στο χωριό υπάρχουν ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια και πολλές ταβέρνες στην πλατεία του χωριού αλλά και στις κοντινές παραλίες, με φρέσκο ντόπιο ψάρι και όχι μόνο. Δεξιά και αριστερά του χωριού υπάρχουν όμορφες παραλίες με ολοκάθαρα, κρυστάλλινα

νερά. Η μεγαλύτερη είναι ο «κάμπος» που είναι οργανωμένη και χαρακτηρίζεται κάθε χρόνο με την μπλε σημαία. Κάθε καλοκαίρι ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος του χωριού διοργανώνει την γιορτή της σαρδέλας με γλέντι και παραδοσιακή μουσική στην πλατεία του χωριού.

Τα Πυργαδίκια ιδρύθηκαν το 1925 μετά από την Μικρασιατική καταστροφή από πρόσφυγες που έφτασαν εδώ από το χωριό Αφθόνη, που βρίσκεται στο νησί του Μαρμαρά στον Εύξεινο Πόντο. Τον Ιούνιο του 1915 οι Αφθονιάτες αναγκάζονται από τους Τούρκους σε εξορία στο εσωτερικό της Τουρκίας και συγκεκριμένα στην Απολλωνιάδα ένα χωριό δίπλα στην ομώνυμη λίμνη κοντά στην Προύσα. Τρία χρόνια έμειναν εκεί, έως το 1918. Τρία χρόνια δύσκολα, βασανιστικά, γεμάτα προβλήματα και κακουχίες. Το 1922 με τα γνωστά γεγονότα της Μικρασιατικής καταστροφής, εκδιώχθηκαν οριστικά από το χωριό τους και μεταφέρθηκαν με το αγγλικό ατμόπλοιο «ΠΟΛΑΝ» στην Θεσσαλονίκη. Το πλοίο ναυλώθηκε γι' αυτόν τον σκοπό από «Αδελφότητα Προικοννησίων Κωνσταντινούπολης». Στην Θεσσαλονίκη και συγκεκριμένα στην Τούμπα (γήπεδο ΠΑΟΚ) έμειναν δύο χρόνια σε σκηνές και παραπήγματα με πάρα πολλά προβλήματα. Φτώχεια, πείνα, άθλιες συνθήκες διαβίωσης, αρρώστιες

(τύφος, φυματίωση, ελονοσία) και πολλοί θάνατοι.

Το 1925 μεταφέρθηκαν στα Πυργαδίκια. Ο τόπος ήταν γνωστός με το όνομα Άγιος Δημήτριος, από το εκκλησάκι του Αγίου που υπήρχε εκεί από το 400-600 μ.Χ. και υπάρχει και σήμερα. Η έκταση ανήκε στην μονή Δοχειαρίου του Αγίου Όρους, που απαλλοτριώθηκε και δόθηκε στους πρόσφυγες για να κτίσουν τα σπίτια τους και να καλλιεργήσουν τα χωράφια τους. Στην ευρύτερη περιοχή υπήρχαν στην αρχαιότητα οι πόλεις Πίλωρος, και Άσσα ή Άσσηρα.

Το 904 μ.Χ. για να προφυλαχτούν οι κάτοικοι της περιοχής από τις επιθέσεις των πειρατών, κατασκεύασαν τείχη στο μέρος όπου είχαν κτισθεί τα Πυργαδίκια, ένα κάστρο μήκους χιλίων (1000) μέτρων, πλάτους 1,5 και ύψους 6 μέτρων. Δυστυχώς σήμερα υπάρχουν ελάχιστα χαλάσματα που απλά θυμίζουν την ύπαρξη του.

Το όνομα Πυργαδίκια μάλλον οφείλεται σε αυτό το κάστρο και προέρχεται από τη λέξη «Περιγαρδί-

κια» που σημαίνει γύρω από το κάστρο.

Ο πετρόκτιστος ναός της Παναγίας Καστρέλλας είναι το πιο σημαντικό αξιοθέατο των Πυργαδικίων. Η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας που έφεραν οι πρόσφυγες από την Αφθόνη είναι το σημαντικότερο ιστορικό και ιερό κειμήλιο του χωριού. Λέγεται ότι την εποχή της οικονομικής (726 μ.Χ.-843 μ.Χ.) που ξέσπασαν οι ταραχές κάποιος εικονολάτρης έριξε από τα τείχη (κάστρα) την εικόνα στην θάλασσα για να την σώσει. Στο γεγονός αυτό οφείλεται και το προσωνύμιο «Καστρέλλα». Τα κύματα έφεραν την εικόνα στις ακτές της Αφθόνης. Ένας ψαράς την βρήκε και την μετέφερε στο χωριό. Κτίστηκε ένα εκκλησάκι, για να φιλοξενήσει την εικόνα και γύρω του προστέθηκαν μερικά ακόμη κτίσματα που για μεγάλη χρονική περίοδο έμεναν μοναχοί, δηλαδή λειτούργησαν σαν μοναστήρι.

Η εκκλησία στα Πυργαδίκια κτίστηκε με πολλές δυσκολίες κυρίως οικονομικές γι' αυτό και χρειάστηκαν πολλά χρόνια για να ολοκληρωθεί. Οι ιερείς, καθώς και πολλοί κάτοικοι έχουν διηγηθεί κατά καιρούς ότι ήταν αυτόπτες μάρτυρες θαυμάτων της Παναγίας Καστρέλλας την ημέρα της γιορτής της, που είναι στις 8 Σεπτεμβρίου (Γενέσιο της Θεοτόκου).

Πυργαδίκια. Πανοραμική άποψη

ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗ

ΜΑΡΙΑ Γ. ΤΣΑΝΑΝΑ
Φιλολόγος

Η Στρατονίκη είναι ένα ορεινό χωριό του Δήμου Αριστοτέλη χτισμένο στους πρόποδες του Στρατονικού όρους («Στρεμπενίκου» στο τοπικό ιδίωμα), σε υψόμετρο 460 μ. Λόγω της θέσης της, συνδυάζει το πράσινο του βουνού και την εκπληκτική θέα της θάλασσας. Από το εξωκλήσι της Αγίας Παρασκευής, στο ψηλότερο σημείο του χωριού, μπορεί να αγναντέψει κάποιος τον κόλπο της Ιερισσού, τον αγέρωχο Άθωνα μέχρι και τη Σιθωνία. Απέχει 92 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη. Αποτελεί, κατά τους θερινούς μήνες, σταθμό αναψυχής των διερχόμενων τουριστών.

Η ιστορία του χωριού μακραίωνη και η ονοματοδοσία του ενδιαφέρουσα. Το όνομα του χωριού οφείλεται στην αδελφή του βασιλιά της Μακεδονίας Περδίκκα Β' (πέθανε το 413 π.Χ.), ο οποίος έκτισε την πόλη Στρατονίκη προς τιμήν της αδερφής του, Στρατονίκης. Η ιστορία του χωριού είναι, κυρίως, συνυφασμένη με τα μεταλλεία της περιοχής. Επί Τουρκοκρατίας η Στρατονίκη υπήρξε η πρωτεύουσα των Μαντεμοχωριών, 12 χωριών που αποτελούσαν το «Κοινόν του Μαδεμίου» και αυτοδιοικούσαν έχοντας, τυπικά, την επίβλεψη του Μαδέμ Αγά. Τότε το χωριό αναπτύχθηκε σε πολυπολιτισμική κοινότητα, καθώς συνέρρεαν, για να εργαστούν εκεί, Έλληνες, Εβραίοι, Τούρκοι, Αλβανοί και άλλοι Βαλκάνιοι. Έτσι εξηγείται και η ονομασία του χωριού Ίσβορος (<σερβ.

* * *

ιζνορ=πηγή), η οποία διατηρήθηκε μέχρι το 1924.

Ο πληθυσμός σήμερα είναι, περίπου, 700 κάτοικοι. Οι περισσότεροι μεταλλωρύχοι και λίγοι υλοτόμοι. Η εκκλησία του πολιούχου Αγίου Νικολάου και το Δημοτικό Σχολείο του χωριού αποτελούν δύο εντυπωσιακά ιστορικά κτίρια, που οικοδομήθηκαν το 1812 και 1913, αντίστοιχα. Στο πανηγύρι του Αγίου Νικολάου στις 6 Δεκεμβρίου οι Στρατονικιώτες τιμούν τον προστάτη τους και δοκιμάζουν την ζεστή φασολάδα και ρεβιθάδα, το «κουρμπάνι», όπως λέγεται και έχει καθιερωθεί να είναι τέτοιο, λόγω της νηστείας. Ωστόσο, αποζημιώνονται με κρεατοφαγία, καθώς στις 27 Δεκεμβρίου διοργανώνεται από τον Σύλλογο γυναικών Στρατονίκης η «Γιορτή του πατσά» όπου προσφέρεται ζεστός πατσάς, άφθονο κρασί και στήνεται γλέντι. Αξιομνημόνευτο είναι και το πανηγύρι του Αγίου Μητροφάνη, τοπικού Αγίου της Στρατονίκης στις 9 Ιουλίου. Στην ομώνυμη εκκλησία που θεμελίωσαν οι κάτοικοι το 1983, τιμάται η μνήμη του και μοιράζεται το «κουρμπάνι». Οι εκκλησίες του Αγίου Γεωργίου και της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, αλλά και τα ξωκλήσια του Αγίου Νικολάου «του βουνού», του Αγίου Φανουρίου, της Αγίας Παρασκευής, των Αγίων Αναργύρων και των Αρχαγγέλων φανερώνουν τη ζωντανή θρησκευτική παράδοση του χωριού.

ΤΟ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟ ΠΡΟΒΟΣΚΙΔΩΤΟ ΤΗΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ (ΕΝΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟ ΕΥΡΗΜΑ)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΡΑΣΤΕΡΓΙΟΣ

Ένα σπάνιο παλαιοντολογικό εύρημα βρέθηκε πρόσφατα στην Ιερισσό ανοίγοντας μια νέα σελίδα στην έρευνα της προϊστορικής εποχής της περιοχής, πολύ πριν την έλευση του ανθρώπου στην Ευρώπη.

Πρόκειται για ένα εύρημα το οποίο βρέθηκε τον Ιανουάριο του 2020 στην περιοχή του παλιού οικισμού της Ιερισσού και μας μεταφέρει εκατομμύρια χρόνια πίσω, δύο, τρία, τέσσερα, στην Πλειόκαινο Εποχή.

Αναφερόμαστε για τις κάτω γνάθους ενός γομφοθηρίου, δηλαδή ενός αρχέγονου Προβοσκιδωτού (Proboscidea), προγόνου των σημερινών ελεφάντων.

Ανακαλύφθηκε χάρη στην περιέργεια της οικογένειας του κου Νίκου Κατέχη, που μετοίκησε εδώ και κάποια χρόνια στη περιοχή μας. Ο κος Κατέχης παρέδωσε το εύρημα σε μέλος της ομάδας του Κυττάρου Ιερισσού, που αφού το μέτρησε και το φωτογράφησε, έστειλε τις φωτογραφίες

στην Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας & Σπηλαιολογίας Β. Ελλάδος.

Η Εφορεία βεβαίωσε τον προηγούμενο Ιανουάριο ότι πρόκειται για σημαντικό εύρημα που παραπέμπει σε προϊστορικό προβοσκιδωτό, τον Αναγκο, πρόγονο του σημερινού ελέφαντα. Είναι ένα Μαστόδοντο με χαρακτηριστική οδοντοστοιχία και συγκρινόμενο με το σημερινό ελέφαντα είναι πολύ χαμηλότερο, με πιο μικρά πόδια αλλά με μεγαλύτερο μήκος. Ήταν δασόβιο είδος, τρεφόμενο με φύλλα και καρπούς δέντρων γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το φυσικό τους περιβάλλον ήταν τα δάση, και η εποχή στην οποία ζούσαν τα ζώα αυτά, η Πλειόκαινος, προηγήθηκε της πρώτης εποχής των παγετώνων.

Η περιοχή της Ιερισσού κρύβει ακόμα στα σπλάχνα της χιλιάδες ευρήματα της προϊστορικής και της ιστορικής εποχής, που περιμένουν να μας εκπλήξουν!

ΜΕΡΕΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ ΚΑΙ ΠΕΝΤΖΙΚΗ ΣΤΟΝ ΑΘΩ

ΦΑΙΔΩΝ ΓΙΑΓΚΙΟΖΗΣ

Δημοσιογράφος

*Το ταξίδι στο Άγιον Όρος
είναι μια κίνηση στον χρόνο
ΠΑΤΗΡ ΕΥΔΟΚΙΜΟΣ*

ΌΤΑΝ τόφερνε η κουβέντα –όπως τότε στην «Μεσημβρινή»– μαζί με τον Κώστα Λαχά, μιλούσαμε «περί πάντων» με τον Νίκο Πεντζίκη που μας αφηγούνταν απίστευτα άγνωστα πράγματα για μας.

Όταν τον ρώτησα για το Νίκο Καζαντζάκη «πώς το έβλεπε το Άγιον Όρος», απάντησε ότι «ο Καζαντζάκης ποτέ δεν κατάλαβε το Άγιον Όρος». Ακόμη είπε: «Όταν έγινε ένα λογοτεχνικό συνέδριο στην Πάτρα στο βήμα ήταν ο Γιάννης Κακριδής κι εγώ από κάτω άκουγα. Σε μια στιγμή η συζήτηση –και πάλι για τον Καζαντζάκη– άναψε, και επειδή εγώ είχα τις γνωστές αντιρρήσεις μου για τον άνδρα, ο φίλος καθηγητής μου απάντησε: «Νίκο. Οφείλεις να παραδεχθείς ότι είσαι λίγο τρελλός...»

Κι εγώ του απάντησα... «Δεν είμαι, δεν είμαι».

Ο καθένας, και ο Καζαντζάκης και ο Πεντζίκης αγαπούσαν, νομίζω, το Άγιον Όρος με τον δικό τους τρόπο.

Ο Πεντζίκης ήταν «παθιασμένος» με τους μοναχούς, την σκέψη τους, τον τρόπο ζωής τους που του άρεσε μια και ο ίδιος ήταν ασκητικός. Μάλιστα στον νεότητά του που είχε φυματίωση και πήγε στον Άθω για αρκετό διάστημα και έγινε καλά, το αποδίδει σε «θαύμα».

Ο πρωτοποριακός από πλευράς τεχνικής και ύφους Ν.Γ. Πεντζίκης (1908-1993) αναζήτησε διέξοδο από τα μεταφυσικά προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου στο στέρεο έδαφος της ανατολικής Ορθοδοξίας, που τη συνδέει με την αρχαία ελληνική παράδοση. Στο Άγιον Όρος νιώθει το αρχαίο κάλλος σαν αποπνευμάτωση του φυσικού, διατεινόμενος ότι «ο Πλάτων και οι Νεοπλατωνικοί στέκουν στα θεμέλια της Χριστιανικής Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας», τονίζοντας με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο την αδιάρρηκτη συνέχεια της παράδοσης και τον ιερό ρόλο του Αθω, της κιβωτού του ορθόδοξου μοναχισμού, μέσα στους αιώνες.

Ο Νίκος Καζαντζάκης στις 11 Νοεμβρίου 1914 βρέθηκε στο Άγιον Όρος μαζί με τον Άγγελο Σικελιανό και τον Παναή Ιστράτη, σ' ένα ταξίδι προσκύνημα και πνευματική άσκηση που διήρκεσε σαράντα ημέρες.

Ο Καζαντζάκης ταξίδεψε όσο κανείς άλλο νεοέλληνας συγγραφέας. Στις αναμνήσεις του από το Άγιον Όρος νιώθουμε την εσωτερική πάλη του, την ηρωική προσπάθεια να κάνει «τη σάρκα πνεύμα». Ο ιδεαλισμός και ο πρωτόγονος μυστικισμός του τον σπρώχνουν στην τραγική αντίφαση να αγωνίζεται να ταυτιστεί με το θείο, να σώσει τον Θεό και να σωθεί μαζί του. Στις λιπόσαρκες μορφές «των πιο άγριων,

των πιο άγιων» ασκητών ψάχνει, έμπλεος πυρετικής αγωνίας, την υπέρτατη αλήθεια για το θεϊκό στοιχείο: «...Κοίταξα με απληστία την ψυχή τούτη που είχε εξαφανίσει το κορμί της, αυτό βάραινε τις φτερούγες της και δεν την άφηνε ν' ανέβει στον ουρανό. Ανήλεο, ανθρωποφάγο θηρίο η ψυχή που πιστεύει...» (Αναφορά στον Γκρέκο).

Στο Βατοπαιδινό κονάκι, χρόνια πολλά πίσω, ο αντιπρόσωπος του Μοναστηριού στις Κρυές, έχει πολλά να μου πει.

Ήταν τόσο πειστικός ο Γέρων Θεόφιλος που τον άκουγα ώρες ατελείωτες. Οι παλιοί Γέροντες ήσαν ήρεμοι, γαλήνιοι και δεν βιάζονταν.

... -Που λες, οι σημειώσεις που υπάρχουν στο Μοναστήρι, συμπίπτουν μ' αυτά που άκουσα κι εγώ από παλιότερους. Ναι πρέπει νάτανε το 1914.

Στην Βατοπαιδινή σκάλα στη θάλασσα, ο Καζαντζάκης και ο Ιστράτης βοηθούσαν στα διακονήματα των καλόγερων και των εργατών στην μεταφορά των φορτίων ξύλων για το Στρατώνι. Είχαν ένα μπλοκάκι και σαν καλοί γραμματιζούμενοι σημείωναν τα φορτία των μουλαριών που κατέβαιναν από το δάσος με «μπουντρέλια». Ομοίμορφους κορμούς ξύλων που οι μεταλλωρύχοι έφτιαχναν στηρίγματα στις στοές για το μέταλλευμα. Από την σκάλα «τα μπουντρέλια» τα φόρτωναν στο καΐκι κι αυτό πηγαينوερχόταν Βατοπαίδι-Στρατώνι-Βατοπαίδι.

Μια μέρα, λέει ο Θεόφιλος, με το καΐκι έφτασε από το Στρατώνι ένα χωρατατζής, ψηλόσωμος άνδρας, χαρούμενος στην όψη κι έπιασε φιλία με τον Καζαντζάκη και τον Ιστράτη. Το όνομά του ήταν Αλέξης Ζορμπάς. Ο Κρητικός γραφιάς του λέει του Ζορμπά: «Εδώ είμαστε τελείως απληροφόρητοι. Αν μαθαίνεις νέα, λέγε μας, «τι γίνεται».

Οι Μέρρες κυλούσαν ήρεμα, οι δύο σημειωτές βοηθούσαν στη σκάλα τα φορτία με τα «μπουντρέλια» και τον άλλο καιρό διάβαζαν στη βιβλιοθήκη, έκαναν περιπάτους μέχρι την «Αθωνιάδα» και κρατούσαν σημειώσεις για όσα τους φαίνονταν αξιοπερίεργα.

Σ' ένα από τα τελευταία δρομολόγια ο Αλέξης Ζορμπάς, έφερε νέα απ' έξω που εντυπωσίασαν τους δύο φίλους:

«Ωστε έτσι;» για ξαναπέστα πάλι;

-Κυρ Νίκο, έμαθα ότι... εδώ πιο πάνω, στη Ρωσία, ένας... να δεις πως τον λένε... ένας Λένιν έκανε επανάσταση και μαζί με τους δικούς του θέλει να ρίξει τον Τσάρο.

Ο Καζαντζάκης μαζί με τον Ιστράτη, έφυγαν από το Βατοπαίδι και πήγαν στην Δάφνη. Στο Αγιορείτικο λιμάνι, «έπιανε» το ατμόπλοιο Θεσσαλονίκη-Δάφνη-Μυτιλήνη-Κωνσταντινούπολη. Επιβίβαστηκαν κι έφτασαν στην Πόλη. Απ' εκεί πήραν άλλο πλοίο που πήγαινε στην Οδησό. Η Ρωσία τώρα ήταν μπροστά τους.

Η ΚΑΛΗ (Μια τρυφερή ιστορία)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομ. Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

Ήταν κοντά στη δύση της ζωής του ο γέρο παππούς, που ζούσε με την οικογένειά του σε ένα πανέμορφο χωριό του Χολομώντα, όταν τον πληροφόρησαν ότι η νύφη του, η γυναίκα του γιου του, θα του χάριζε ένα καινούργιο εγγονάκι. Πίστευε ότι αυτό θα ήταν το τελευταίο εγγονάκι, που θα τον αξιωνε ο θεός να δει πριν κλείσει τα μάτια του. Με λαχτάρα το περίμενε ο γέρο παππούς και ευχαριστούσε τον Θεό για το δώρο που θα του προσέφερε.

Αναπάντεχα όμως ήρθε ένα σκληρό χτύπημα, που του ράγιζε την καρδιά. Ο γιος του, ο πατέρας από το αγέννητο το εγγονάκι, έφυγε ξαφνικά και βίαια από τη ζωή. Βαρύ το πένθος της οικογένειας, ανείπωτος ο πόνος για όλους και για τον γέρο παππού, που περίμενε με περισσότερη λαχτάρα τώρα τον ερχομό του νέου μέλους για να απαλύνει τον πόνο, αυτόν τον αβάσταχτο πόνο.

Και έφτασε η ώρα, που ήρθε στον κόσμο το πολυπόθητο εγγονάκι. Ήταν ένα χαριτωμένο κοριτσάκι, που ήρθε όντως σαν θείο δώρο, σαν ευλογία από τον ουρανό για τον γέρο παππού. Όταν το πήρε στην αγκαλιά του, ένιωσε να λιώνει από χαρά και από συγκίνηση. «Τι καλή που είναι. Τι καλή!» ψιθύριζαν τα χείλη του. Έβλεπε αχόρταγα το ροδαλό πρόσωπο του μωρού, τα μεταξένια του μαλλιά, τα γαλανά μάτια του και έλεγε και ξανάλεγε: «Πόσο καλή είναι. Πόσο καλή!» και γέμιζε βάλαμο η πικραμένη του ψυχή.

Μέρα με τη μέρα μεγάλωνε η εγγονούλα και μέρα με τη μέρα γινόταν πιο καλή για τον γέρο παππού. Όσο άρχιζε να ψιθυρίζει τις πρώτες της συλλαβές, όσο άπλωνε τα χεράκια της γύρω από το λαιμό του, όσο του χάριζε τα χαμόγελά της, τόσο βαθύτερες ρίζες άπλωνε μέσα στην καρδιά του η αγάπη για την τελευταία του εγγονούλα και δεν έπαυε ούτε στιγμή να μονολογεί: «Πόσο καλή. Πόσο καλή είναι η εγγονούλα μου. Πόσο καλή!»

Έφθασε τέλος η μέρα για να γίνει χριστιανή, για να βαφτιστεί η εγγονούλα. Βασιλεία ήταν το όνομα, που της δώσανε, το όνομα του πατέρα της, του Βασίλη, που τόσο πρόωρα, τόσο βίαια, τόσο άδικα είχε φύγει από τη ζωή, ενώ η Βασιλεία ήταν ακόμη στην κοιλιά της μητέρας της, όπως είπαμε. Χαρά διάχυτη υπήρχε παντού και ευχές

* * *

Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ΣΤΗ ΣΚΙΑ ΤΟΥ ΑΘΩΝΑ

συνέχεια από τη σελίδα 41

να πάρει σιγά σιγά τη σημερινή κοσμοπολίτικη μορφή της.

Η Ουρανούπολη παραμένει η πύλη εισόδου στο περιβόλι της Παναγίας, αφού είναι το τελευταίο κοσμικό κέντρο, πριν

ακούγονταν από συγγενείς και φίλους, που ήταν παρόντες στη βάφτιση. «Έλα, Βασιλεία, δώσε μου ένα φιλάκι», της έλεγε η μαμά της, «Έλα, Βασιλεία, να σε πάρουμε αγκαλίτσα», της έλεγαν τα τρία μεγαλύτερα αδελφάκια της. «Κοίτα, Βασιλεία» «Γεια σου, Βασιλεία», «Έλα σε μένα, Βασιλεία». Ηχούσε ο χώρος από το όνομα της νεοφώτιστης, ενώ αυτή χάριζε απλόχερα σε όλους τα χαμόγελά της, τις φωνούλες της και τα ναζάκια της!

«Πόσο καλή είναι. Πόσο καλή!» μονολογούσε καθισμένος ανάμεσα στους συγγενείς και φίλους ο γέρο παππούς και γέμιζε η ψυχή του αγάπη και τρυφερότητα απύθμενη. Όταν έφυγαν από το σπίτι οι συγγενείς και οι φίλοι, που παρέστησαν στη βάφτιση (η βάφτιση τότε γινόταν στο σπίτι του παιδιού), πήγε ο γέρο παππούς κοντά στην εγγονούλα του και άπλωσε τα χέρια του να την καλέσει στην αγκαλιά του, να τη χορτάσει μόνος πια. «Έλα να σε πάρω μια μεγάλη αγκαλιά, Βα...», είπε ο γέρο παππούς και μετά το Βα... κόπηκε η λαλιά του. Βρήκε τη λαλιά του ύστερα από αρκετή ώρα και συνέχισε επαναλαμβάνοντας δυνατά: «Έλα να σε πάρω μια μεγάλη αγκαλιά, Καλή μου!»

Δεν είχε μπορέσει να ονομάσει την καλή του εγγονούλα με το όνομα, που την βάφτισαν, το όνομα του γιου του και πατέρα της. Και δεν μπόρεσε ποτέ μέχρι το τέλος της ζωής του να την ονομάσει Βασιλεία. Την ονόμαζε πάντα «Καλή», πάντα «Καλή μου». Π' αυτόν ήταν η καλή, η καλή στην όψη, η καλή στις χάρες, η καλή, που του προσέφερε το τελευταίο κάλλος στη ζωή του. Ήταν η Καλή του.

Υ.Γ. Η ιστορία της Βασιλείας, της Καλής του γέρο παππού, είναι αληθινή. Μου την διηγήθηκε ο καρδιακός μου φίλος, ο γεν. αρχίατρος Χρήστος Παπαγιάννης, προσφέροντάς μου με τη διήγησή του αυτή, μια ανεκτίμητη ζεστασιά και τρυφερότητα, που την έχω θησαυρίσει στην ψυχή μου.

Την Βασιλεία, είχα την τύχη να τη γνωρίσω καλά από την εφηβική της ηλικία και να συνεχίσω την επικοινωνία μαζί της μέχρι σήμερα. Εξακολουθεί να είναι Καλή και να σκορπίζει καλοσύνη σε όλους γύρω της. Ο γέρο παππούς, που την κοιτάζει από ψηλά, σίγουρα νιώθει δικαιωμένος για το όνομα, που της χάρισε!

ο προσκνητής αφήσει τον σύγχρονο κόσμο και μεταφερθεί σε έναν κόσμο που φαίνεται σαν να έχει παγώσει στη Βυζαντινή εποχή, αναλλοίωτος και αμετάβλητος για αιώνες.

Απέχει 120 km από την Θεσσαλονίκη και σήμερα έχει περίπου 1000 κατοίκους.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΛΙΑΡΙΓΚΟΒΗ ΣΤΗΝ ΑΡΝΑΙΑ

συνέχεια από τη σελίδα 12

Η εφημερίδα **ΕΘΝΟΣ**, στην έντυπη αλλά και στην ηλεκτρονική της μορφή αφιερώνει εκτενή διθυραμβικά ρεπορτάζ, αποκαλώντας την: **‘Η Μεγάλη κυρία’, ‘Το χειμερινό στολίδι της βόρειας Ελλάδας’, ‘Η ωραία της Χαλκιδικής’** κ.ά.

Τα σοκάκια, τα αρχοντικά και τα καλντερίμια της, γίνονται σκηνικό για φωτογραφήσεις οίκων ραπτικής, γάμων, βαφτίσεων κ.ά. εκδηλώσεων. Η επισκεψιμότητα του οικισμού από ξένους και εγχώριους επισκέπτες τα τελευταία χρόνια αυξάνει εκθετικά. Οι νέοι της Αρναίας επενδύουν στο γεγονός και νέες επιχειρήσεις δημιουργούνται στον τόπο. Αυξάνει η κοινωνική υποδομή και ο εξοπλι-

σμός του οικισμού. Παραδοσιακοί ξενώνες και καταστήματα ιδρύονται. Στήνονται βιοτεχνίες που πρωτοπορούν και προβάλλουν με τα ΠΟΠ προϊόντα τους την Αρναία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Προϊόντα αρτοζαχαροπλαστικής και σφολιάτας Α/φών Λαλιώτη, Τυροκομικά προϊόντα Α/φών Καραγιάννη, Οινοποιία Κλαούντιας Παπαγιάννη, Μέλι και προϊόντα μελιού Γεωργάκα κ.ά.)

Φαίνεται ότι ‘οι καιροί’ κάνουν κύκλο. Σήμερα πανθομολογείται ότι η Αρναία αποτελεί ξεχωριστό στολίδι του δήμου «Αριστοτέλης», της Χαλκιδικής, της χώρας μας. Πνιγμένη στο πράσινο, με πλούσια παράδοση και ιστορία, με υποδομές κατάλληλες, και με περισσή ζωτάνια και κίνηση ατενίζει το μέλλον με αισιοδοξία. Ελπίζει και προσδοκά.

* * *

ΕΝΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΗΣ Μ. ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

συνέχεια από τη σελίδα 26

γιδίσια τρίχα για να τον προφυλάγει ακόμη και από τη βροχή.

Η αλεπού μέσα στο σκοτάδι και με τον ψαρά να μην κοιτάει καθόλου προς τα πίσω του, βρήκε τη χαρά της. Άρχισε να πετάει τα ψάρια από τις κάσες στο δρόμο και, όταν τις άδειασε, πήδηξε και αυτή ανάλαφρα στο δρόμο. Η αλεπού γύρισε προς τα πίσω τρώγοντας τα ψάρια που είχε πετάξει η ίδια, ενώ ο ψαράς συνέχισε να πηγαινέει προς τη Μεγάλη Παναγία υπολογίζοντας σε ένα καλό μεροκάματο.

Το γαϊδουράκι τώρα επιτάχυνε το βήμα του καθώς έφυγε από την πλάτη του το βάρος των ψαριών και ο ψαράς χαϊρόταν που θα έφθαναν πιο γρήγορα στο χωριό για να προλάβει και τους πιο βιαστικούς πελάτες του. Πριν ακόμη μπει για τα καλά στο χωριό, άρχισε να διαλαλεί τα ωραία και φρεσκοτάτα ψάρια του. Έφθασε στο χοροστάσι, που βρίσκεται στο κέντρο του χωριού, όπου οι γυναίκες τον περίμεναν ήδη με τα πιάτα στο χέρι για να αγοράσουν τα ψάρια του.

Με μεγάλη χαρά είδε το πλήθος των γυναικών και αμέσως έφυγε από πάνω του το άγχος για το πούλημα όλων των ψαριών του. Με το χιόνι που είχε ρίξει εκείνη την περίοδο, είχε πολλές ημέρες να φανεί ψαράς στο χωριό και έτσι με το πρώτο άκουσμα του ψαρά, έτρεξαν όλες σχεδόν για να αγοράσουν ψάρια.

Αμέσως ξεμούδιασαν τα χέρια του ψαρά από το κρύο και με γρήγορες κινήσεις πήγε να κατεβάσει τις κάσες με τα ψάρια. Προς μεγάλη του έκπληξη δεν βλέπει την αλεπού στο σαμάρι, αλλά κυρίως βλέπει τις κάσες άδειες από ψάρια.

Καμία γυναίκα δεν πίστεψε την ιστορία που διηγήθηκε ο ψαράς για την αλεπού και λίγο έλειψε να του πετάξουν τα πιάτα στο κεφάλι, για την μεγάλη τάλαιπωρία που υπέστησαν μέσα στο χιόνι. Αυτό το γεγονός είχε βέβαια και

στο μέλλον μεγάλες συνέπειες για τον ψαρά, διότι έκαναν πολλούς μήνες να ξαναρχίσουν να τον πιστεύουν στο χωριό, όταν διαλαλούσε τα ψάρια του. Έπαθε δηλαδή κάτι σχετικό με τον μύθο του Αισώπου για τον «ψεύτη βοσκό».

Ας έρθουμε τώρα στην περίπτωση της πονηρής αλεπούς. Η πολυπεινασμένη αλεπού, αφού έφαγε με λαίμαργια όλα τα ψάρια και μάλιστα με πολλή βιασύνη για να μην την πάρουν είδηση οι άλλες αλεπούδες, ένωσε μεγάλη δίψα. Με πρησμένη την κοιλιά της έτρεξε στο διπλανό ποταμάκι και έσκυψε να πει νερό από μια μικρή λιμνούλα που σχηματίζονταν στη ρίζα ενός γέρικου πλάτανου.

Εκείνη τη στιγμή περνούσε από εκεί ένας λύκος. Μόλις ο λύκος είδε την αλεπού πολύ χορτάτη ώστε μέσα στο καταχείμωνο να πίνει τόσο πολύ νερό, σκέφτηκε πονηρά πριν την φάει να πληροφορηθεί από αυτήν που βρήκε τόση πολλή τροφή ώστε να ωφεληθεί και ο ίδιος.

Η αλεπού σαν είδε ξαφνικά τόσο πολύ κοντά της τον λύκο, τρόμαξε και για μια στιγμή ξέγραψε και τη ζωή της, αλλά αμέσως συνήλθε όταν άκουσε τη φιλική δήθεν ερώτηση του λύκου, για το πού βρήκε τόσο πολύ φαγητό. Έπεισε το λύκο ότι τα ψάρια τα ψάρευε μόνη της από αυτήν τη μικρή λιμνούλα από όπου έπινε νερό. Επειδή όμως τα ψάρια βρίσκονται βαθιά στον πυθμένα της λιμνούλας, αναγκάστηκε να κολυμπήσει, αφού έδεσε πιο πριν μια βαριά πέτρα στο λαιμό της.

Πείσθηκε ο λύκος ότι ήταν συμφέρον του πρώτα να εφαρμόσει τη συμβουλή της αλεπούς, ώστε να ψαρέψει τα υπόλοιπα ψάρια της λιμνούλας και μετά να φάει και την αλεπού. Έτσι λοιπόν έδεσε με τη βοήθεια της αλεπούς μια μεγάλη πέτρα στο λαιμό του και βούτηξε στα παγωμένα νερά της λίμνης. Η πέτρα παρέσυρε τον ευκολόπιστο λύκο στον πυθμένα και μην μπορώντας να ανέβει στην επιφάνεια πνίγηκε. Έτσι, σώθηκε η αλεπού, που με την πονηριά της ήταν η μόνη που βγήκε κερδισμένη.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ Ε.Μ.Σ.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ 12-14 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2021

«Η Μακεδονία στην Επανάσταση του 1821.

Πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και ιστοριογραφικές διαστάσεις».

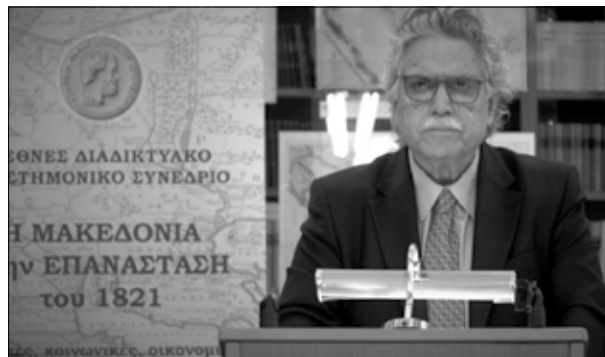
Ολοκληρώθηκαν οι Εργασίες του **Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου** που διοργάνωσε η **Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών** για την Επανάσταση του 1821 στη Μακεδονία.

Το Συνέδριο χαιρέτισαν ο Παναγιώτατος Μητροπολίτης κ. Άνθιμος δια του Εκπροσώπου του Πρωτοσύγκελου κ. Ιακώβου, ο Περιφερειάρχης Κεντρ. Μακεδονίας κ. Απ. Τζιτζικώστας, ο Δήμαρχος Θεσ/νίκης κ. Κων. Ζέρβας, ο Πρύτανης του ΑΠΘ κ. Νικ. Παπαϊωάννου, ο Πρύτανης του Παν/μίου Μακεδονίας κ. Στ. Κατρανίδης, ο Πρόεδρος Δ.Ε. του Διεθνούς Παν/μίου Ελλάδος κ. Αθ. Καΐσης, ενώ την έναρξη των Εργασιών κήρυξε ο Υφυπουργός Μακεδονίας-Θράκης κ. Στ. Καλαφάτης. Παράλληλες εκδηλώσεις του Συνεδρίου ήταν η εμφάνιση της χορωδίας των Σπουδαστών της Σ.Σ.Α.Σ. και των χορευτών του Λυκείου Ελληνίδων Θεσσαλονίκης.

Στον Απολογισμό των Εργασιών του Συνεδρίου, ο **Πρόεδρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών Δρ Βασίλειος Ν. Πάππας, τ. βουλευτής Χαλκιδικής**, ανέφερε μεταξύ άλλων:

«Στη διάρκεια του Συνεδρίου αναδείχθηκαν με επιστημονικό τρόπο, τόσο η σημασία της Επανάστασης στη Μακεδονία το 1821 και 1822 όσο και οι λεπτομέρειες, οι πρωταγωνιστές, ο διεθνής αντίκτυπος, αλλά και η σημασία της Εθνεγερσίας στον Μακεδονικό χώρο, πολλά εκ των οποίων αποτέλεσαν νέες κατακτήσεις της επιστημονικής έρευνας, που ήρθαν να συμπληρώσουν την υφιστάμενη γνώση. Ήταν το πρώτο και ως σήμερα το μόνο Διεθνές Ιστορικό Συνέδριο, που ασχολήθηκε διεξοδικά με την Ελληνική Επανάσταση του 1821, με ιδιαίτερη έμφαση στον αγώνα των Μακεδόνων, ενώ όλες οι ανακοινώσεις θα περιληφθούν σε ειδικό τόμο που θα κυκλοφορήσει σύντομα, προκειμένου, τόσο οι Έλληνες όσο και η Διεθνής Κοινή Γνώμη να ενημερωθούν έγκυρα για τα συγκλονιστικά γεγονότα της Παλιγγενεσίας στην ιερή Μακεδονική γη.

Πέραν αυτού, προαναγγέλλω την προετοιμασία **Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου για την προσφορά του Αγίου Όρους στην Ελληνική Επανάσταση του 1821**, σε συνεργασία με την Αγιορείτικη Εστία και τις ευλογίες της Ιεράς Κοινότητας του Αγίου Όρους, όπως και μια σειρά Ημερίδων και ομιλιών με ειδικές θεματικές στο πλαίσιο του Ανοικτού Πανεπιστημίου της

Εταιρείας μας, προκειμένου να τιμηθεί η πιο σημαντική στιγμή της νεότερης ιστορίας μας. Θα συνεχίσουμε με πίστη και ένταση να υπηρετούμε τις καταστατικές Αρχές της Ε.Μ.Σ., θα συνεχίσουμε να προβάλλουμε την ελληνικότητα της Μακεδονίας μας με πρωτοβουλίες πάντα επιστημονικές, που αναδεικνύουν το μεγαλείο της ιστορίας των Μακεδόνων από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας. Είναι κάτι που το χρωστάμε στους χιλιάδες Μακεδόνες αγωνιστές που πολέμησαν για τα δίκαια του ελληνισμού. Ιδιαίτερως όμως το οφείλουμε στις νέες γενιές των Ελλήνων που έχουν δικαίωμα να γνωρίζουν την ιστορία και το μεγαλείο των προγόνων τους. Σας εύχομαι υγεία και ο Θεός πάντα να ευλογεί το Γένος μας».

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Δ.Σ. της ΕΜΣ συμπεριέλαβε στους εισηγητές του Συνεδρίου τους συμπατριώτες μας Χαλκιδικιώτες κ.κ. **Νικ. Παπαοικονόμου**, ερευνητή με θέμα, «Χαλκιδικιώτες οπλαρχηγοί του 1821. Η οργάνωση του κινήματος του 1821 στη Χαλκιδική και οι τοπικοί επικεφαλής του» και **Κων. Χιούτη**, θεολόγο, καθηγητή Μ.Ε. με θέμα, «Πολεμικές διαδρομές των αγωνιστών της Χαλκιδικής στον επαναστατημένο χώρο (1821-1830)», που επάξια αντιπροσώπευσαν τη Χαλκιδική μας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγχαλκιδικού συγχαίρει την Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών για την σπουδαία αυτή εκδήλωση που πραγματοποίησε. Σημειώνει επίσης ότι οι Χαλκιδικιώτες ερευνητές που έλαβαν μέρος, Νίκος Παπαοικονόμου από τα Δουμπιά και Κων/νος Χιούτης από το Νεοχώρι είναι επίλεκτα μέλη τους Συλλόγου μας. Τους συγχαίρου-με θερμά.

ΛΟΓΩ ΠΛΗΘΩΡΑΣ ΥΛΗΣ

Τα άρθρα που λάβαμε και δεν δημοσιεύθηκαν στο παρόν τεύχος, κρατήθηκαν στο αρχείο του περιοδικού, προκειμένου να δημοσιευθούν σε επόμενα τεύχη.

ΕΝΑ “ΚΙΛΕΛΕΡ”, ΠΡΙΝ ΑΠ’ ΤΟ ΚΙΛΕΛΕΡ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΠΑΤΣΙΟΥΡΑΣ

συνταξιούχος δάσκαλος

Στην Ορμύλια δεν υπήρχαν τσιφλίκια.

Ο εύφορος κάμπος της όμως - από τα βυζαντινά ακόμα χρόνια - είχε περάσει ιδιοκτησιακά σε μοναστήρια του Αγίου Όρους, που, έξι (6) απ’ αυτά: Λαύρα, Ξηροποτάμου, Δοχειαρίου, Παντοκράτορα, Ζωγράφου και Βατοπέδι, είχαν εγκαταστήσει μετόχια τους στο χώρο, σε σημείο που, η Ορμύλια, να βρίσκεται ασφυκτικά πνιγμένη ανάμεσα στις μετοχιακές γαιοκτησίες.

Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης της Χαλκιδικής το 1821 τ’ Αγιορείτικα μετόχια στην Ορμύλια καταστράφηκαν. Και μπορεί, το 1822, με το φερμάνι της αμνηστίας, να επιστράφηκαν στα μοναστήρια του Αγίου Όρους τα μετόχια - που λίγο πρωτότερα είχαν δημευθεί - οι οικονομικές δυνατότητες των μοναστηριών όμως ήταν τόσο άθλιες, που όχι μόνο δεν επέτρεπαν την ανασυγκρότηση των μετοχιών κατά τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια, αλλά οδηγούσαν, κάποια απ’ αυτά, ακόμα και σε πωλήσεις μετοχιών [το μετόχι της μονής Ξηροποτάμου, καθώς και το γειτονικό Δοχειαρίτικο μετόχι στην Ορμύλια «πουλήθηκαν», στην πραγματικότητα παραχωρήθηκαν αναγκαστικά], για ν’ αντεπεξέλθουν τα μοναστήρια στις οικονομικές τους υποχρεώσεις.

Όταν όμως, την Κυριακή του Θωμά του 1830 - αποχώρησαν τα τουρκικά στρατεύματα από το Άγιο Όρος και η ζωή των μοναχών εκεί, άρχισε να βρίσκει τους παλιούς γνώριμους ρυθμούς, τ’ Αγιορείτικα μοναστήρια - όσα είχαν αναγκαστεί να παραχωρήσουν τα μετόχια τους - άρχισαν να διεκδικούν δικαστικά την επανάκτηση τους - την οποία και πέτυχαν - και όλα, άρχισαν και πάλι να τα αναδιοργανώνουν.

Από τα έξι (6) Αγιορείτικα μετόχια όμως, που καταλάμβαναν τον εύφορο κάμπο της Ορμύλιας, τα δυο (2) μονάχα: το Ζωγραφίτικο και το Βατοπεδινό - που βρίσκονταν στην ανατολική πλευρά του ποταμού - ξανάχτισαν τις κτιριακές εγκαταστάσεις τους και, σύμφωνα με την τοπική έκφραση, παρέμειναν «ανοιχτά». Ασκούσαν, δηλαδή, την οικονομική τους διαχείριση σαν αυτόνομες οικονομικές μονάδες, καλλιεργώντας οι ίδιοι - και με τους ίδιους προεπαναστατικούς

τρόπους - τις μεγαλοϊδιοκτησίες τους, με επικεφαλής το μοναχό-οικονόμο και το επιτελείο του (επιστάτες, διαχειριστές, κελάρηδες), διατηρώντας τον *ιδιόμορφο φεουδαρχικό χαρακτήρα* με τις συμβατικές (= συμφωνημένες) σχέσεις εργασίας, έχοντας στη δούλεψή τους έναν αρκετά σημαντικό αριθμό κολίγων και χωρικών [ζευγάδων, βοσκών, τριάρηδων κ. ά.]. Τα άλλα τέσσερα (4) μετόχια: το Λαυριώτικο, το Ξηροποταμινό, το Δοχειαρίτικο και το Παντοκρατορινό, που βρίσκονταν στη δυτική πλευρά του ποταμού, δεν ξανάχτισαν τα κτιριακά τους συγκροτήματα και δεν επανήλθαν στον προηγούμενο - τον προεπαναστατικό - τρόπο λειτουργίας τους. Παρέμειναν «κλειστά», όπως συνηθίστηκε να λέγεται και, οι μεγάλες γαιοκτησίες τους - χιλιάδες στρέμματα εύφορης γης - νοικιάζονταν σε ντόπιους καλλιεργητές.

Από τα δυο «ανοιχτά» μετόχια, το κοντινότερο στον οικισμό της Ορμύλιας, ήταν το Ζωγραφίτικο Μετόχι, αφιερωμένο στη μνήμη του Αγίου Βλασίου. Το κτιριακό του συγκρότημα, χτισμένο στις ανατολικές παρυφές του βουνού - που σ’ αυτό χρωστά το όνομά του - «Ζωγραφίτικο», βρίσκονταν πεντακόσια (500) περίπου μέτρα νοτιο-δυτικά από το εξωκλήσι των Αγίων Αποστόλων, δίπλα και ανατολικά από μια ελαφρά στροφή του σημερινού ασφαλτόδρομου που ενώνει την Ορμύλια με το Βατοπέδι, διατηρούσε εύφορες εκτάσεις στη γύρω του περιοχή και αποτελούσε σημαντική οικονομική μονάδα

Τα παρατημένα του κτίρια, μετά την απαλλοτρίωση των εκτάσεών του στα 1924, που ήταν ιδιαίτερα εμφανή - σχεδόν ανέπαφα - μέχρι και τη 10ετία 1930 - 1940, λιθολογήθηκαν, στη συνέχεια, εξαφανίστηκαν τα ίχνη τους και δεν υπάρχουν σήμερα. Έμεινε μόνο το τοπωνύμιο «Ζωγραφίτικο» για να θυμίζει την ύπαρξή του.

Καθώς όμως, η Μονή Ζωγράφου του Αγίου Όρους, στην οποία ανήκε, είναι Βουλγάρικο μοναστήρι, οι καλόγεροι-διαχειριστές του Ζωγραφίτικου Μετοχίου, που, φυσικά, ήταν Βούλγαροι, δεν απολάμβαναν ιδιαίτερης συμπάθειας από τον πληθυσμό της Ορμύλιας.

Ο γιατρός Γ. Λιβανίδης

Οι σχέσεις των μετοχιών με τους κατοίκους της Ορμύλιας σαν άτομα, αλλά και με την Κοινότητά τους σαν εκφραστή του συνόλου τους, δεν ήταν και ...οι ιδανικές.

Ήταν «στενές», με κάθε σημασία που μπορεί να πάρει η λέξη.

Με την Κοινότητα, σα θεσμικό εκφραστή του συνόλου – στο οποίο και τα μετόχια συμπεριλαμβάνονταν – αλλά και με τους διάφορους άλλους συλλογικούς φορείς της Ορμύλιας, καταβάλλονταν προσπάθεια να υπάρχουν «στενές» (= φιλικές) σχέσεις. Υπήρχαν όμως και σχέσεις «στενά» (= καθαρά) οικονομικές, κατά τις οποίες, ήταν φυσικό ν' ανακύπτουν, συχνά, συνεργασίες, αλλά και αντιθέσεις και διαφορές.

Αλλά, και με τους κατοίκους της Ορμύλιας σαν άτομα, οι σχέσεις ήταν «στενές»:

Για κάποιους λίγους, για τους τσορμπατζήδες-ενοικιαστές των «κλειστών» μετοχιών, οι σχέσεις που αναπτύσσονταν ήταν «στενές» (= επωφελείς, εγκάρδιες, φιλικές), βασισμένες στο αμοιβαίο συμφέρον [με τα μικροπροβλήματα τους, βέβαια].

Για κάποιους άλλους, λίγους και πάλι, αυτούς που πρόσφεραν εργασία σαν *κολίγοι* ή σαν *εργάτες με μισθό στ' «ανοιχτά»* μετόχια, οι σχέσεις ήταν κι αυτές «στενές» (= απόλυτα περιορισμένες, δύσκολες), ήταν σχέσεις υποταγής, γιατί, παρά το θρησκευτικό μανδύα με τον οποίο ήταν περιβεβλημένα τα μετόχια, δεν έπαψαν να είναι *φεουδαρχικά συγκροτήματα*, έστω και κάποιας παραλλαγμένης μορφής. Καθώς δε, ο *οικονόμος* καλόγερος με: τους *επιστάτες*, τους *διαχειριστές*, τους *κελάρηδες* - ρασοφόρους και κοσμικούς - ήταν εκείνοι που διαχειρίζονταν την όλη οικονομική εκμετάλλευση του μετοχιού, αυτοί ήταν που φάνταζαν, στα μάτια των χωρικών, ότι παίζουν το ρόλο του *φεουδάρχη-αφέντη*, γι' αυτό και συγκέντρωναν το «ταξικό μίσος» των χωρικών.

Για τους πιο πολλούς όμως – για τη μεγάλη μάζα των κατοίκων της Ορμύλιας – που έβλεπαν τις ιδιοκτησίες των Αγιορείτικων μοναστηριών – χιλιάδες στρέμματα γης – όχι μονάχα να συνεχίζουν να κυριαρχούν απόλυτα στο πεδινό, στο πιο εύφορο τμήμα

του κάμπου της Ορμύλιας, αλλά και ν' αυξάνονται, η κατάσταση αυτή – παρά τη θρησκοληψία της εποχής – δημιουργούσε μια ενδόμυχη αντιπάθεια, αποστροφή κι εχθρότητα, γιατί πίστευαν ότι, αν δεν υπήρχαν τα μετόχια των μοναστηριών, η εύφορη γη θα βρισκόταν στα δικά τους χέρια. Κι η σκέψη τους αυτή τους έσπρωχνε σε παραβατικές και παράνομες πράξεις: προστριβές και «*σκουντήματα*» για τα σύνορα των ιδιοκτησιών τους, «*ζαλώματα*» (= αυθαίρετες καταλήψεις) τμημάτων μοναστηριακής γης και, οι μακροχρόνιοι δικαστικοί αγώνες για κάποιο κομμάτι γης, ανάμεσα σε μεμονωμένα άτομα και στα μοναστήρια, ήταν σχεδόν καθημερινά φαινόμενα.

Με αφορμή μια τέτοια διένεξη για τα σύνορα των ιδιοκτησιών, εκδηλώθηκε στην Ορμύλια το 1902 ένας αγροτικός ξεσηκωμός, που έχει πολλά στοιχεία ομοιότητας μ' εκείνον που,

λίγα χρόνια αργότερα [Μάρτη 1910], ξέσπασε στο Κιλελέρ του Θεσσαλικού κάμπου. Ήταν, μπορούμε να πούμε, ένα «Κιλελέρ» πριν από το Κιλελέρ, που διαδραματίστηκε σε μια τουρκοκρατούμενη, ακόμα, περιοχή και σε μια εποχή που βρισκόταν σε έξαρση τα αντιβουλγαρικά αισθήματα του λαού. Γι' αυτό και, πέρ' από τον κοινωνικό του χαρακτήρα, είχε και έντονα τα σημάδια του εθνικισμού.

Είναι η εποχή που

ο βουλγαρικός εθνικισμός βρισκόταν σε έξαρση [εξέγερση των Βερχοβιστών στην Άνω Τσουμαγιά το Σεπτέμβρη του 1902], την ίδια στιγμή που, το επίσημο ελληνικό κράτος κρατούσε «*άψογη*» στάση κι απέφευγε και σκέψη ακόμα να κάνει για δράση στο χώρο της Μακεδονίας, αφήνοντας την πρωτοβουλία της προσπάθειας στα χέρια των «ιδιωτών» – των εθνικιστικών κύκλων, καλύτερα – οι οποίοι, προσπαθούσαν, αναμολχώντας τα αντιβουλγαρικά αισθήματα, να ξεσηκώσουν τις ελληνικές τοπικές κοινωνίες των διάφορων περιοχών της τουρκοκρατούμενης ακόμα Μακεδονίας ενάντια στους Βούλγαρους.

Ο αέρας του εθνικού παροξυσμού, δεν άργησε να φθάσει και στην Ορμύλια.

Ο πληθυσμός της Ορμύλιας, βέβαια, ήταν καθαρά ελληνικός. Οι ελάχιστες βουλγαρικής καταγωγής οικογένειες, που υπήρχαν στο χώρο της, προσπάθη-

Άνδρες από την Ορμύλια

σαν να εξαφανίσουν κάθε τι που δήλωνε την καταγωγή τους και υπερθεμάτιζαν σε «ελληνικότητα».

Υπήρχε όμως, κοντά της, το βουλγάρικο Ζωγραφίτικο Μετόχι.

Και, μέσα στο γενικό αντι-βουλγάρικο κλίμα και τον εθνικό παροξυσμό της εποχής, δόθηκε η δυνατότητα να διοχετευθεί το αντιβουλγαρικό μένος ενάντια στο Ζωγραφίτικο Μετόχι αλλά, ταυτόχρονα, και η ευκαιρία στους Ορμυλιώτες να διεκδικήσουν και ν' αποσπάσουν από το Μετόχι ορισμένες εκτάσεις που, μέχρι τότε, του ανήκαν.

Υπήρχαν τακτικά, βέβαια, διεκδικήσεις και διενέξεις για τα όρια των ιδιοκτησιών ανάμεσα στους κατοίκους και στα μετόχια των Αγιορείτικων Μοναστηριών που ήταν εγκατεστημένα στο χώρο της Ορμυλίας. Αυτή τη φορά όμως, ήταν κάτι διαφορετικό. Η διεκδίκηση ήταν αρκετά μεγάλη και ο τρόπος, με τον οποίο εκδηλώθηκε, ήταν μαζικός, ορμητικός και βίαιος.

Και να πως έγινε:

Το 1902, μερικοί κάτοικοι της Ορμυλίας ισχυρίστηκαν ότι βρήκαν κάποια «παλιά χειρόγραφα», από τα οποία προέκυπτε, δήθεν, ότι ένα μεγάλο μέρος των κτημάτων του Ζωγραφίτικου Μετοχίου στην περιοχή των Αγίων Αποστόλων, τους ανήκαν.

Έφεραν το ζήτημα στην Κοινότητα.

Η Κοινότητα τότε, «παίρνοντας την υπόθεση στα χέρια της», παρότρυνε τους κατοίκους να καταλάβουν την έκταση, να την καλλιεργούν ομαδικά και να μαζεύουν τον ελαιόκαρπο από τα ελαιόδεντρα που υπήρχαν στα κτήματα αυτά. Έτσι και έγινε.

Οι καλόγεροι, φυσικά, κατέφυγαν στα τουρκικά δικαστήρια και κατέβασαν «κομίσια» (= προσωρινά μέτρα).

Όταν όμως ο Τούρκος δικαστικός υπάλληλος, συνοδευόμενος από «τζαντερμάδες» (= χωροφύλακες), διέταξε να ξαναχτιστούν τα παλιά σύνορα – που τα είχαν εξαφανίσει οι χωρικοί – στην Ορμύλια έγινε γενικός ξεσηκωμός. Πήγαν, στον τόπο της διένεξης, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, έδιωξαν τους Τούρκους και χάλασαν τα νεόχτιστα σύνορα.

Όταν δε, ύστερ' από λίγο καιρό, ήρθε στον τόπο ο ίδιος ο «καϊμακάμης» (= έπαρχος) με πολλούς «τζαντερμάδες» για να «επιβάλουν την τάξη», έγινε ολόκληρη μάχη, με πυροβολισμούς και θύματα, στο γύρω από το Ζωγραφίτικο Μετόχι χώρο: Σκοτώθηκε ένας «κοροντζής» (= φύλακας) του Μετοχίου – σύμφωνα με την ντόπια παράδοση τον σκότωσε κάποιος Αυγέρος – ενώ, από τη μεριά των Ορμυλιωτών, τραυματίστηκε στην ωμοπλάτη, από πυροβολισμό, κι έμεινε για όλη τη μετέπειτα ζωή του κουλοχέρης - «κ'λόχειρους», στην ντοπιολαλιά – ο Γεώργιος Γαδουράς, τον οποίο, η Κοινότητα, για την προσφορά του στον αγώνα αυτόν, μα και για να μπορέσει να ζήσει, τον προσέ-

λαβε υπάλληλό της, κλητήρα.

Ας αφήσουμε όμως έναν αυτόπτη μάρτυρα των γεγονότων, τον Ορμυλιώτη Άγγελο Δ. Αγαπητό, που, παιδί τότε, πήρε κι αυτός μέρος σ' αυτά, να μας διηγηθεί τις λεπτομέρειες, μέσ' από ένα δημοσίευμά του με τίτλο: «Η αγροτική εξέγερση Ορμυλίας Χαλκιδικής (1902)», στο με αριθ. 4 και ημερομηνία 1η Μάρτη 1958 φύλλο της εφημερίδας «Η φωνή της υπαίθρου», που εκδίδονταν στην Αθήνα:

«...Θα εξιστορήσω μια εξέγερση, που έγινε στο χωριό μου Ορμύλια, που είδα κι έζησα 8 χρονών παιδί.

Το 1902, λίγοι Ορμυλιώτες βρήκαν μερικά παλιά χειρόγραφα από τα οποία έβγαине ότι τα χωράφια τους με τις ελιές τους τα είχαν πάρει οι καλόγεροι του αντίκρου της Ορμυλίας Ζωγραφίτικου Μετοχίου.

Οι χωρικοί έφεραν το ζήτημά τους στην Κοινότητα.

Η Κοινότητα πήρε την υπόθεση στα χέρια της και βοήθωσε τους χωριάτες να πηγαίνουν ομαδικά με παγανιές να μαζεύουν τον ελαιόκαρπο, να σπέρνουν τα χωράφια και να βόσκουν τα ζώα.

Ζάπωσαν έτσι μια έκταση πάνω από 1.000 στρέμματα πέρ' από το, πλησιέστερο στο Μετόχι, κτήμα ενός Μάλαμα.

Σ.Σ.: Πρόκειται για υπερβολή αφού, όλη η κτηματική περιουσία του Ζωγραφίτικου Μετοχίου, που απαλλοτριώθηκε και αποδόθηκε στους πρόσφυγες και στους ντόπιους ακτήμονες καλλιεργητές, ήταν 758,245 στρέμματα αγρών, φυτειών, μορεώνων και ελαιώνων και 961 ελαιόδεντρα.

Τι θα έκαναν οι καλόγεροι με τους αγροφύλακες τους μπροστά στο χωριό;

Απόειδαν πως θα μπορούσαν να τα βγάλουν πέρα, και κατέφυγαν στα Τούρκικα δικαστήρια. Κατέβασαν από τον Πολύγυρο «κομίσια»(προσωρινά)

Έτσι, μια μέρα, ο Τούρκος υπάλληλος με χωροφύλακες (τζαντερμάδες) πήγαν «επί τόπου» και, τα παλιά σύνορα, που είχαν ξεπατώσει οι χωριάτες, οι καλόγεροι με τους χτίστες, τα ξαναέχτιζαν.

Πήραν «χαμπάρι» στο χωριό τι γίνονταν, οπότε, το απόγεμα, άρχισαν να χτυπούν οι καμπάνες συναγερμού και οι χωριάτες, που ήξεραν γιατί, όλοι, μικροί, μεγάλοι, γυναίκες και παιδιά, από τα σπίτια, από τα χωράφια, από το σχολείο, πετάγοντας τα βιβλία τα μαθητούδια, άλλοι με την τσάπα, άλλοι με ξύλα στα χέρια, οι πιο πολλοί με το τσεκούρι στο ζωνάρι και λίγοι με παλιοντούφεκα, σαν μελίσσι χίμηξαν και τρέχοντας έφθασαν σ' ένα μέρος κοντά στα σύνορα. Σταμάτησαν για μια στιγμή, κρύφτηκαν οι άνδρες μεσ' στα σπαρτά και στα σαμιά (ιδιωματισμός, λεκτική παραφθορά του θαμιά = θαμνώδη φυτά), πέρασαν πίσω από τους Τούρκους οι ένοπλοι. Κι οδ' εκεί, ρίχτηκαν οι γυναίκες και τα παιδιά στον καλόγερο, τους αγροφύλακες και τους κτίστες (ήξεραν ότι οι Τούρκοι δεν πείραζαν

τις γυναίκες) και με φωνές και πετροβολητό πήγαιναν απάνω τους. Αλλά και οι Τούρκοι τις φοβέριζαν με τα τουφέκια, ρίχνοντας κι από καμιά στον αέρα. Πού να φοβηθούν όμως τα γυναικόπαιδα, δε μπορούσαν όμως να τους διώξουν, οπότε βγήκαν οι άνδρες φωνάζοντας κι αυτοί, και φοβερίζοντας. Οι Τούρκοι σάστισαν κι άρχισαν να κυνηγούν τους άνδρες, που έφευγαν πάλι. Ώσπου να γυρίσουν πίσω στη θέση τους όμως, τα γυναικόπαιδα κυνήγησαν τον καλόγερο και τους κτίστες και, στο μεταξύ αυτό, δεν άφησαν ούτε ένα πετραδάκι στα σύνορα, λες και φουρκάλησαν (= σκούπισαν) τον τόπο.

Έφυγαν οι Τούρκοι. Και ξανάρθαν. Μα πάλι τα ίδια.

Κι όταν, ύστερ' από ένα χρόνο, πήγε ο ίδιος ο καϊμακάμης (υποδιοικητής) με πολλούς χωροφύλακες, φυσικά για τον ίδιο σκοπό: να επιβάλει το Νόμο, ξανάρχισαν πάλι οι καμπάνες και ξαναμαζεύτηκε πάλι το χωριό. Όμως τώρα κάπως δυσκολότερα φαίνονταν τα πράγματα. Έμαθαν κιόλας οι Τούρκοι το στρατήγημά τους. Ωστόσο πάλι τα κατάφεραν. Την ώρα που μιλούσε ο καϊμακάμης με τον πρόεδρο και τους αξάδες (συμβούλους) σ' ένα γύρω από γυναικόπαιδα που φώναζαν, ακούστηκε μια τουφεκιά και φωνές: «φωτιά στο Μετόχι». Όλοι γύρισαν να δουν προς το Μετόχι, όπου γύρω απ' αυτό άναβαν φωτιές κι έβγαιναν καπνοί. Οι Τούρκοι είδαν και μερικούς χωριάτες να κρύβονται στο βουνό. Τι να 'καναν; Τράβηξαν όλοι για το Μετόχι και κυνηγούσαν τους άνδρες με τουφεκιές και κοντακίες, χτυπώντας όποιον απαντούσαν. Τότε τραυματίστηκε και ένας χωριάτης ο Γαδουράς (με διαμπερές στην ωμοπλάτη). Αλλά και τα γυναικόπαιδα έκαναν πάλι τη δουλειά τους μια χαρά. Τι είχε συμβεί: Οι χωριάτες άναψαν επίτηδες φωτιές γύρω στο Μετόχι σε άχυρα και καλαμιές κ. ά. για να ξεγελάσουν τους Τούρκους. Αυτό που έγινε κιόλας και την έπαθε τώρα κι ο καϊμακάμης...»

Οι καλόγεροι της Μονής Ζωγράφου όμως δεν τό 'βαλαν κάτω. Μεταχειρίστηκαν κάθε μέσο, θεμιτό και αθέμιτο, για να επανακτήσουν την περιοχή αυτή.

Ανάμεσα στις άλλες προσπάθειές τους συγκαταλέγεται και η απόπειρα δωροδοκίας μιας εξέχουσας προσωπικότητας της Ορμυλίας αυτής της εποχής, του γιατρού Γεωργίου Λιβανίδη.

Γόνος οικογένειας βουλγάρικης καταγωγής ο γιατρός - το πραγματικό όνομα της οικογένειάς του ήταν «Γιοβανίκος»- διασώζεται ακόμα και σήμερα στην αγροτική περιοχή της Ορμυλίας τοπωνύμιο «*στου Γιοβανίκου*», όπου, παλαιότερα, υπήρχαν κτήματα της οικογένειας του γιατρού - είναι από 'κείνες τις προσωπικότητες που επιβεβαιώνουν τον κανόνα ότι, βασικό στοιχείο της εθνικότητας δεν είναι η καταγωγή, μα η συνείδηση. Κι ο γιατρός είχε συνείδηση ελληνική. Αισθανόταν Έλληνας. Άλλαξε ακόμα και τ' όνομά του - από Γιοβανίκος σε Λιβανίδης - κι αγωνίστηκε, όσο

κανένας άλλος στην περιοχή, για την κύρια, αυτόν τον καιρό, υπόθεση του Ελληνισμού.

Οι καλόγεροι της Μονής Ζωγράφου, ποντάροντας στην καταγωγή της οικογένειας του γιατρού, θέλησαν να εξαγοράσουν την, ευνοϊκή γι' αυτούς, μεσολάβησή του.

Η λαογράφος Αγγελική Μεταλληνού - αντλώντας από την τοπική παράδοση - διέσωσε τα σχετικά με την προσπάθεια αυτή των Βούλγαρων καλόγερων της Μονής Ζωγράφου. Ας την παρακολουθήσουμε: «...Και όταν οι Βούλγαροι είδον την δυναμικότητα του ιατρού Λιβανίδου Γεωργίου κατά την διένεξιν των κατοίκων Ορμυλίας μετά των καλογήρων της Μονής Ζωγράφου εις το ζήτημα του Μετοχίου Ζωγράφου κειμένου απέναντι της Ορμυλίας, επιχείρησαν οι Βούλγαροι να δωροδοκήσουν τον ιατρόν αποστειλάντες την νύκτα εις την οικίαν του ιατρού Λιβανίδου δύο Βούλγαρους καλογήρους της Μονής Ζωγράφου ονομαζομένους Προχώρ και Νικάνωρ, οι οποίοι προσέφερον εξακοσίας (600) χρυσάς λίρας και την δωρεάν εκπαίδευσιν του δευτεροτόκου υιού του Παρμενίωνος εις το πανεπιστήμιον της Σόφιας (Βουλγαρίας). Ο ιατρός Λιβανίδης Γεώργιος απέρριψε ασυζητητί την προσφοράν των εν λόγω Βουλγάρων, δηλώσας ότι δεν είναι διατεθειμένος να πωλήσει τα ιερά και όσια, διότι εις το διεκδικούμενον Μετόχι της Μονής Ζωγράφου ευρισκόμενον πλησίον της Ορμυλίας, υπάρχει η εκκλησία των Αγίων Αποστόλων, ήτις και τώρα κατ' έτος εορτάζει και πανηγυρίζει...» [Μεταλληνού Αγγελική: «Η δράσις του ιατρού Λιβανίδου Γεωργίου» - Χρονικά Χαλκιδικής, τεύχος 1 (1961), σελ. 74 -75]

Πάλι, λοιπόν, οι Βούλγαροι καλόγεροι δεν τα κατάφεραν. Η συγκεκριμένη χρονική περίοδος δεν τους ευνοούσε. Γιατί, τα γεγονότα αυτά, είχαν βέβαια την ιδιαιτερότητά τους, δεν ήταν όμως αποκομμένα από το γενικότερο κλίμα του ελληνοβουλγαρικού ανταγωνισμού, που «*μυστικά*», εδώ κι αρκετά χρόνια, διεξαγόταν σ' ολόκληρη την περιοχή της Μακεδονίας. Ο αέρας του ξεσηκωμού και το αντιβουλγαρικό μένος, που, με κάθε δυνατό μέσο, δημιουργούσε η ελληνική προπαγάνδα της εποχής, ήταν αυτά που όπλισαν με θάρρος και δύναμη τους κατοίκους της Ορμυλίας να διεκδικήσουν και ν' αποσπάσουν τα κτήματα του βουλγαρικού Ζωγραφίτικου Μετοχίου. Γιατί, μετόχια, στην περιοχή της Ορμυλίας, υπήρχαν κι άλλα και, διεκδικήσεις και φιλονικίες για τα σύνορα των ιδιοκτησιών, υπήρχαν πάρα πολλές και με όλα σχεδόν, ξεσηκωμός, όμως και βίαιη ομαδική κατάληψη έγινε μόνο στα κτήματα του βουλγαρικού Ζωγραφίτικου Μετοχίου κι αυτή, μάλιστα, τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, το 1902.

Από τότε η υπόθεση τράβηξε για χρόνια στα δικαστήρια. Όμως η περιοχή αυτή έμεινε στην Κοινότητα».

Αγιορείτικα νέα

Ο πρόεδρος της Σερβίας Αλεξάνταρ Βούτσιτς στο Άγιον Όρος για να γιορτάσει τα Χριστούγεννα, σύμφωνα με το παλιό Ιουλιανό ημερολόγιο.

Ο πρόεδρος της Σερβίας Αλεξάνταρ Βούτσιτς επισκέφτηκε το Άγιον Όρος για να γιορτάσει τα Χριστούγεννα στη σερβική μονή Χιλανδαρίου. Ο πρόεδρος κ. Βούτσιτς, σύμφωνα με το ανακοινωθέν της προεδρίας της Δημοκρατίας, έφτασε στο Άγιον Όρος, αφού προηγουμένως ενημέρωσε και έλαβε τη σχετική άδεια, όπως προβλέπεται, για τις επισκέψεις αρχηγών κρατών από το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Η Ιερά Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή Χιλανδαρίου (σερβικά: Μοναστήρι Χιλανταρ) είναι μία εκ των είκοσι μονών του Αγίου Όρους και κατατάσσεται τέταρτη στην ιεραρχική τάξη των Αγιορείτικων μονών. Είναι σερβικό μοναστήρι και βρίσκεται στο βορειοανατολική πλευρά του Αγίου Όρους.

Έχει εξωτερικά εμφάνιση μεσαιωνικού κάστρου, καθώς είναι οχυρωμένη με τείχη που έχουν ύψος 30 μέτρων, μήκος 140 μέτρων και περιβάλλουν μια περιοχή πλάτους 75 μέτρων. Το μοναστήρι πήρε αυτή την μορφή, εξαιτίας των συχνών πειρατικών επιδρομών κατά το παρελθόν. Θεωρείται το σημαντικότερο κέντρο του σερβικού πολιτισμού, αφού η συμβολή του είναι τεράστια στην διαμόρφωση της παιδείας και της πνευματικότητας των Σέρβων μέσα στην ιστορία. Διατηρεί μια εξαιρετικά πλούσια συλλογή από πρωτότυπα παλαιά χειρόγραφα, εικόνες, τοιχογραφίες, έτσι ώστε σήμερα να θεωρείται από τους πιο σημαντικούς θησαυρούς του Σερβικού μεσαιωνικού πολιτισμού γενικότερα. Βρίσκεται στη λίστα της παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO από το 1988, μαζί με τις άλλες 19 Μονές του Αγίου Όρους.

Το 1199 ο Συμεών (Στέφανος Νεμάνια) εξέδωσε σαν κτήτορας το «Καταστατικό της Μονής» το οποίο έγραψε ο Σάββας με την συγκατάθεση του αδερφού του Στέφανου Πρωτόστεππου. Το γνήσιο χειρόγραφο του πρώτου «Καταστατικού της Μονής Χιλανδαρίου» φυλάσσονταν έως τις 6 Απριλίου 1941 στην Εθνική Βιβλιοθήκη του Βελιγραδίου που καταστράφηκε από τους βομβαρδισμούς στον Β' παγκόσμιο πόλεμο). Το 1200 ο Άγιος Σάββας έγραψε το «Χιλανδαρινό τυπικό» (το οποίο βασίστηκε στο τυπικό της μονής της Παναγίας της Ευεργέτιδας της Κωνσταντινούπολης), το οποίο ορίζει τους κανόνες του Χιλανδαριανού κοινοβίου καθώς και την οργάνωση και διοίκηση του.

Η Μονή βρίσκεται στην δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Το Καθολικό της μονής Χιλανδαρίου, που κτίστηκε γύρω στο 1293, είναι αφιερωμένο στα Εισόδια της Θεοτόκου αποτελεί ένα από τους κομψότερους ναούς του Αγίου Όρους. Από το αρχικό, διατηρείται το θαυμάσιο δάπεδο από λευκό μάρμαρο μ' ένα μεγάλο σταυρό στη μέση, περιβαλλόμενο από ψηφιδωτές ταινίες διαφόρων πετρωμάτων. Η τοιχογράφηση του συνδέεται με τη Μακεδονική σχολή και είναι των ζωγράφων Ευτυχίου και Μιχαήλ. Θα πρέπει να έγινε γύρω στα 1313. Αξιόλογο είναι επίσης το ξυλόγλυπτο τέμπλο του 1774. Εδώ ακόμα βρίσκεται ο αρχικός τάφος του Αγίου Συμεών και πάνω από αυτόν βρίσκεται η επάργυρη σαρκοφάγος από το 1973. Η παλαιά ξύλινη σαρκοφάγος βρίσκεται στο σκευοφυλάκειο της μονής. Στην ανατολική γωνία του περιβόλου της μονής Χιλανδαρίου και μπροστά από τον πύργο του Αγίου Σάββα, βρίσκεται το παρεκκλήσι των Αρχαγγέλων. Στις πτέρυγες της μονής υπάρχουν άλλα ένδεκα παρεκκλήσια. Τα εννέα από αυτά είναι αγιογραφημένα, με τοιχογραφίες του 13ου μέχρι και του 18ου αιώνα. Από τα μη τοιχογραφημένα, των Αγίων Τεσσαράκοντα, έχει αξιόλογες φορητές εικόνες και ένα βημόθυρο του 1623. Το παρεκκλήσι του Αγίου Συμεών εγκαινιάστηκε πρόσφατα στο ομώνυμο κελί του. Βρίσκεται δίπλα στο καμπαναριό και πάνω από το ιστορικό πηγάδι της μονής. Έξω από τον περίβολο της μονής βρίσκονται δύο παρεκκλήσια. Εκείνο του κοιμητηρίου της Μονής και στον κήπο το παρεκκλήσι του Αγίου Τρύφωνα. Ο κοιμητηριακός ναός είναι του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου..

Αγιορείτικα νέα

Στη Μονή αυτή αξίζει να δούμε τις τοιχογραφίες της Μακεδονικής Σχολής που βρίσκονται στο καθολικό, στη τράπεζα και στο παρεκκλήσιο του Αγίου Γεωργίου, την ασημένια λάρνακα του αγίου Συμεών με το κλήμα (οι καρποί του οποίου φέρονται να έχουν λύσει, σύμφωνα με τη παράδοση, τη στειρότητα πολλών γυναικών), δύο σταυρούς με Τίμιο Ξύλο, κομμάτια από το ακάνθινο στεφάνι και το καλάμι του Ιησού, ίχνη αίματος του Ιησού, το Άγιο Μανδήλιο του Ιησού, μέρος από το σάβανο του Ιησού, Άγιο μύρο του Ιησού, μικρές πέτρες του Γολγοθά, το λιβάνι και η σμύρνα που πρόσφεραν οι Μάγοι στον Ιησού, ιερά λείψανα των Αγίων: Γεωργίου, Ιουστίνης, Παρασκευής, Ονούφριου, Ιωάννη Προδρόμου, Βαρβάρας, Συμεών Στυλίτη, Γρηγορίου Θεολόγου, Παντελεήμονος,

Ευστρατίου, Μαρίνας, Ευτύχιου, Νικηφόρου, Προφήτη Ησαΐα. Υπάρχουν 8 θαυματουργές εικόνες της Παναγίας οι πιο γνωστές εκ των οποίων η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Τριχερούσας, της Παναγίας της Αβραμιώτισσας, η ψηφιδωτή εικόνα της Παναγίας της Οδηγήτριας. Επίσης, διακρίνονται κάποια κεντητά άμφια και υφάσματα, το δίπτυχο με τις 24 μικρογραφίες και πολυθρόνες κοσμημένες με φίλντισι. Στη βιβλιοθήκη του μοναστηριού περιέχονται 181 ελληνικοί και 809 σλαβικοί κώδικες, τουλάχιστον 20.000 έντυπα βιβλία εκ των οποίων 3.000 είναι ελληνικά, καθώς επίσης και 400 έγγραφα διαφόρων γλωσσών· επίσης την ιστορική βιβλιοθήκη της Μονής, το ιερό σκευοφυλάκιο όπως και το πλούσιο εικονοφυλάκιο.

Εκοιμήθη ο μοναχός Επιφάνιος ο Μυλοποταμινός της Ιεράς Μονής Μεγίστης Λαύρας Αγίου Όρους

Εκοιμήθη στις 11 Δεκεμβρίου 2020, μετά από τη μάχη που έδινε με τον καρκίνο, ο μοναχός Επιφάνιος ο Μυλοποταμινός της Ιεράς Μονής Μεγίστης Λαύρας Αγίου Όρους.

Ο μακαριστός μοναχός Επιφάνιος ο Μυλοποταμινός γεννήθηκε στο Παγγαίο του Νομού Καβάλας το 1956, όπου και έζησε μέχρι που τελείωσε το Λύκειο.

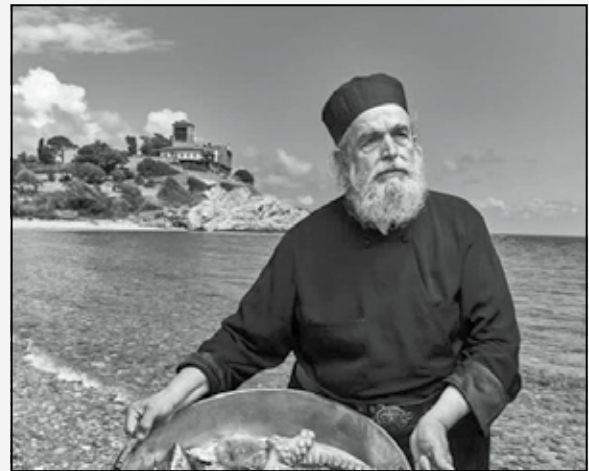
Το 1973 πήγε στο Άγιον Όρος στη Μονή του Αγίου Παύλου. Το 1990 αποφάσισε να συνεχίσει τον μοναστικό του βίο στο Ιερό Κάθισμα του Αγίου Ευσταθίου (Μυλοπόταμος), μετόχι της Ιεράς Μονής Μεγίστης Λαύρας, που η ιστορία του ξεκινά από τον 10ο αιώνα. Από παλαιότερους Αγιοπαυλίτες μοναχούς είχε την τύχη να διδαχθεί το βυζαντινό μέλος, έγινε καλός ψάλτης και ταυτόχρονα επιδόθηκε στο διακόνημα του μαγείρου.

Στον Μυλοπόταμο ανέλαβε την αναστήλωση του ιστορικού κελιού. Ταυτόχρονα, με απόλυτο σεβασμό στη μακραίωνη παράδοση, φύτεψε αμπελώνα κι έχτισε οιοποιείο.

Ήταν γνωστός ως ο «μάγειρας του Αγίου Όρους», και ήταν μια πολυσχιδής προσωπικότητα.

Καλλιεργούσε τα αμπέλια, έφτιαχνε κρασί, μαγείρευε την παραδοσιακή αγιορείτικη κουζίνα, έγραφε βιβλία μαγειρικής και προωθούσε με τον τρόπο του το λάδι, το κρασί και την μοναστηριακή διατροφή.

Μιλούσε με ταπείνωση για τον εαυτό του λέγοντας ότι από μικρό παιδί στο Άγιο Όρος, και συγκεκριμένα

στο μοναστήρι του Αγίου Παύλου, είχε την ευκαιρία να γνωρίσει την τέχνη της μαγειρικής ως βοηθός στο πλευρό σπουδαίων Αγιορείτων μαγείρων. Ως μοναχός, τόνιζε ότι «η τροφή της ψυχής είναι η προσευχή και η μελέτη των γραφών. Όλα τα άλλα είναι πάρεργο».

Το βιβλίο του, «Μαγειρική του Αγίου Όρους», είναι από τα πιο δημοφιλή στην κατηγορία του.

Ο Γέροντας Επιφάνιος μετείχε και σε εκδηλώσεις του Συλλόγου μας. Προσέφερε δε σε Χριστουγεννιάτικες γιορτές και σε χορό του Παγγαλικού τα γνωστά και υπέροχα κρασιά ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΣ.

Αιωνία του η μνήμη.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΩΝ ΜΑΣ

Η ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΤΖΙΚΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΝΑΙΑ ΝΕΑ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑΠΙΣΤΕΥΣΗΣ

Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Ευρωπαϊκή Αναγνώριση των Φορέων Διαπίστευσης – EA MAC εκλέχθηκε η υπεύθυνη Ποιότητας του Εθνικού Συστήματος Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ), **Μαρία Παπατζίκου**, στο πλαίσιο της διαδικτυακής Γενικής Συνέλευσης της ΕΑ, που πραγματοποιήθηκε στις 25-26 Νοεμβρίου 2020.

Το συγκεκριμένο συμβούλιο αποφασίζει για την ένταξη ή την αποπομπή των Εθνικών Φορέων Διαπίστευσης στις Συμφωνίες Αμοιβαίας Αναγνώρισης, EA Multilateral Agreements – EA MLAs της Ευρωπαϊκής Διαπίστευσης.

Πρόκειται για ένα από τα πιο ενεργά στελέχη του Ευρωπαϊκού οργανισμού για την Διαπίστευση. Ανήκει στο Ε.Σ.Υ.Δ. από το 2005 ενώ από το 2010 είναι μέλος της ομάδας Διοίκησης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Ευρωπαϊκή αναγνώριση των φορέων Διαπίστευσης-Ea MA C. Το έτος

2015 έγινε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της EA-EA Executive Committee, το 2018 κατέλαβε την θέση της Αντιπροέδρου της EA-EA Vice Chair και σήμερα είναι η νέα πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου EA MAC

Η κ. Παπατζίκου είχε προταθεί για τη συγκεκριμένη θέση από τον πρόεδρο του ΕΣΥΔ, Κωνσταντίνο Κούρταλη και τον διευθύνοντα σύμβουλο, Σπυριδωνα Ποδάρα, έχοντας παράλληλα την υποστήριξη του υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Αδωνη Γεωργιάδη, ο οποίος δήλωσε σχετικά:

«Η Ελλάδα σημείωσε άλλη μία μεγάλη επιτυχία. Μετά από πρόταση δική μου και της ηγεσίας του ΕΣΥΔ, ένα άξιο και καταξιωμένο στέλεχος του ΕΣΥΔ, η κυρία Μαρία Παπατζίκου, εξελέγη πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαπίστευσης. Μία σπουδαία θέση, μέσα από την οποία θα μπορέσει να υπηρετήσει και τα ευρωπαϊκά ιδεώδη και την Ελλάδα. Της ευχόμαστε καλή επιτυχία».

Σημειώνουμε ότι η Κα Παπατζίκου είναι κόρη του Θεοχάρη (Χάρη) Παπατζίκου επίλεκτου μέλους του Συλλόγου μας.

ΕΞΥΠΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΝΟΣΟ COVID-19 ΑΝΕΠΤΥΞΕ Ο ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΗΣ ΜΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΤΣΑΓΓΕΛΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΝΑΙΑ

Με επικεφαλής έναν Έλληνα της διασποράς, επιστήμονες στις ΗΠΑ δημιούργησαν μια νέα πλατφόρμα τεχνητής νοημοσύνης με αλγόριθμο μηχανικής μάθησης ικανό να διαγνώσει τη νόσο Covid-19, αναλύοντας ακτινογραφίες των πνευμόνων.

Το «έξυπνο» σύστημα με την ονομασία DeepCOVID-XR, όπως έδειξαν οι δοκιμές του, μπορεί να ανιχνεύσει τη νόσο του κορονοϊού περίπου δέκα φορές πιο γρήγορα και με ακρίβεια 1% έως 6% μεγαλύτερη σε σχέση με ακτινολόγους εξειδι-

κευμένους στις ακτινογραφίες θώρακα.

Οι ερευνητές, με επικεφαλής τον ειδικό στη τεχνητή νοημοσύνη καθηγητή **Άγγελο Κατσαγγέλο** του Κωνσταντίνου, του Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Υπολογιστών της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Northwestern του Ιλινόις, οι οποίοι έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο περιοδικό ακτινολογίας «Radiology», ευελπιστούν ότι το σύστημα τους θα αξιοποιηθεί μελλοντικά από τους γιατρούς για να ελέγχουν πιο αποτελεσματικά τους ασθενείς που εισάγονται στο νοσοκομείο για αιτίες άλλες από την Covid-19, εντοπίζοντας άμεσα εκείνους που στην πραγματικότητα έχουν μολυνθεί από τον κορονοϊό SARS-CoV-2.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου συγχαίρει θερμά τους παραπάνω συμπατριώτες μας και εύχεται κάθε επιτυχία στο έργο τους.

ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Το επόμενο 47ο τεύχος μηνών ΑΠΡΙΛΙΟΥ –ΜΑΪΟΥ –ΙΟΥΝΙΟΥ 2021 θα είναι αφιερωμένο στην επέτειο εορτασμού των 200 χρόνων από την έναρξη της Επανάστασης του 1821 στη Χαλκιδική. Παρακαλούνται οι τακτικοί αρθρογράφοι και όσοι άλλοι επιθυμούν να αποστείλουν στο e-mail: toikono@sch.gr σχετικά κείμενα που ν' αναφέρονται στην Επανάσταση του 1821 στη Χαλκιδική και την συμβολή της στην έκβαση του απελευθερωτικού αγώνα.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Νέα μέλη του Συλλόγου εγγραφέντα μέχρι 28-2-2021

1. Βαγγλής Αστέριος	Πορταριά	Αρ.Μητρώου 1863	4. Πύρου Ρουκά Μαίρη	Αρναία	Αρ.Μητρώου 1866
2. Δανιηλίδης Δανιήλ	Αγ. Αντώνιος	1864	5. Ιωαννίδου Ρουκά Αντιγόνη	Αρναία	1867
3. Παπατζίκος Θεοχάρης	Αρναία	1865	6. Παπαγιάννης Θεμ. Κων/νος	Κασσάνδρεια	1868

Σημ. Το Δ.Σ. καλωσορίζει με χαρά τα νέα μέλη και τα προσκαλεί σε ενεργό συμμετοχή στη ζωή και τη δράση του Συλλόγου μας.

ΠΕΝΘΗ

Έφυγαν από τη ζωή:

Ο **Πολύβιος Φυντανίδης** συνταξιούχος δάσκαλος από τη Θεσσαλονίκη, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ.647.
Ο **Αστέριος (Άρης) Κυρούδης** στρατιωτικός φαρμακοποιός ε.α. από την Αρναία, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 994. Ο εκλιπών ήταν ό πρώτος στρατιωτικός φαρμακοποιός που βγήκε από την Στρατιωτική Ιατρική Σχολή το 1967. Ήταν διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Λονδίνου και συγγραφέας πολλών αξιόλογων συγγραμμάτων με ευρεία κυκλοφορία. Επί πλέον σπούδασε οικονομικές επιστήμες και ήταν ιδιοκτήτης χρηματιστηριακής εταιρίας. (Σημειώνεται ότι φίλοι και συμμαθητές του εκλιπόντος πρόσφεραν στο ταμείο του Παγκαλκιδικού Συλλόγου εις μνήμην του 500 ευρώ).
Ο **Νίκος Γιαννέλης**, συνταξιούχος δάσκαλος από τον Αγ. Νικόλαο Χαλκιδικής, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 1297. (Σημειώνεται ότι η οικογένειά του προσέφερε στο ταμείο του Παγκαλκιδικού Συλλόγου εις μνήμην του 500 ευρώ).
Η **Αμαλία Μπούφτα** από την Αρναία, μητέρα του Νικολάου Μπούφτα μέλους του Δ.Σ. του Συλλόγου μας, με Α.Μ. 1697.
Ο **Κωνσταντίνος Παππάς**, συνταξιούχος από τη Θεσσαλονίκη, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 840.
Ο **Ιωάννης Ζαφείρης**, φιλόλογος, σύζυγος της κ. Κατερίνας Μανασσή από την Αρναία, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ.1721.
Ο **Αστέριος Μ. Σχοινάς**, φιλόλογος από τη Φούρκα της Κασσάνδρας, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου με Α.Μ. 946, με συχνή παρουσία στις εκδηλώσεις του Συλλόγου. Υπηρέτησε στα Γυμνάσια και Λύκεια της Αρναίας, Κιλκίς και Θεσσαλονίκης. Είναι πατέρας του εκλεκτού τέκνου της Χαλκιδικής κ. Μαργαρίτη Σχοινά αντιπροέδρου της COMISION.
Ο **Αθανάσιος Γ. Γερονικολάου**, ετών 35 από τα Βραστά, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ.874, γιος του Γεωργίου Γερονικολάου, Προέδρου της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Εφοριακών Ελλάδος, επίσης μέλους του Συλλόγου μας με Α.Μ. 873.
Ο **Φίλιππος Π. Καράβατος**, ετών 64, υπάλληλος του ΟΑΣΘ, από την Παλαιόχωρα, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 454, με συχνή και έντονη παρουσία στις εκδηλώσεις του Συλλόγου. Διετέλεσε πρόεδρος της μεγαλύτερης σε αριθμό Ετήσιας Τακτικής Γεν. Συνέλευσης των μελών μας, στις 26-1-2019, την οποία διηύθυνε με εξαιρετική επιτυχία. Επίσης μεγάλη ήταν η προσφορά του στα κοινά (τοπ. αυτοδιοίκηση) της ιδιαίτερης πατρίδας του.
Η **Αφρανάκη Αικατερίνη** μητέρα της Θεώνης Αφρανάκη επίλεκτου μέλους του Συλλόγου μας με Α.Μ. 1039.
Ο **Κωνσταντίνος Ρήγας** από την Αρναία, συνταξιούχος αστυνομικός επίλεκτο μέλος του συλλόγου μας με Α.Μ. 735.
Το Δ.Σ. απευθύνει θερμά συλλυπητήρια στους οικείους των μεταστάντων, ευχόμενο την εξ ύψους παρηγορία.
Σ.Σ. Παρακαλούνται όλα τα μέλη, οι συγγενείς και οι φίλοι να ειδοποιούν για εκδημίες μελών μας, ώστε να ενημερώνεται το περιοδικό και να παρίσταται, αν είναι δυνατόν αντιπροσωπεία του Δ.Σ.

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Μέχρι σήμερα χορηγοί του περιοδικού είναι:

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6),
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8),
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (τ. 10),
ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ (τ. 11), ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 12),
ΚΩΝ. & ΑΦΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 13), ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ (τ. 14),
ΜΑΓΔΑ ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ (τ. 15), ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (τ. 16),
ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ (τ. 17),
ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (τ. 18), ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΟΣ (τ. 19),
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ & ΘΩΜΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ (τ. 20),
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ (τ. 21), ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 22),
ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ (τ.23), ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΑΣ (τ. 24),
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ (τ. 25),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 26), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 27),
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 28), ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ (τ. 29),
ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 30), ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΣΚΙΝΗΣ (τ. 31),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 32), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 33),
ΕΛΛΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ & ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ (τ. 34),
ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΑΣΤ. ΣΧΟΙΝΑΣ (τ. 35), ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ (τ. 36),
ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΥΜΠΗΣ (τ. 37), ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΤΣΑΚΝΗΣ (τ. 38),
ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ (τ. 39), ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 40),
ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ "ΒΑΛΜΑΣ" Ο.Ε. (τ. 41),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ-CONDITO Α.Ε.Β.Ε. (τ. 42),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΧΑ-ΠΑΛΙΟΥΡΑ (τ. 43),
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ (ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ) (τ. 44),
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 45),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 46).**

Η ΧΟΡΗΓΙΑ

Η χορηγία του παρόντος 46ου τεύχους έγινε από τον

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ 'Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ'.

Στην όλη δαπάνη της έκδοσης συμμετείχαν και:

Α' Η ερίτιμη κυρία **Ελένη Γιαννέλη**, με προσφορά 500 ευρώ
εις μνήμην του συζύγου της **Νικολάου Γιαννέλη**,
επιλέκτου μέλους του Συλλόγου μας.

Β' Τα επίλεκτα μέλη του Συλλόγου μας: **Ελένη, Ζηνοβία, Νατάσα,
Ρούλα, Δήμητρα, Νίκος** και **Γιάννης**, με προσφορά 400 ευρώ
εις μνήμην των συμμαθητών τους
Αστερίου Κυρούδη και **Νικολάου Καλαϊτζή**.

Το Δ.Σ. ευχαριστεί θερμά τους δωρητές.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Αγαπητά μέλη και φίλοι

Στην ιστοσελίδα του Συλλόγου ranchalkidikos.gr αναρτώνται ενδιαφέροντα θέματα του Συλλόγου μας και της Χαλκιδικής. Όσοι έχετε πρόσβαση στο διαδύκτιο (internet) προτείνουμε να επισκέπτεστε τακτικά την ιστοσελίδα και να προωθείτε τα θέματα αυτά σε γνωστούς και φίλους για ενημέρωσή τους και γνωριμία με τον Παγχαλκιδικό. Το Δ.Σ.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ

Στην ετικέτα με τη διεύθυνσή σας, που είναι κολλημένη στο σελοφάν με το οποίο είναι τυλιγμένο το περιοδικό σας, αναγράφεται πάνω από το όνομά σας το έτος μέχρι το οποίο έχετε εξοφλήσει τη συνδρομή σας.

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΧΟΡΗΓΟΣ

Ζητείται χορηγός για το επόμενο 47ο τεύχος Απρίλιος-Μάιος-Ιούνιος 2021.

Η εκτύπωση του κοστίζει 2.000 ευρώ. Η χορηγία μπορεί να γίνει από ένα πρόσωπο ή φορέα ή και από περισσότερα. Για εκδήλωση ενδιαφέροντος στο τηλέφωνο του Προέδρου κ. Ιωάννη Κοτσάνη 6936950188 ή σε οποιοδήποτε μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου. Το Δ.Σ.

Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας Αγίου Όρους

Στης Παναγιάς το αείχλωρο περιβόλι
μικρές πολιτείες του Θεού
στεγάζουν των Μοναχών τους αίνους
και τις υψιπετείς εσώψυχες δεήσεις τους

.....

Φλεγόμενη βάτος ο Άθως
πυρφόρος μεσιτεία στο Θεό μοιάζει.
Απόκοσμη Πολιτεία
χάνεται στο αχνογάλαζο
εσπέριο φως

(" Το περιβόλι της Παναγιάς " από την
ποιητική συλλογή "Σαν στιλέτα")
Γ. Χ. Καραμύχος